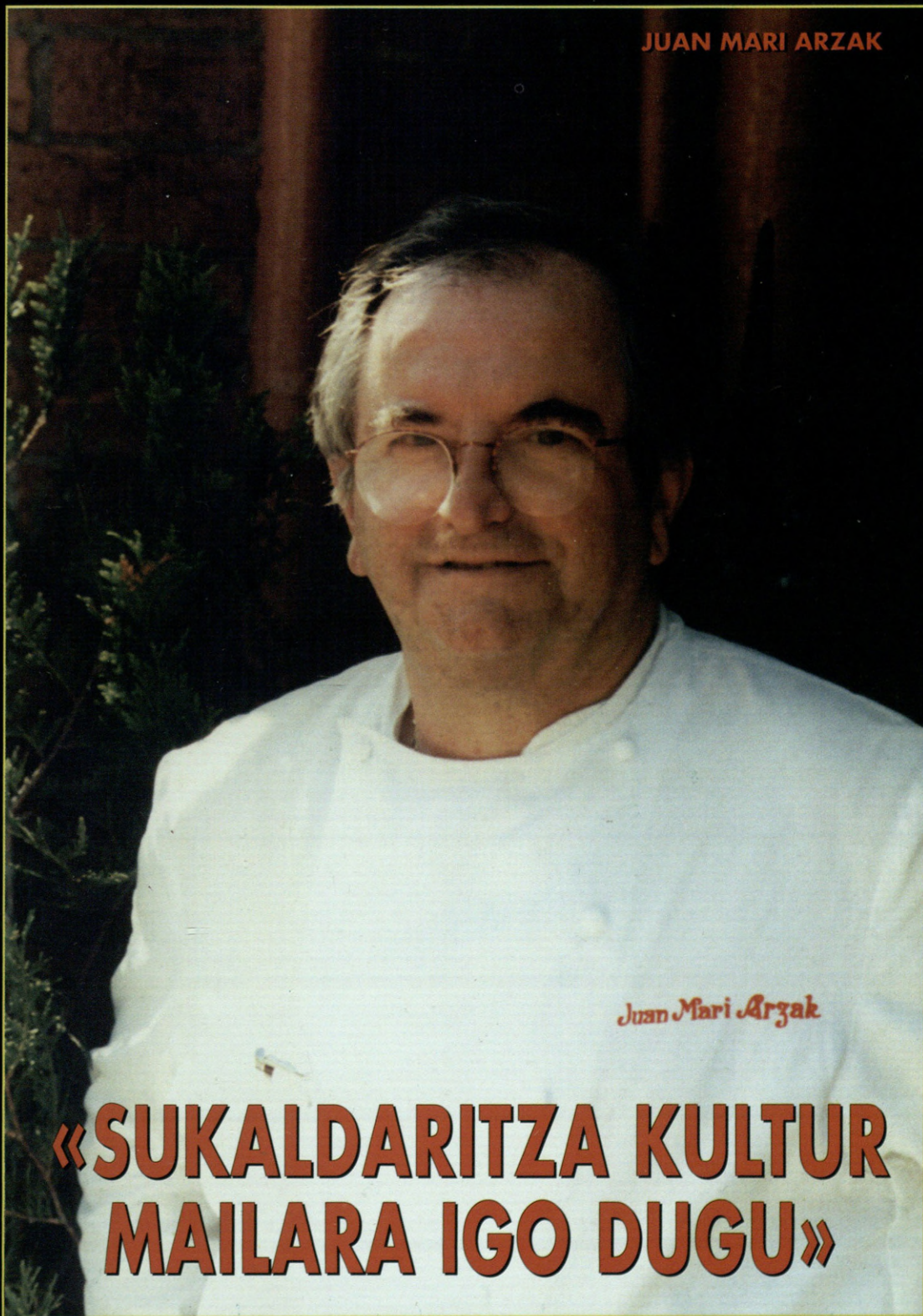

ARGIA

JUAN MARI ARZAK

Juan Mari Arzak

«SUKALDARITZA KULTUR
MAILARA IGO DUGU»

PATXI ZABALETA

«Iruzur politiko hutsa
da PSNk UPNri
Gobernua oparitzea»

ANTONIO CANELO

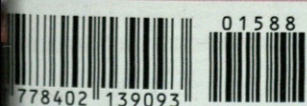
«Helburutzat
daukagulako sortzen
dugu enplegua»

EUSKAL TXOKOAK

«Iparraldeko euskal
guneetan barrena
Mendikotatik
Hendaiaraino

JULIA LEON

«Kantariok gero eta
gehiago imitatzaile
izatera zigortuak
gaude»

1 TXURA BAINO GEHIAGO.

ANTZA

Maisuen Eskutik

soluzio grafikoak

6. Politika kronika. XABIER LEKUONA.
8. Patxi Zabaleta: «Iruzur politiko hutsa da PSNk UPNri Gobernua oparitzea». PELLO ARGINARENA.
12. Mundu osoko lau mila lagun inguru elkartu dira Lacandona oihanean EZLNk gonbidatuta. UNAI BREA
16. Antonio Cancelo: «Helburutzat daukatelako sortzen dute enplegua kooperatibek». XABIER ARANBURU
20. Pasai Antxoko bederatzi taldek hartuko dute parte euskalduntze proiektuan. AITOR AZKONBIETA.
22. Ipar Euskal Herriko euskal kultur txoko gehienak Lapurdin biltzen dira. MIKEL ASURMENDI.
25. Udalek eskaleak kaleetatik desagertarazteko araudiak garatzen dituzten bitartean. Kaleetako eskaleei iraina. MYRIAM GARTZIA.
28. Juan Mari Arzak: «Orain gastronomia herriaren ondare artistikoaren zatia da» ARRITXU ZELAIA eta ARANTXA ERASUN.
34. Kultura kronika. JUAN LUIS ZABALA.
37. Helduen literaturan 30 lan atera dira uda arte eta beste hainbeste prest ikasturte berrirako. MAITE ARTOLA eta JON ABRIL
40. Martxelo Rubio: «Aktoreok orain dela hamabost urteko fruituak jasotzen ari gara». PATXI SARRIEGI
42. Julia Leon: «Kantariok gero eta gehiago imitatzaile izatera zigortuak gaude». MIKEL ASURMENDI.
45. Argitalpenak. MAITE ARTOLA.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. GURUTZE IZAGIRRE.
56. Denborapasa.
58. Unibertsitateaz mintzo. OLATZ DUÑABEITIA

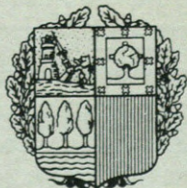
JUAN MARI ARZAK:

Michelin gidako hiru izarren jabeak bere jatetxera etortzeko sakrifizio ekonomikoa egiten dutenak ditu bezero maiteenak. Euskal Sukaldaritzza Berriaren aita, goi mailako sukaldariek herri mugimenduekin lotura galdu behar ez dutela aldarrikatzen du. «Orain gastronomia herriaren ondare artistikoaren zatia da»./28

ARGIALETXEEN UDAKO

LEHORTEA: Udaren zain, urtean irakurtzeko izan ez den betaz gozatu nahian. Iritsi, eta argialetxeek ez dute eskaintzarik; ez ei da logikoa komunikabideetan ohiartzunik ez bada. Irakurri nahi eta uda bitarte argitaratu dena miatu, jende ezagunari gomendioak eskatu eta uda ondorengo eskaintza aztertu dugu./37

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Euskera Departamendua

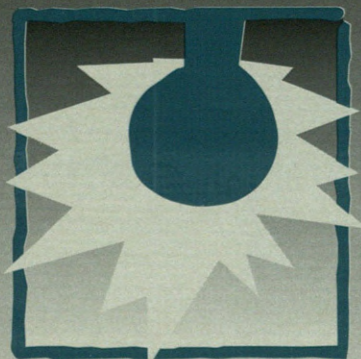
Argitarapen honen editorko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

ORAIN ARGIA REN HARPIDEDUN EGINEZ GER

HAUETAKO

OPARIREN BA

ESKURATUKO DUZ

DOHAINIK

ANTTON OLARIAGA

Alukiss

BASOTIK EDANEZ

IDAZLEEN PIZTIARIOA BARRUAN

crein

ALUKISS-BASOTIK EDANEZ

ANTTON OLARIAGA

POSTERRA (63 x 43): GERRA AURREAN ARGIA REN HARPIDEDUN

ZEN FAMILIA BAT SUPAZTER ONDOAN.

KIOSKOAN BAINO

%20a MERKEAGO

ARGIA REN HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

ANTTON OLARIAGAREN
ALUKISS - BASOTIK EDANEZ

ARGIA REN POSTERRA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ TELF. _____

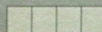
HELBIDEA _____ POSTA KODEA _____

HERRIA _____ HERRIALDEA _____

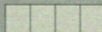
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____ K.D. _____

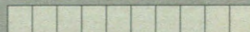
Enhitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SA

(BEZ barne)

Hego Euskal He

12.100 pzt

Ipar Euskal He

685 libera

Espainia 12.100

Beste Atzerri

15.750 pzt

Airez 24.850

Euskal Kultur

URTEKARIA

etxean iasoko

IRAKUR- LEAK MINTZO

Zorionak Petri!

IEPA Juan Joxe! Zahartzen hasiak garel! Izango huen urtebetetze egun gustagariagorik, seguruenera, baina oraingo honetan ere asmatu duk hamaiketako nola ez ordaindu. Ez pentsa txandapasa egin dugunik; hurrengoan bi ekarri behar dituk. Uztailaren 27an 33 urte beteko dituan, hona gure zorionik beroenak.

ARGIA-KO LAGUNAK

«Cultur 96»: erne heldu zaigunari!

KULTUR Zurkaitza Elkartek «Cultur 96» programa salatu nahi du. Aipatu programa Nafarroako Gobernuak bi Departamenduk eta Bertiz Partzuergo Turistikoak antolatua da eta abuztuaren 1etik irailaren 1era burutuko da Elizondon eta Beran garai hortan hona hurbiltzen diren turistek ikuskizun desberdinak eskeintzeko.

Gure desadostasuna guttienez bi ikuspegitik begiratzat agertu nahi dugu:

— Bertiz Partzuergo Turistikoaren bazkide gisa lehenik. Aspalitik kezkatuak gabiltza turismo masifikatuak kulturari sortu ahal dizkion kalte ugarietaz, eta denbora honetan, Partzuergo Turistikoko bazkide garen neurrian, saiatu gara gure kezak eta ikuspegiak Administrazio Kontseiluan kontutan hartuak izan daitezen turismo politikak zehaztu eta gauzatzera. Aldi berean, behin eta berriz eskatu dugu ofizialki zehaztu eta argitzea zein den, Partzuergo bezala, 'nahi dugun turismoa'. Hori gauzatzeko, ihardunaldi batzuk egiteko proposamena ere mahai gainean jarri genuen bere garaian.

Eta modu honetan, denbora aurrera doa, guzi hoiak argitu gabe segitzen dute, eta gero eta argiago dago Nafarroako Gobernuak zein Bertiz Partzuergo Turistikoak turismoa masifikatzearen aldeko apostua egina dutela, itsu-itsuan eta buruhauste handirik gabe. Nola ulertu beretzenaz Nafarroako Gobernutik «Cultur 96» bezalako programak martxan jartzea eta Bertiz Partzuergo Turistikoak bultzatu eta bi milioi pezetako dirutzarekin finantziaztea. Programaren helburua abuztuaren hemen dabilten turistek ikuskizunak eskeini eta denbora gehiagoz hemen atxikitzea baldin bada, arras eskaxa eta desagokia da. Areago, kontutan hartzen baldin badugu aldi berean Festibales de Navarra-Nafarroako Jaialdietan izen eta kalidade handiagoko ikuskizunak programatuta daudela hurbileko herri eta hirietan, eta jakina denean, turisten jarrera tipikoa dela autoa hartu eta kilometroak egitea.

Bigarrenik, ezaguna da Kultur Zurkaitzaren inguruan biltzen garen Kultur Elkartek, Euskara Talde eta Herri Komunikabideok urte osoan gabiltzala bertan bizi garenon aldeko kultur gintza lanetan. Eta ikuspegi honetatik begiratzat ageri da «grabio konparatiborik» larriena. Errekurtso eta baliabide gehiago jarri dituzte hilabete bakar batez turisten denbora libre ikuskizunetaz betetzeko (9.000.000 pta.), bertako 'aborigenoi', eskale moduan ibili ondotik, urte osoan eskeintzen zaigunaren aldean. Eta horren adibide gisa, turistendako antolatu dituzten ikuskizun hauetarako sarrerak dohainik izanen dira, eta seguruenik, euskal dantzak eta herri kirolak ematerakoan mikrofonoak erdaldunduko dira.

**JUAINAS PAUL ARZAK (KULTUR ZURKAITZA
ELKARTEAREN IZENEAN)
DONEZTEBE (NAFARROA)**

HIRUKO TXIKIAN

Erotraza

Usain horixe hartzen diot oraingo egoerari. Eliteko kirol-espektakulogintzan egiten ari diren gastuak —batzuk inbertsioak kontsidera daitezkeenak, baina ez denak— elite horretan mantentzeko ahaleginak dira. Eta horren alboan edota azpian beharrezkoak diren azpiegiturak, geroz eta egoera zailagoa dator. Batetik, kirola praktikatzeko espazioak espektakulorako eginak dira, hau da, pribatuak eta beraz publikoari itxiak. Bestetik, kirol amateurrak behar dituen giza errektursoak geroz eta urriagoak dira, tekniko kualifikatuak, utileroak, masaiariak, medikuak... normala denez eliteari begira baitaude. Kirolean ihardun nahi duenak, bere formazioan hezitzaile onentsuenak behar ditu. Pertsonaren hazkunde orekatuak eskatzen duen kualifikazioa, goi mailakoa da, askotan berehalako emaitzetatik urrun eta beraz pazientzi handikoa. Eta ez dirudi kirol-espektakuloan diharduten enpresek, begiak horretan jarrita dauzkatenik. Eta irabazlearekin bat fotoan egon nahi duten politikoei jai dugula, betidanik dakigu.

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko
Arduraduna: Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.
Harpidetza: Olatz Korta, Elena Guinea, Maider Amenabar.
Hedapena: Isabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana, Miren Larrarte.
HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.
INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Bekaizkeria Nafarroan

MIGUEL Sanz UPNko lehendakari-gaiak irailera arte itxaron beharko du Nafarroako Gobernuko buru izateko. Negoziaketak eta bozketak amaituta, argi gelditu den gauza bakarra da UPNren eta CDNren arteko zauria zornez beteta dagoela oraindik. Negoziaketei ekiterakoan UPNk bazekien CDN harapatua zuela, Allik ezin zuela usteldua dagoen PSNrekin harremanik izan. Hori horrela, gobernukidea topatu baino gehiago CDN mintzea izan du helburu UPNk negoziaketa osoan zehar. Bi alderdien arteko programa politikoetan ia erabateko adostasunaren ondoren Alliri betoa jartzeak UPNren jarrera 'irekia' azaldu besterik ez du egin. Mendekuaren politika eguneroko ogi dela aski ezaguna dugu. Eta jada, Allik, gobernu boteretik gabe, zentsura mozioaren mendekua iragarri du. Bi galdera: mezezi al dituzte nafarrek bekaizkeriaz funtzionatzen duten politikari hauek? Nola liteke komunikabide gehienek aipatu ez izana Nafarroako lehendakariaren hautaketa prozesua Otanoren ustelkeria aferak eragin duela?

ANTZA denez, argitaratzen ez dena ez da existitzen eta Nafarroako komunikabide nagusiek lehendakariaren kontuarekin egin bezala, Espainiako prentsa eta PPri babesa ematen diona

horrela ari da ETak Mediterraneoan Espainiako interes turistikoek kontra daraman bonba kanpainarekin. Segundu gutxiko albistetan ezta gurtxietsi dira, eta azkenik lehegai-luen kokapena iragartzen dituzten deiak isildu egin dira turistak ez kezkatzearen.

Emaizta: Reusko aireportuko zaurituak.

Baina ofentsiba batek bestea dakar. PPK lortu du Mexikok amore dezan eta estradizio itun berria sinatu dute. Bellochek ereindakoa jasotzen ari da Mayor Oreja eta bide honetatik joko duela abisatu du: Venezuela...

OFENTSIBAREKIN jarraituz, Espainiako Justiziak HBko Mahai Nazional osoa deklaratzera deitu du inputatua gisa, «Alternatiba Demokratikoaren bideoa» dela eta. Edozein ideia politiko defendi omen daitekeen herri honetan bideo bat ezin eskaini ahal izateak erreakzioaren bat eragin beharko luke baina ez dirudi 'alderdi demokratikoak'

horrelakorik egingo dutenik. Tourra Euskal Herrian sartzen zela eta, Nafarroako Gobernuko langileek «Independentzia» zioen pintada errepideetatik ezabatzeak nolako adierazpen askatasuna dugun argi azaldu zuen. Agian, «Egin» egunkariko Pepe Rei kazetariak gai honi buruz zerbait esateko luke. Bere kontrako epaiketa atzeratu dute baina jadanik inork gutxik zalantzaz jarri du kazetariaren kontra baino gehiago lan egiten duen etxearen kontrako epaiketa dela. Hau ere adierazpen askatasuna babesteko asmoz, noski.

XABIER LEKUONA

REI GABE, NORK IKERTUKO DU?

ETA eta Madrilgo Gobernua zerbaitetan ba ote zebiltzan zurrumurrua zabaldu zenetik —1985ean hasi ote zen elaberri honen atal hau?— euskaldunok ez dugu jakiten Eskoziako Ness aintziran munstrorik agertu ote den. Orriak eta minutuak betetzeko adina albiste badugu kazetariok bestela ere. Eta berririk ez, buruak eta bihotzak betetzeko espekulaziorik ez da falta izaten. Baina labankadarik ankerrenak ere askotan opor garaian eman ohi dira, gizartearen erdia siestan eta bestea oinak uretan sartuta

direnean. Ez al da holakorik gertatuko Pepe Reiren epaiketarekin. «Egin» egunkariak asmatuko luke Pepe gabe bizitzen, zer erremedio, auziak irabazi arren publizitate instituzionalaren boikotaren gainetik burua ateratzen ere asmatu du eta. Baina mono-laborezko soro bilakatu diguten Euskal Herri honetako jendeok, ikerketa egiten duen kazetari bakarretako bat gabe geldituko ginateke. Eta hori izango litzateke Galindo eskuartera iritsi zitzaionean ximurtu zen epaile ausartaren azken balentria.

PELLO ZUBIRIA

CARLOS ITURGAITZEN TARTEA

KALEKO ISTILUAK ETA HAUEN AURKAKO ZIGORRAK

Legea bete

AZKEN hilabete hauetan, ETaren indarkeriak beste adierazpen-modu bat aurkitu du Euskal Herriko kaleetan: ENAMen inguruko jarraitzaile gazteek gauzatzen dituzten kaleko istiluak. Kasu askotan gazte hauek adin gutxikoak dira, eta euren 'nagusiek' gidaturik, egunak joan eta egunak etorri, parean aurkitzen duten edozer txikitza jotzen dute kalera. Helburua, ETak bere atentatuekin bilatzen duen bera da: Euskadiko herritarrek bizi duten giroa tentsionatzea, azken finean hortxe baizik ez baitakite nahi bezala mugitzen gogorkeria zaleek.

Gizarteak indarkeria adierazpen berri honen aurrean eman duen

erantzuna bikaina izan da, zalantzarik gabe. Estatu Demokratikoak ahalbideratzen duen eta dakarren lasaitasunaren bitartez gailendu ahal izan du egoera hori. Hala eta guztiz ere, herritarren artean bada halako sentazio bat: kaleko istilu eta txikizio hauen egileek —istilu hauek askotan kalte fisiko konponezinak eragin dituzte sufritu dituztenengan— erraz azal ezin daitekeen inpunitate judiziala dutela alde.

Alderdi Popularra, orain Gobernutik eta lehen oposiziotik, beti izan da kritikoa auzi honen aurrean, euskal herritarren elkarbizitza lasaiaren eta normalaren aurka jotzen duten delitu hauek behar bezala jarraitu eta gero horien kontra ekiteko epaileei indar eta energia gehiago eskatuz. Jakina, eztabaida zabaldu egin da eta gaur egun indar demokratikoen artean erabateko batasuna dago horre-

lako ekintzen aurrean beharrezko neurriak hartzeko garaian: hiri barruko autobus bat txikitzeko, telefono-kabina bat erretzeko edota erakuslehioen aurka molotov koktelak jaurtitzeko gai denak bere ekinbidea ez dela dohainekoa jakin dezan.

Zuzenbidezko edozein Estatutan, Legea ardatz bilakatzen da, eta Estatu horren makinaria eta tresneria osoak ardatz horren ematen ditu birak. Eta hain zuzen, legea zorrotz betetze horretan oinarritu behar dugu demokratok gure ahalegin eta ekinbide guztia. Modu horretan soilik saihestu ahal izango dugu Euskadin legea behar bezainbeste betetzen ez den susmoa euskal gizartean nagusitzea. Horren aurrean zera esan behar dugu: Euskadin legea behar bezela betetzeaz gain, legea betetzea da indarkeria zaleen ekintzak borrokatzeko armarik eraginkorrena.

EAKo diputatua den **Begoña Lasagabasterren** aburuz, «Estatuaren botere faktikoek eta komunikabideek ez dute interesik bake-tzeari buruz iritzi ezberdinak, legitimoak, daudela esateko». Bestetik, ondokoa idatzi du **Pepe Rei** «Egin»-eko kazetariak: «Atutxa eta Bueren ez dira eseriko, oraingo, auziperatuen eserlekuan; baina iritzi publikoaren zati handi batenzat dagoeneko ez dago zalantzarik, 'Egin'era zigorgabetasun osoz sartu ostean, adierazpen askatasunaren aurka egin zutela bete-betean, eta errepresioaren infernuan lekutxo bat irabazi dutela euren merituz osoz».

Bestalde, **Juan Cruz Alli** CDNko lehendakaria ironiaz mintzatu da Miguel Sanzi buruz: «Sanzi joera abertzale izugarri arriskutsuak ikusi dizkiot. Azken batzarretako batean euskaraz egin zuen agurra. Gutxiagorengatik bota ninduten ni. Bere arriskua abertzale erradikal biburtzea da. Badirudi ez duela txapela

jantziko, bere herriaren kultura ez baita nirearena. Sanzena lepatzeraino sartutako 'boinica' da. Agian horrek salbatuko du». Ostera, **Miguel Sanzek** EAJren aurka egin du: «Niri ez zait bururatzen EAEko gaietan nabastea. Ardanza, ordea, Nafarroaren etorkizunaz mintzo da. Ardanzak saltza bonetan ez du parterik; lehenik, berak beste komunitate bat ordezkatzeko duelako, eta bigarrenik, bere alderdiak Nafarroako Legebiltzarrean ordezkartzarik ez duelako».

Jose Manuel Martinez-Pereda epaileak HBren Mahai Nazionaleko 25 kideak deklaratzera deituko dituela eta, ondokoa esan du **Javier Rojo** PSE-EEko kideak: «Ona da HBk jakitea ezin dezakeela beti nabi duena egin, Euskadi ez baita 'Far West'».

Ertzaintzaren funtzioak eta izaeraz hitz egin du **Juan Mari Atutxa** EAEko Herrizaingo sailburuak: «Sarrasketan jarduten duen Polizia ez dago gizartearen zerbitzura. Egurra emateak ez du izan behar Ertzaintzaren jokatoldea, ezta sikiera gurea bezalako gizarte batean ere, non indarkeria-

zale gutxi batzuek gainontzekoen giza-eskubideak zapaltzen dituzten». Eta **Santiago Lopez Valdivieso** Guardia Zibileko zuzendariak, berriz, Guardia Zibilaz: «Guardia Zibilaren ereserkiak 'viva el orden y la ley' kantatzen da. Ezin da hori esan eta gero hori bera hautsi. Borroka antiterroristan baldintza urriagotan gaude, terroristek ez baitute legea errespetatzen eta guk bai. Horregatik dira beraiek terroristak eta gu ez».

Beste gai bati helduz, **Rafa Diez** LABeko idazkari nagusiaren ustez, «Alvarez Cascosek Arzalluzi belarritik tira izanak argi azaltzen du PPren harropuzkeria eta EAJren abulezia».

Hona zer esan duen **Emiliano Lopez Atxurra** abokatu eta Sabino Arana Fundazioko kideak «Olloraren bidea» delakoaz: «Enfant terrible» baten adierazpenak direla uste dut. 'Boutade'ak ez ditut serio hartzen, nabiz eta, Juan Marirekiko maitasun osoz diot hau, batzuek euren baieztapenen oihartzuna ardura handiagoz neurtu beharko lituzketela truditzen zaidan».

Patxi Zabaleta, Herri Batasunako parlamentaria Nafarroako Legebiltzarrean

«Iruzur politiko hutsa da PSNk UPNri Gobernua oparitzea»

Nafarroa zurrumbilo batean bizi da: Sanferminen ondorena, Tourraren zalaparta eta egoera politiko nahasia. Azken kontu honetaz solastu dugu ofizioz abokatu eta afizioz idazlea den leitzarrarekin.

Nafarroako Gobernuako lehendakari berriaren aukeraketa prozesuan bete-betean sarturik gauden bonetan, alderdi politikoez ez ote dute azkarregi abantzi nahi izan egoera bonetara nola iritsi garen?

Gai honi buruz ez dute hitzik esan nahi. Miguel Sanzek bere mintzaldian Javier Otanoren izena ez zuen aipatu ere egin. Jokabide pertsonal batera mugatu nahi dute gertaera hau.

«UPNk isiltasunaren truke jasoko du boterea PSNren eskutik». (Argazkia: Joxe Lacalle).

Erreforma hasi zenetik Nafarroan izandako bost lehendakarien artetik, Del Burgok, Urralburuk eta Otanok boterea utzi egin behar izan dute ustelkeriaren ondorioz. Horrek esan nahi du egiturak berak sortu duela ustelkeriaren bideratze bat. Izan ere, Estatu mailan gertatu diren ustelkeria kasu gehienek ere bere erroa Na-

farroan bertan izan dute: Roldan, Siemens...

Otano kasuarekin amaitutzat jo al daiteke ustelkeriaren arrastoa Nafarroan?

Inolaz ere ez. Oraindik ere adar ezkutu asko dago argitzeke. Otanoren kontuan, PSNko Jesus Malon, Antonio Aragon eta Gabriel Urralburu azaltzen dira, besteak

beste. Beraz, alderdiaren atzaparrak daude hor atzean. Otanok berak adierazi zuenez, kontu hori «PSNren behar bereziak» hornitzeko zegoen. Horren aurrean, ondoko galdera hauek datozkit burura: zein ziren behar horiek? Nork erabili zuen dirua? Zein zen bere jatorria? Zein lotura dauka horrek GAL foralare-

kin? Dakigun gauza bakarra da diru zikina zela. Azalpen garbirik eman gabe egoera hau estali nahi baldin badute, arazoa modu faltsuan itxiko da.

Alderdia garbitzea izanen omen da Ferrazek izendaturiko PSNren gestora berriaren lana.

Gauzak oker egiten hasita, okerrago ezin zitezkeen egin. Gestora horretarako izendaturiko batzuk aurretik ere alderdiko buruzagiak izanak dira eta PSNren historia ilunenetan sarturik egon dira. Esate baterako, Victor Manuel Arbeloa. Batzorde horretako kideek beti defenditu izan dituzte jarrearik eskuindarrenak alderdi barruan. Horren adierazlerik garbiena da UPNri hurrengo Gobernua oparitzea. Horrenbestez, pertsonaia hauek zer onbideratu eta berritu dezakete? Ezertxo ere ez.

Sozialistek oposizioa joateko jarrera hartu dute azkenean...

Iruzur politiko hutsa da hori. Gobernua utzi eta oposizioa joatearekin itxura jakin bat eman nahi dute. Nahiago dute UPN Gobernuan egotea, hirukoan IUri toki nabarmen bat uztea baino. Izan ere, jakina da PSOEek ez duela IU inoiz begiko izan.

CDNren eta UPNren arteko negoziazioak ere apurtu egin dira azkenean.

Antzerki itsusia besterik ez da izan hori. Juan Cruz Allik tutuluaren papera egin du. Orain argitu den bezala, CDN zinezko eztabaida po-

«Su-etena luzatu eta gizartearen ordezkariak elkarrizketarako mezua ematearen aldekoa zen nire apustua». (Arg.: J. Lacalle).

litikoa egitera joan zen elkarrizketa horietara, UPNri gobernu-egitarau bat aurkeztuz. Programa irakurri ere egin gabe, UPNk onartu egin zuen horren edukia, EAErekiko hitzarmena kentzeko eskatuz. Beraz, UPN denbora irabazten besterik ez da aritu PSNren jokaera argitu artean, eta horren ostean CDN bazterrean utzi du. Juan Cruz Alliren ibilbide politikoan hutsegite ikaragarria izan da hau guztia. Izan ere, gertaera honek oso ukituta utzi du bere irudi politikoa.

Hirukoa berpizteko aukerak gero eta eskasagoak direla dirudi. Hirukoaren garaia amaitutzat eman al dezakegu?

PSNren apustua ez da hirukoaren aldekoa. Beraiek barruan ez egonik, sozialistek ez diote sostengurik eman go aukera horri. PSN boterean egotearen edozeinekin elkartzen da; etika politiko guztietatik urrun egon den alderdi politikoa izan da betidanik.

Azken urte bonetan Gobernuan egon den hirukoaren jardueraren balantzea egiguzu.

Jarraipeneko politika baino ez dute egin. UPNk aurretik egindakoari eutsi diote nabarmen. Gehienetan jarraipen txiroa izan da gainera;

HAMARREKOA

ADOLFO ARAIZ

«Etorkizun handiko politikaria»

JAVIER OTANO

«Bukatu zen politikari bezala»

IÑAKI CABASES

«Agortutako bide baten adibidea»

FLOREN AOIZ

«Eguneroko gatazkan gogorregi sartua dago»

MIGUEL SANZ

«Eskuinaren lehendakaria izanen dena eta UPNn boterea lortzeko abildadea izan duena»

PELLO YABEN

«Abertzale guztiekin elkarrizketarako gogoa adierazten duena»

JUAN CRUZ ALLI

«Abertzale izateko ausardia falta izan zaio, hala zela adierazten bazuen ere»

JAIME I. DEL BURGO

«Nafarroako arazoetan espezialista den Espainiako politikaria»

MILAGROS RUBIO

«Aintzat hartu beharko litzatekeen pertsona, zinez ezkerrekoa eta euskaltzalea»

BITTOR AIERDI

«Politikagintzan zuzenean aritzen ez den politikari bihurria»

«Juan Cruz Alli ez da gauza izan bere jatorri politikoa alde batera utzi eta jauzi nazionalista emateko»

«Nafarroak izandako bost lehendakarietatik hiruk ustelkeriaren ondorioz utzi behar izan dute boterea». (Argazkia: Joxe Lacalle).

ez du izan inongo berezitasunik aurrekoekin alderatuta.

Era berean, harrigarria izan da inongo eskakizunik egin gabe IUK emandako laguntza eta babes. Itoitzen afera oso esanguratsua izan da zentzu horretan. Ezkerrekoak direla esan eta eskuineko politika egiten jardun dute. Honenbestez, balantzea kaskarra eta ezkorra da oso.

HBk zertan oinarritu du bere mezua inbestidura prozesu bonetan?

Duela urtebete Javier Otanori eginiko erantzun gabeko galderak berreskuratu ditugu. Nola daiteke azken hamarkadan Urralburu eta Aragonekin politikagintzan bateginik aritu dena, PSNko idazkariordea eta Legebil-

tzarreko presidentea izan dena, egiten ari ziren ustelkeria saio horietaz guztiaz jakitun ez egotea? Eta hori horrela bada, nola fida gitezke Otano bezalako batez ez badu bere garbitasunaren frogarik ematen? Bere garaian ez zuen ezer erantzun. Gainera, gainontzeko alderdiek proposamen hau baztertu eta bere babes osoa azaldu zioten.

Legegintzaldi osorako baldintzarik gabeko laguntza eskaini zion UPNk berak ere. Beraz, badute erantzukizunik egoera honetan gutxian. Ustelkeria estaltzen ari-

tu izan dira UPNkoak beti sozialistekin. Beraz, gaur egun boterea isiltasunaren truke lortuko dutela esan daiteke.

Ezusteko handirik gertatzen ez baldin bada bederen, UPNren eskuetan izanen da burrengo Nafarroako Gobernuaren aukera.

Inolako zalantzarik gabe. Hala eta guztiz ere, ez da baztertu behar epe ertain batera, behin PSNren egoera baretzen eta lasaitzen delarik, UPN Gobernutik kanpo geratzea zentsura mozio bat dela medio.

Zein iritzi duzu Miguel Sanz bautagaiaren neurri politikoari buruz?

Alliren betiko bikotea izan da Sanz. Orain Sanz UPNko aparatuaz nagusitu da eta alderdiko gizon indartsu eta garrantzitsu bezala azaltzen zaigu. Allik ez bezala, Jesus Aizpun eta antzekoak baztertzea lortu du, arduradun nagusi bilakatuz. Hala eta guztiz ere, bere prestakuntza eta ahalmena nahikoa mugatuak dira. Beraz, nahiz eta agintea izan, botere horren zati handi bat ondo koen eskuetan utzi beharrean izango da.

Juan Cruz Alliren etorkizun politikoa kolokan ote dago?

Negoiazio prozesu honetan Allik izan dituen akats politikoez, Itoitzen afera-

«Sumatzen dutenean abertzaletasuna gora doala, oztopo modura EA Erekiko akordioa bezalakoak proposatzen dituzte»

«Gestorarako izendaturiko batzuk aurretik PSNko buruzagiak izanak dira eta PSNren historia ilunenetan sarturik egon dira»

eta azken hauteskundeetan, zeharo murriztu dute bere etorkizuna. Guztien gaine-tik, Alliren hutsegiterik na-barmenena zera izan da: az-kenean ez da gauza izan be-re jatorri politikoa atzean utzi eta jauzi nazionalista emateko. Sarritan aldarrika-tzen zuen napatarrismoa, nafar nazionalismoa, hitz huts eta soiletan geratu da. Bide horretatik bazeukan zereginik politikoki. Azke-nean, lotuegia egon da bere historia politiko eta pertso-nal luzearekin, eta gaur egungo bere mezua UPNren antzekoa da oso.

EA Erekiko hitzarmenak eragindako zalaparta ez al da neurritz kanpokoa izan?

Nafarkerizaleek sumatzen dutenean abertzaletasuna gorantz doala, horrelako akordioak proposatzen di-tuzte oztopo modura. Era honetako hitzarmenen hel-burua da bi komunitate au-tonomo berezi direla adie-raztea.

Horretaz gain, harreman horri inolako ahalmenik ez diote ematen. Trikimailu po-litiko da soil-soilik. Dena den, politikan gauzak ia inoiz ez dira izaten hasieran uste diren bezalakoak. Be-raz, hitzarmenari inolako garrantzirik eman gabe, zera diot: dagoela hor, ikus de-zagun zer egiten duen eta gero hitz eginen dugu.

T A N T O A

Abokatu baten filosofia kritikoa

BERE ikasketa-lagunek diote-nez, kulturarekiko eta euskal nortasunarekiko konpromezu militantea hasteaz gain, Paqui-tori —hala ezagutzen dute Lei-tza jaioterrian— Iruñeko Semi-narioan piztu zitzaion bere ezaugarrietako bat: bere plan-teamenduak azaltzeko duen ar-gitasuna eta planteamenduoki-ko koherentzia. Iruñean egin-dako zuzenbideko ikasketek (arazoak izan zituen soinketa gainditzeko), eta Erromako fi-losofia ikasketek —Victor Ma-nuel Arbeloarekin egin zuen han— berezko ezaugarri hori sakontzeko balio izan zioten.

Egon den erakunde politiko abertzale guztietan utzi du ar-gitasun horren frogia, bere ku-rikulumaren parte den zerbai-ten frogaz gain: beti kritiko eta disidente izateko ahalmena. EHAsen, HASIn edota HBn egindako urteak dira disiden-tzia horren, sobera hizpide eman duen disidentziaren, tes-

tigantza. Disidentzia hori, ziu-rrenik, Heraclitoren eta Parme-nidesen filosofien ikasketak eragin zion. Disidentzia hori, baina, ez zen oztopo izan ETA-ko militanteak «altruista-tzat jo zitzaion. Era berean, eztabaidarik garrantzitsuenak umorezko pa-sadizo bilakatzeko ahalmena du, tentsio-egoerak apurtuz.

Baina bere ezaugarri nagusia dialektika da. Ezin bestela izan apaiz izateko ikasi, abokatu lanetan jardun eta greziar fi-losofian doktoratutakoarengan.

Bere idazle ekimena, zeine-tan politikari gisa baino arra-kasta gehiago lortzen ari den, politikaren itzalpean egon da urte luzez. Bere afiziorik han-diena da idaztea (politikari pro-fesional izateari beti egin izan dio uko), nahiz eta hori Leitza-n duen baratza txikia dela esan berak. Euskarazko idazlerik ira-kurrienetakoa bilakatu da, eta gainera, ikertzaile sozial sakon gisa agertu zaigu. Bere trilogia,

**Adolfo Araiz
HBren Mahai
Nazionaleko kidea**

«Ukoreka», «Badena dena da» eta aurten agertuko den hirugarre-na, ikerketa sozial horren fruitu eta Nafarroari dion maitasuna-ren erakusle da, bizkaitarismo sabiniarrekin lotutako inpor-tazio nazionalistetatik urrun.

Historiko edo dinosauro gisa hartzen duten arren, berak ba-daki ezker abertzalearen ba-rurutik egiten dituen aporta-zioek, ekimen publikoarekin edo gabe, oihartzunik izaten jarraituko dutela. Balio handia baitute, eta ez soilik politikoa.

Dena den, abertzaletasu-na Nafarroan ez dago be-re sasoirik onenean...

Egoera hau ez da botoetan bakarrik neurtzen. Besterik adierazten duen daturik ere badago. Esate baterako, Na-farroako gizartearen euskara-ren, irakaskuntzaren eta euskal kulturaren inguruan harrera gero eta zabalagoa nabari da. Honek guztiak, ordea, ez du oraindik bere isla politikoa.

Hain zuzen ere, CDNren eta UPNren arteko ika-mi-ke-tan gai eta kontu nagusiak euskara, eta Nafarroaren eta EAEren arteko elkarlanera-ko sortu batzorde iraunko-rra izatea izugarri esangu-ratsua da; batik bat, bizi du-gun giroa zein den kontuan hartzen baldin badugu.

Bazterrak barrotu di-tuen beste gai bat ETAre-n astebeteko ekintza ar-matuen etenaldia izan da. Astebete horretan gertatutako guztiari bu-ruzko zure balorazioa zein da?

Borroka armatua bezalaxe, su-etena ere zentzu politi-koa duen ekintza da. Hori neurri edo maila horretan erabili ez den bezala, erabili beharra zegoela uste dut. Astebeteko epea motzegia da, Estatuak ez baitu ezer-tarako denborarik izan. Su-etena luzatu eta gizartearen ordezkari guztiei elkarriketarako mezu sakona ematea-ren aldekoa zen nire apus-tua. Ostera, presoan egoe-rarekiko jarrera azkarra eta ausarta ez azaltzea izan zen

Ajuria Eneko Itunaren hu-tsegite larriena.

Hala edre, aste horretan ikasitakoarekin berriro ere jokatu egin beharko da, ga-tazkaren aterabide edo kon-ponbidea elkarrizketa poli-tikoak ekarriko baitu.

Negoiazio prozesu ba-ten ataria irekitzen basia ote da?

Elkarrizketa prozesu hori inoiz baino posibleagoa dela erakusten duten zen-bait baldintza betetzen dira gaur egun: gizartearen ge-hiengoak elkarrizketaren al-dekoa da, elkarrizketaren kultura gero eta zabaldua-go dago eta Erreforma hasi zenetik 20 urte bete dira da-goeneko.

PELLO ARGIAÑARENA

Mundu osoko lau mila lagun inguru elkartu dira Lacandona oihanean EZLNk gonbidatuta

Mundu berri baten hazia erein nahian Chiapasen

Uztailaren 27tik
abuztuaren 3a
bitartean
mundu osoko
lau mila lagun
bildu dira
Chiapaseko
Lacandona
oihanean,
«Gizateriaren
Aldeko eta
Neoliberalismo-
aren Aurkako
Lehen
Topagunea»
biltzarrean.

«Gizateriaren aldeko eta neoliberalismoaren aurkako lehen topagunea» EZLNk eratua da.

EZLNk gonbidatuta, hainbat gairi buruz mintzatuko dira biltzar honetako partehartzaileak, helburu honekin: «mundua zuzentzen duten interes finantzarioen aurrean, gizon-emakumeen beharrak kontuan hartuko dituen egoera berria eraikitzen bastea», antolatzaileek diotenez. Aurtengo urtarri-

lean, EZLNk agiri bana helarazi zien munduan zehar Chiapasekin elkartasun lanean dabiltzan talde guztiei, neoliberalismoaren aurkako topagune bat antolatzeko deialdia eginez. Zapatisten iritziz Chiapasen gertatzen ari dena mundu osoan ari

baita gertatzen.

Hots, gobernu gehienak interes berberen inguruan mugitzen dira, merkatuari eta diruaren mugimenduari lehentasuna emanez, eta munduko biztanleek bizi duten errealitate gordinen aurrean -gosea, gaixotasu-

nak, alfabetizazio maila baxua... - begiak itxiz. Armada Zapatistak egoera hau aztertzea proposatu zien mundu osoko hainbat erakunderi, «Itxaropenaren Internazionala» izendatu dutena eraikitzeko, lehenbiziko urrats gisara. Hau aurrera erama-

■ Bilerak Lacandona oihanaren hainbat lekutan egiten ari dira, oso urrun elkarrengandik , beren arteko loturarik gabe

teko prozesu bat diseinatu eta bertan parte hartzeko deialdia luzatu zuten. Has-teko, kontinente bakoitzean topaketa bana egitea proposatu zuten, eta, Afrikan ezik, egin egin ziren. Europakoa Berlingen izan zen, maiatzaren 30etik ekainaren 2ra arte, eta 1400 pertsona bildu zituen.

Berлиндik Mexikora

KOMITE Internazionalistak erakundeko Javi Rodríguez bertan izan zen. Berak zios-kunez, «*bemen, European, neoliberalismoa nola ulertzen dugun eta guregan zer eragin daukan aztertu genuen. Ez ginen alderdi politikoa eta ekonomikoei buruz aritu soilik; alderdi kulturalaz, sozialaz, besteekin barremanetan jartzeko daukagun moduez... horretaz guztiaz hitz egin genuen, eta kontuan izan genituen berriak ez diren zenbait gai ere: arrazismoa, xenofobia, matxismoa, militarismoa...*». Berlingo bilera horretatik ez zuten ondorio finkorik atera, baina aurrerapausu batzuk eman omen zituzten.

Besteak beste, akatsak ikusi, ahuldadea aitortu, egin beharrak zehaztu... Nolanahi ere, azaldu zигun Javi Rodríguez, EZLNren asmoa ez omen zen bilera horien bidez bere mezua hedatzea, bakoitzak bere

■ Berlingo topagunean Europa osoko 1400 lagun bildu ziren. (Argazkia: Komite Internazionalistak).

arazoak aztertzea baizik. Ahantzi gabe, beti ere, arazo horiek guztiek sorburu berbera dutela, gobernu gehientsuenen politika neoliberala. Horregatik, EZLNren aburuz, munduko errealitate anitzetan elementu komun aurki liteke.

Lacandonan bildutakoak, berriz, borroka bide guztiak konparatzen ari dira. Rodríguez esan zigunez, «*zapatistek nahi dutena zera da: mundu osoan zehar gai jakin batzuek kezkatzen dituen eta horiei aurre egiten dien jenderik badela erakustea. Ez garela puntu isolatuak. Oso interesgarria da elkar ezagutzen hastea, zerk banatzen gaituen, eta, batez ere, zerk batzen gaituen ikustea. Zapatistek 'itxaropena' deitu duten, eta guk bete-betea sinetsi dugun hori eraikitzen hasi behar dugu*».

«Gizateriaren aldeko eta neoliberalismoaren aurkako lehen topagunea» bost ata-

letan dago banatuta. Izan ere, bost bilgunetan ari dira egiten bilerak eta bakoitzean gai bat eztabaidatzen: neoliberalismoaren alderdi politikoa, ekonomikoa, soziala, kulturala, eta azkenik, EZLNk egitarauan sartutako alderdi indigena. Bilerak oihanaren hainbat lekutan egiten ari dira, elkarrengandik oso urrun, beren arteko inolako loturarik gabe. Hala ere, EZLNk eztabaiden ondorioak dokumentu batean bilduko dituelakoan dira biltzarkideak.

Segurtasunari ere arreta

'DITUELAKOAN' diogu, inork gutxi baitzekien, abiatu aurretik, topagunearen funtzionamendu zehatzaren berri. Bertaratu diren

4000 inguru gonbidatuek Chiapasera heldu arte itxaron behar izan dute zein komunitatetan egotea egokituko zitzaaien jakiteko. Arrazoiak, jakina, segurtasuna da, bisitarien hartzailen diren komunitateena batik bat. Hala ere, hainbat erakunde eta organismo daude bertan, bilkura arazorik gabe egingo dela ziurtatzeko. Horien artean, Nazioarteko Gurutze Gorri eta COCOPA.

Azken hau Mexikon eratu zen tresna politikoa da, helburutzat Chiapasen duintasuneko bakea lortzea duena. Bere partaideak Mexikoko alderdi politiko guztiak dira, gobernuan dagoen PRI barne. Hala eta guztiz, Chiapasera joan direnek mesfidati begiratzen dute Mexikoko gobernuak. «Go-

■ Oihaneko bizia ez da batere erosoak; hara joan direnek bertakoek bezalaxe bizi beharko dute sei egunez

bernuak Armada, Inmigratio Bulegoa eta Prokuradoretza Orokorra (hemengo Barne Ministeritzaren baliokidea) dauzka, eta ez dakigu zer eragozpen jarriko dizkiguten horiek», adierazi zigun Javi Rodríguez. Bazuen, dena den, baikor agertzeko arrazoirik. «Jakin badakigu Mexikok garrantzi handia ematen diola bere kanpo-irudiari. Mundu osotik heldutako 4000 laguni oztopoak ipintzeak ez lioke mesede handiegirik egingo irudi horri».

Erosotasun handirik ez

LAU mila lagun horiek La Realidad, La Garrucha, Roberto Barrios, Morelia eta Oventic komunitate zapatistetan egongo dira aste honetan zehar. Komunitate hauetan bizia ez da batere eroso, eta Chiapasera joandakoek bertakoek bezalaxe bizi behar izango dute sei egunez. Antolatzaileek ez dute onartu inork bere lo-zakua eta bere hamakaz gain beste ezer eramaterik. «Ez da ezer gehiago behar, eta argi dago inork ezin dezakeela bere logela propioa eduki hotel batean. Egun horietan euren antzera biziko gara, beraiek jaten

dutena jenez, eurek eztabaidatzen duten bezala eztabaidatuz, jesarleku handiegirik gabe. Badakigu, hala eta guztiz, bangoa abalegin handia ari direla egiten joango garenon erosotasuna nolabait bermatzeko. Erosotasun erlatiboa, jakina».

Euskal Herritik 48 lagun joan dira Chiapaseko biltzarrera, eta Javi Rodríguez da taldea eratzen aritu direnetariko bat. «Lehenbiziko urratsa topagunerako Batzorde Nazionala eratzea izan zen, hemen, Euskal

Herrian. Horretan Chiapasekin elkartasunean ari garenok hartu dugu parte: Bizkaiko Euskal Plataforma, Arabako Chiapasen Lagunak, Iruñeako Ixim Plataforma, Atarrabiako Chiapasekin Elkartasunerako Plataforma, Iruñeako Elkartasun Komite Kristaua eta elkartasunaren borrokan dagoeneko historikoak diren erakunde bi: Askapena eta Komite Internazionalistak».

Erakunde horien guztien artetik atera dira Chiapasera joateko gonbidapena eskatu

duten 48 pertsonak. Horiez gain, EZLNk berak egindako gonbidapen zuzenik ere bada, baina ez dira publikoki aditzera eman. Lacandona oihanera ordezkariaren bat bidali duten erakunde eta taldeen artean, Senideak, Elkarri, Gogoa, Emakume Internazionalistak, Hirugarren Mundua eta Pakea, Amnistiaren Aldeko Batzordeak, Bizkaiko Emakume Asanblada, Ikasle Abertzaleak, zenbait komunikabide eta abar luzea daude. Zerreenda oparoa da, eta are oparoagoa izan zitekeen,

EZLNren iritziz, gobernuak merkatuaren interesen arabera aritu ohi dira, horrek sortarazten duen miseria kontuan hartu. (Arg: K. I).

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

«Beste leku batzuetatik joango direnen kopuruarekin alderatuta, hemengo ordezkaritza handia da oso»

baina askok ezin izan dute bidaia egin, edo ez dute nahi izan. Arrazoiak, ekonomikoak batez ere. Ez baitute inongo subentziorik jaso bidaia egiteko.

«Hara joateko ez dago inolako talderen laguntza ekonomikorik. Beste batzuetan, tankera honetako bilkura handiak egiterakoan GKEk (Gobernuz Kanpoko Erakundeek) jaso izan dute laguntzarik bidaia ordaintzeko edo beste edozertarako. Oraingo honetan, ordeza, norberak bere gastuei egin behar izan die aurre. Gainera, Euskal Herrian behintzat, ez dugu dirua biltzeko kanpainarik egin. Honenbestez, Chiapasera joateko asmotan zebilen zenbait jende ez du bertaratzeko aukerarik izan» argitu zigun Komite Internazionalistak erakundeko Rodríguez.

Ikusi, konparatu

BESTE arrazoi bat da Batzorde Nazional eratu berriak hasieran nahi beste erakunderekin harremanean jarri ez izana, ahalegina egin arren. Bestalde, topagunearen inguruan interresa agertu duten zenbait taldetako inork ere ez du eskatu EZLNren akreditazioa bilkuran parte hartzeko. Erakunde bakoitzak hartu du bere gain, era berean, topagunerako ponentzia propioak prestatzearen ardura. Ez da garrantzitsutzat jo Euskal Herritik ikuspegi amankomunik eramatea. Batzorde Nazionalekoek nahiago izan dute eus-

kal gizartean ematen den ideien aniztasuna Chiapasen isladatzea. «Ez genuen uste hausnarketa bateratua eramatea egokia zenik; bakoitzak bere ikuspuntuak besteen aurrean esplikatzea, eta mundu osoan ematen diren beste estrategia batzuekin konparatzea hobe zela pentsatu genuen», zioskun Javi Rodríguez.

Euskal Herritik joan direnen kopurua oso adierazgarritzat jo zuen. «Beste leku batzuetatik joango direnen kopuruarekin alderatuta, hemengo ordezkaritza handia da oso. Frantzia osotik, adibide bat jartzeko, 200 gonbidatu baino gutxiago joango dira. Herrialde askotan beste borrenbeste ari da gertatzen, eta Euskal Herritik 48 joango gara. Ez da kopuru makala». Azkenik, EZLNren egitasmoaren balorazio positiboa egin zuen Javi Rodríguez. «Oinarri txiki-txiki bat besterik ez da, baina bide egokian jar gaitzakeena. Zapatistek egindako aldarrikapenek bertsio propioa dute munduko leku guztietan. Lan egiteko eskubidea, etxebizitza duina edukiteko eskubidea, demokrazia, justizia, askatasuna... Horien guztien aldeko borroka ezberdina da hemen, Europan, edo beste lekuren batean, baina bada garaia denok bat egin abal izango dugun guneak prestatzen hasteko, tokian tokiko ezaugarri bereziak ere hortxe direla abaztu gabe».

UNAI BREA

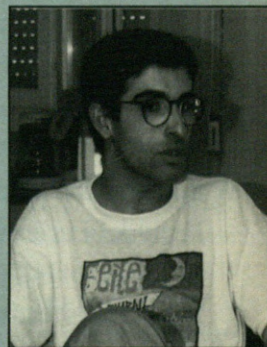
MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Karta unionista

LERRA zibilaren mamua berriz ere azaldu da Ipar Irlandan Orange ordenako desfileen inguruan eman diren komunitate katolikoaren eta protestantearen arteko istilu latzak direla-eta. 1969ko egun beltzetan bezalatsu, komunitate katolikoak erasoatua ikusi du bere nortasuna RUC, Ipar Irlandako polizia eta soldadu britainiarrek unionisten mehatxuen aurrean makurtu eta orangetarrak beren auzoetatik barrena igarotzen utzi ondoren. 1969ko istiluak Ipar Irlandako gatazkaren aldi gordin eta odoltsuenaren aurrekari bilakatu ziren, azken 27 urteotan ikusi denez: hiru milatik gorako hildako eta gutxienez 30.000 zauritu. Komunitate katoliko nazionalista diskriminatua sentitu da oraingoan ere; bigarren mailako hiritar bezala hartua izan delako sentazioa eta samina sentitu du.

BAINA ez da gauza berria, izan ere diskriminazioaren astinduak aski ezagunak baitira Ipar Irlandako nazionalistentzat, batez ere indikadore sozio-ekonomikoei, hezkuntzari edo enpleguaren banaketari erreparatzen badiegu. Alde honetatik desfileen krisiak ez du berrikuntzarik ekarri, baina bai inoiz baino argiago erakutsi zein den alderdi protestante-unionisten eta gobernu britainiarraren jarrera eta konpromezua iragan 1994ko abuztuaren 31n IRAk iragarritako su-etenaz geroztik martxan jarritako bake prozesuarekiko.

ALDERDI unionistek, Ian Paisley pastorea eta David Trimble buru direlarik, aitzakia bat bestearen atzetik asmatu dute elkarrizketa prozesuari ez ekiteko: hasieran, IRAren desarmea; ondoren, George Mitchell estatubatuarra, prozesua bideratzeko abian jarritako nazioarteko batzordeko arduradun nagusiaren jatorri «susmagarria», eta azkenik, Sinn Feinekin inoiz ez dutela hitz egingo azalduz. Aitzakia hauei beste bat erantsi diete Orange ordenako desfileen ondorioz gertatutako istilu larriak ikusi ondoren: «biolentzia giroa nagusi delarik elkarrizketa mahaia ez du zentzurik».

HUMBERTO UNZUETA

Kazetaria

Antonio Cancelo, Mondragon Corporacion Cooperativa taldearen burua

«Helburutzat daukatelako sortzen dute enplegua kooperatibek»

Zamorako Puebla de Sanabrian jaioa da Antonio Cancelo, 1936an; ezkondua, bi seme-alaben aita, 1967an Eibarko kooperatiba bateko gerente izendatu zuten. Handik bi urtera, Eroskiko zuzendari; 1990ean, presidente; 1992an, MCCko banaketa-elikadura alorreko presidenteorde, eta iaz, talde osoaren buru.

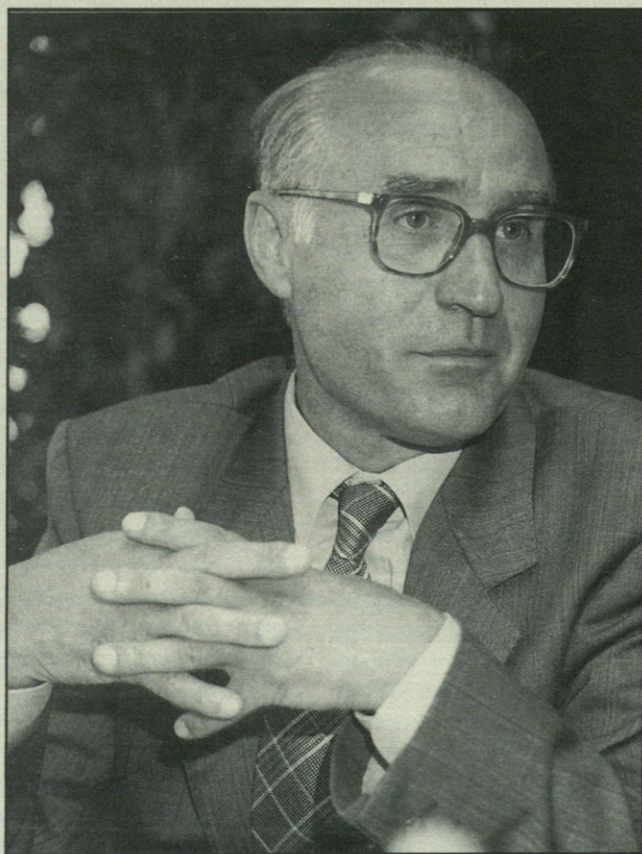
Mondragon Corporacion Cooperativaren urteroko balantzea egin berria duzue. Zer iruditu zaizu taldearen bilakaera, Euskal Herriko ekonomiarenarekin, adibidez, alderatuta?

Nahiko ona izan da, oro har, 1995.a MCCrentzat. Nahiko ona diot, ez baitago esaterik dena ona izan denik. Baina bai, batez beste pozik ibiltzeko moduan garela esango nuke, iazkoari dagokionez. Salmentak asko hazi dira, %16 inguru; talde industrialaren hazkundera banaketakoarena baino handiagoa izan da; emaitzak 38 mila milioi pezeta ingurukoak izan dira (1.500 milioi

libera), aurreko urtekoak baino %12 gehiago, beraz; baina ezer azpimarratzekotan haxe aukeratuko nuke: bi mila lanpostu berri sortu ditugula. Hori da guretzat garrantzizkoena.

Argituko al diguzu nolatan lortzen duzuen enplegua sortzea langabezia tasa %20tik gora dagoen herri honetan?

Neronek ere oso ongi ulertzen ez ditudan faktore batzuk badira hor, egia esan. Nolanahi ere, helburu bat lortzerik badago, baldin eta lortzeko borondaterik ageri bada. Agian ez erabat, baina horretarako bidean jarri bai behintzat. Guk urtero azaldu ohi dugu hainbat lanpostu

«Filosofia, soziologia eta teologia nituen gustuko gaztetan; ekonomiaz ezer gutxi nekien». (Arg: Garikoitz Garaialde).

sortzeko asmoa. Eta espliziazio argiena horixe da: helburutzat jartzen dugula.

Zeren eta bakarren batek jomuga enplegua sortzea baldin badu, bilatuko ditu

horretarako bitartekoak.

Lanaren Banaketaren inguruko Jardunaldietan, Donostian, hemen ez da goela enplegua sortzeko borondaterik adierazi zenuen. Zenbait enpresarik ez zituen gustura entzungo bitz horiek.

Uste dut zera esan nuela, zehazki, borondatea dela lanpostuak ekar ditzakeen eragilea, motorea. Edonola ere, inor kritikatzeko asmorik ez nuen. Oker gabiltzala iruditzen zait, harremanetarako enfrentamendua eta haserrea erabiltzen ditugunean. Herri ttikia gara, ttikiegia, horrela aritzeko. Beraz, nola aurrera egin, hori da benetan kezkatu behar gaituena. Eta denok gatoz bat, nik uste, honako honetan: langabezia da daukagun arazo larriena. Ingurura begiratu besterik ez dago, 30 urte beteak dituen eta lanik gabe dagoen norbaiten tragediaz jabetzeko. Donostiako jardunaldietan esan nahi nuena, honenbestez, hauxe zen: nola lortu helburu bat, inor arazoaren erantzule sentitzen ez bada?

Bakarren batek Everest mendira igotzeko proposamena egingo balit, bost urte itxaroteko esango nioke, Aizkorri baino mendi altuagorik ez baitut igo. Baina bost urteak pasata, agian, 6.500 metroko mendi gailurririk joko nuke. Hori da asuntuaren gakoa: ahalegina egin dudala. Enpleguari dagokionez, jendaurrean esan nuen enpresek ez dutela helburutzat hartzen enplegua sortzea. Sortu egiten dute, jakina, zertan arituko ginateke bestela? Baina ez helburua hori dutelako. Sindikatuek ere ez dute hori helburua. Nahi bai, noski. Gobernuak? Horrek ere ez

■ **«Kooperatibetan lana, langilea da nagusi, ez kapitala». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).**

du enplegurik sortzen. Eta hobe, egia esan. Beraz, gaiaren mamia ez da dagoen lana nola banatu, lanpostu berriak sortzeko zein bitarteko erabili baizik. Horregatik diot zure galderak baduela erantzunik: helburutzat daukagulako sortzen ditugu lanpostuak.

Teknologia berriak, ordea, milioika lanpostu ari dira ezabatzen, batez ere EEBBetan eta Europan. Gerora ere horrela moduz segituko al dugu?

Baietz uste dut. Teknologia berriak gizarte eredu berria ari dira eragiten. Produktibitatearen izugarrizko hazkundera, adibidez. Ez teknologiak soilik, baita erakuntza prozesuak ere. Baina hurbileneko historian bertan aurki genezake bilakiera horren arrastorik. Nik neuk badut behar hainbat urte zera gogoratzeko, idien eta mandoen ordezkarako traktoreak noiz erabiltzen hasi ziren baserrietan. Kolpe han-

dia izan zen, jende asko ari baitzen artean nekazaritzan. Industriak bereganatu zituen, ordea, nekazaritzako jende soberakinak. Beste hainbeste ari da gertatzen egun industrian. Alor honetatik zerbitzuetara jo behar izan du jende askok.

Izan ere, enpresa kontzeptuari dagokionez ere ari da aldaketarik izaten. Lehen halako osotasun moduko batean eratzen ziren zenbait lantoki: jantokia bertan, ekonomatoa, haurtzaindegia ere batzuetan... Berez industriarekin zerikusirik ez zuten hainbat enplegu alor honetakoak balira bezala agertzen zitzaizkigun. Eta gerora batetik bestera mugitu dira enplegu horiek. Esan dezadan, dena den, industriarik ez balego ez legokee-

la zerbitzuen garapenik ere. Bestalde, nahiz eta batzuetan kezkatu ibiltzeko arrazoirik falta ez, tremendis-morako joerak bazterrera uztea komeni dela uste dut. Eta gogoratu nahi nuke, enpleguaz ari garenez, honako hau: egitura produktiboan teknologia maila handiena barnerratu duten herrialdeak, horietatik dira enplegu tasa handienak dituztenak.

Zeure eremura, kooperatiben ingurunera itzuliz, zenbaterainoko garrantzia du egun horien bultzatzailearen, aita Arizmendiarrietaren pentsakerak? Bizirik al dirau? Edo noizean behin apaingarritzat erabiltzen den ikurra besterik ez da kooperatibismoa-

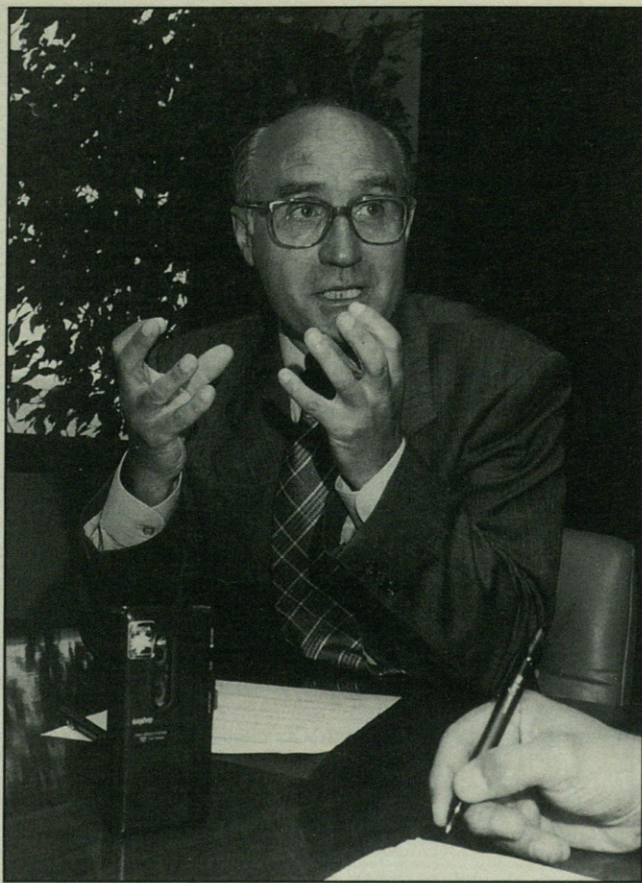
«Iazko balantzean ezer azpimarratzekotan, hauxe: bi mila lanpostu berri sortu ditugula»

ren filosofia?

Erantzun biribila emango dizut: bizirik dirau. Sorrerako izakerari eutsi dio kooperatibismoaren filosofiak, errito eta gainerakoetan aldatu bada ere. Edozein dotrinak, bere buruari leial izango bazaio, jakin behar du gizartearen aldaketen arabera egokitzen. Aita Joxe Mari Arizmendiarieta benetako iraultzailea izan zen, aldaketa sakonen bultzatzailea. Bere pentsakera ere aldatzen jakin zuen, baina beti ere konstante batzuei eutsiz, funtsezko elementu batzuk gordez. Eta funtsezko zera horiek bizirik diraute. Adibidez: kooperatiben filosofiak dioenez, lanak du nagusigoa enpresan, ez kapitalak. Horrek lehengo berean segitzen du, tinko.

Erabakiak hartzerakoan, ez dira kapitalaren arabera hartzen. Langileek, kooperatibetako partaideek hartzen dituzte, eurek demokratikoki hautatutako ordezkariak. Hori kooperatibismoaren funtsezko ezauzgarria da, inondik ere aldatuko ez dena. Jakinik, beti ere, dotrina baten eginkizuna bere inguruko gizartean eragina izatea dela. Eta gizartea aldatzen bada, dotrina ere mugitu beharko da, gizarte berriari egokitu. Hori ez da, derrigorrez, sorrerako ideiei traizio egitea, garaian garaikoari lotzea baizik. Eta printzipioen alorrean ari garenez, aipa dezadan beste hau ere: emaitzak. Enpresek -kooperatiba, elkarte anonimo edo edonolakoak direla ere- emaitzak, etekinak izan behar dituzte. Eta ahalik eta etekin gehien gainera. Galdera hortxe dago, ordea: etekinak, zertarako, zer egiteko?

Hortxe duzu burrungo

«Vázquez Montalbánen azken eleberria, 'Un polaco en la corte del rey' ari naiz irakurtzen». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

galdera

Gurean argi dago: kooperatibek lortzen dituzten etekin guztiak horietan lan egiten dutenengana itzultzen dira, norberarengana edo talde osora. Alderdi teknikoari dagokionez, gainerako enpresek erabiltzen dituzten bitartekoak darabiltzagu geuk ere. Baina kooperatibismoaren funtsak hor segitzen du. Are gehiago ere esango nuke: gaur egun inoiz baino handiagoa da kooperatibetan elkartasun maila. Hasierakoarekin alderatuta, ezberdina da, du-

darik ez, elkartasun mota. Orduan pertsonalagoa zen, kooperatibistak bata bestearengandik hurbil sentitzen ziren. Egun instituzionalizatu egin da elkartasuna, baina ez dago beste biderik gure izakerari eutsi nahi badiogu. Sekula izan ez ditugun fondoak eta bestelako tresnak ditugu gaur egun. Ordaindu egin behar dira, egia da. Hortxe dago, baina, benetako elkartasuna, norberak zeozer eman behar duenean. Gainerakoan, badugu joera gizakiok antzinako egoerak hobestekoa

«Sorrerako izakerari eutsi dio kooperatibismoaren filosofiak, errito eta gainerakoetan aldatu bada ere»

eta gaurkoak gutxiestekoa. «A!, gaztaroko gardentasun hura, konpromezu maila, ekiteko gogoal», esan ohi dugu. Nire aroa, ordea, nire bizitza osoa da. Eta gaur kooperatibetara datozen gazteek bestelako baloreak izango dituzte, beharbada, baina guztiz zilegizkoak.

Kooperatibetan egin al duzu zeure ibilbide profesional osoa?

Bai. Nire kurrikuluma hiru lerrotan idatz liteke. Hasierako boladatxo bat ezik -lanbide liberal batean aritu nintzen- gainerako bidea kooperatibetan egin izan dut. Eibarren sortu zuten kooperatiba bat duela hainbat urte, eta bakarren bati bururatu zitzaion neuk izan behar nuela gerente. Garai hartan ezertxo ere ez nekien ez ekonomiaz, ez kooperatibez, ez gerentziaz. Ekonomiak ez ninduen batere erakartzen. Soziologiak, filosofiak, teologiak,... horiek bai; baina ekonomiak! Baina harrezkero honetan nabil, eta oso gustura gainera.

Pertsona zorrotza, luxu gutxiaren zalea, kasik aszetikoa omen zara.

Beno, jendeak esaten duen guztiari ere ez zaio kasu handiegirik egin behar. Egia da ahalegintzen naizela nire ingurukoekin harreman onak izaten. Gustura egoten naiz jendearekin, eta jendea nirekin horrela egon dadin nahi izaten dut. Gainerakoan, ez naiz mokofin horietakoa ere. Afizio arruntak ditut: paseatu, mendian ibili, irakurri. Kirola gustukoa dut, gaur egun askorik egin ez arren. Frantziako Tourrari ere egoten natzaio, arreta handiz batzuetan. Mesalotxean zein liburu daukadan oraintxe? Manuel Vázquez Montalbánen azkenekoa,

«Gaiaren mamia ez da dagoen lana nola banatu, lanpostu berriak sortzeko zein bitarteko erabili baizik»

«Un polaco en la corte del rey», oker ez banaiz.

Hogei urte aurrera begiratuko bagenu, ekonomia-fikzioa eginez, ausartuko al zinateke kooperatiben, eta oro bar Euskal Herriaren etorkizun ekonomikoa iragartzen?

Baikorra, optimista naiz ni berez, eta gertakari soiletatik haruntzago begiratzea gustatzen zait. Itxaropenik badut. Herri honek bertute handiak ditu eta nik uste asmatuko duela bere etorkizuna aurkitzen, bere baliabideak era hoberenean erabiltzen münduko ekonomian lekuri izateko. Eta zenbait sintoma esperantzagarri antzematen dira jada, nahiz eta eguneroko zalapartak sarritan ez digun uzten urrutira behatzen.

Zeintzu lirateke, zure ustez, euskal ekonomia suspertuko luketen sektore edo alorrek, fikzio mailan beti ere?

Telekomunikazio, informatika eta tankera horretakoek garapen nabarmena izango dute, dudarik ez. Baina maiztxo egin ohi dugun hutssegite bat aipatu nahi nuke, Mendebaldeko kulturak eragindako akatsa. Izan ere, aukera handiak daude 'heldu'tzat jotzen ditugun ekonomia hainbat alorretan. Automobilarena, esate batera. Konforme, heldua da eremu hori gure artean, Europan, Estatu Batuetan. Baina Txinan? Ehun herritarretik zenbatek du han autorik? Batek? Eta txinatar asko dago munduan.

AHVko azken labea itxi zutenean, orain gutxi, zer sentitu zenuen?

Burdinaren aroa, orain artekoa behintzat, amaitua dela. Eta ikasi beharreko irakaspén modura aztertu behar dugula labe hori itxi izana. Enpresak izaki bizidunak bezalakoak baitira, eta etengabe aldatu behar dute beren burua inguruari egokitzeko. Atzo Santanderren hitzaldi bat eskaini nuen eta han esan nuena etorri zait orain gogora. Hauxe zen ideia nagusia: natura dugu irakasbidea. Zer gertatu zaie izaki bizidunei? Egokitu egin behar izan dira. Eta hori egin ez dutenei? Adibide hau aipatu nuen hitzaldian: hamar zentimetroko oskola duen animalia fosila. Glaziazioak izan zirenean oso baliagarria izan zitzaion animalia estalki hori bizirik irauteko. Baina izotzaldiak pasa ziren, eta animalia ez zen ohartu. Pozik zegoen bere oskol mardularen pean. Eta ordurarte babesgarri izan zuen horrexek ekarri zion heriotza. Aldatzen, egoera berriari egokitzten jakin ez zuelako. Gizakiok ere sarritan gara izugarri egoskorak; kanpoko itxurari eusten saiatzen gara, sakoneko izpirituaz ohartu gabe. Hau da gorde beharrekoa, ez itxura. Beraz, ezin gara ibili etorkizunik ez duenari eusten. Gogorra da hori esatea, badakit. Baina, Bibliak besterik badio ere, enpresetan ezin da egon Zazpigarren Egunik.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Pribatizatu eta itxi

GARRANTZI praktikoa eskasa dauka Gobernua-
ren erabakiak, bere enpresa errentagarriak itxia-
renak alegia. Sozialisten arotik geratu zaion apurra
besterik ezingo duelako saldu, batik bat. Baina,
batez ere, arazo nagusia konpontzeke uzten due-
lako: zer egin errentagarriak ez diren enpresekin,

'langile aristokrazia'ren gotorleku sendoena bilakatua den
sektore horrekin, beste inork baino hobeto dakiena zer den
enpresa pribatuaren hoberena -soldatak- eta enpresa publi-
koarena -segurantzak- biak batera edukitzea. Zama lotsagarria,
Herriari ezer ez dakarkiona: ez aberastasunik, ez etorkizunik
ez enplegurik.

KARL Marxen irakaspen oinarritzkoenak sekula ez genituz-
ke ahan-tzi behar. Ez kapitalis-
moaren hondoratzeari buruz-
ko profeziak, egitate soziala
interes korporatiboen enfre-
ntamentu bezala azaltzen zuen
hura baizik. Sindikatuak ez dira
enpresa publikoen aldekoak
arrazoi ideologikoengatik, in-
teres jakin eta nahiko kontser-
badoreengatik baizik. Enpresa
publikoen lepora sindikatu-
tako liberatu mordoska bizi
baitira; kargu politikoak ere
dextente; pentsionista bikainak
-gazteenak eta hobekien or-
dainduak- eta ustezko 'akti-
boak', kolpe santurik jotzen ez
dutenak.

**ANTTON PEREZ
CALLEJA**
Ekonomilaria

Arazoari ez bazaio adarreta-
tik azkar heltzen zera gertatuko da, pribatizazioaren bidez
lortutako irabaziaz -teorian Zor Publikoa gutxitzeko direnak-
enpresa horiek ondorengo bizpahiru urteetan sortuko dituz-
ten galerak estaltzeko izango direla. Sindikatuak dioten lez,
bestelako arrazoiengatik bada ere, 'ogia gaurko eta gosea
biharko'. Garbi ari da azaltzen, beraz, funtzio publikoaren
aldaketari ekin behar zaiola, Ongizatearen Estatuari eusteko.

JOKOAN dagoena ximplea baino oinarritzko da: aberas-
tasuna sortzen duen ekonomia-aren -pribatua, jakina- eta gas-
tatzen duen ekonomia-aren arteko oreka. Eta hogei urteko krisi
eta sozialismoaren ondoren, balantzea guztiz desorekatua
dago. Jakina, gastatzea eta zorretan sartzea ez dago gaizki,
baldin eta bestelako ondorioz ez badago. Baina nabarmena
da badagoela, batzuentzat bereziki: gizartearen tartetxo baten
bila dabilzanen enplegu eta ongizatearentzat. Hau da, ema-
kume eta gazteentzat. Hots, geroa da jokoan dagoena.

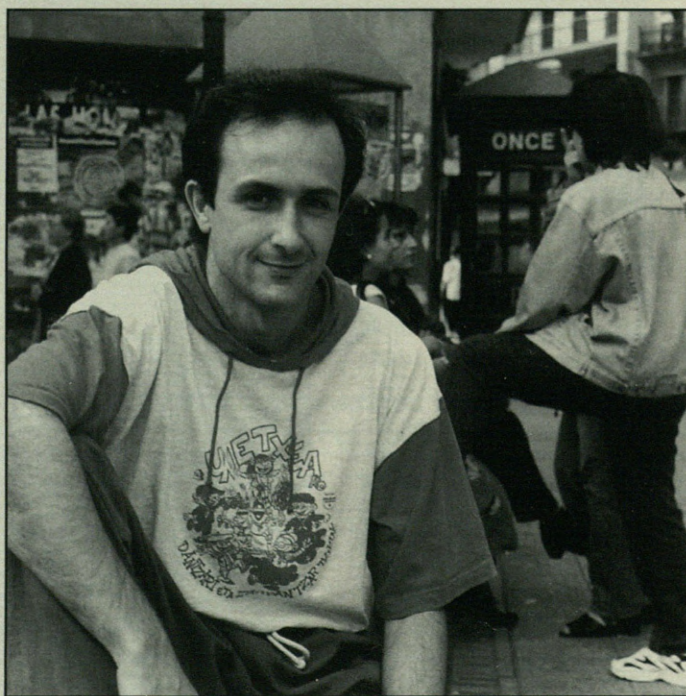
Pasai Antxoko bederatzi taldek hartuko dute parte euskalduntze proiektuan

EUSKARA LAGUNEKIN IKASI

Gune egokia ote lagun taldearena euskara ikasteko? Oraingo ez da oso arrunta. Hala ere, Pasai Antxon egokia dela uste dute eta bost urtetarako proiektua martxan da jada.

ORAIN dela lau urte, tesi bat egin behar zuela eta, Pello Jauregik Pasai Antxoko koadrila misto batekin, hots, euskaldun eta erdaldun ez osaturikoa, euskalduntze prozesu bat burutu zuen. Bi urtez aritu ziren elkarlanean eta Pello berak azaldu bezala, «esperientzia interesgarria izateaz gain, emaitzak lortu genituen. Nabiz eta inguruan giro erdalduna izan, taldeak asko ikasi zuen eta euskaraz hitzegiteko obitura bereganatu zuten; emaitzak, erabilera eta gaitasun aldetik, positiboak izan ziren».

Orduan frogatu zuten

Pello Jauregik, duela lau urte, Pasai Antxoko taldearekin emaitza bikainak lortu zituen. (Argazkia: Alberto Elozegi).

bezala, didaktikaren ikuspegitik arazorik ez bazeen ere, taldea bakar samar aurkitzen zen. «Inguruan ez zegoen borrelako beste koadrilarik eta askotan euskal giro hori apurtu egiten

zen tabernetan edota beste lagunekin aurkitzen zirenean; babes falta izugarria somatu nuen», adierazi digu Jauregik.

Aurreko esperientziaz baliatuz, bigarrenengo bati

Proiektu honetan, euskaldun zaharrek beren laguntza eskaini behar diete euskara ikasi nahi dutenei

ekin zioten urte hasieran Pasaiko Udalaren babesarekin. Diru iturri gehiago lortzeko asmoz, ordea, Europa mailan aurkeztuko dute proiektua.

Oraingo honetan, bederatzi koadrilek hartuko dute parte eta bost urtetan luzatuko da. «Lehenengo urtean, (orain dela 6-7 hilabete hasi ziren martxan) ixileko lanean bidea lantzen ari gara: motibazio kanpaina, ikerketari soziolinguistikoa... egin ditugu; horretaz gain, Udalarekin, euskaltegiarekin, gazte asanbladarekin hitz egin dugu, besteak beste. Guztia lotuta eduki bezain pronto, irailean edo, proiektua martxan jartzeari pentsatzen dugu».

Bederatzi koadrila lortzeko, herriko talde mistoak identifikatu behar dituzte lehenik, orduan emango zaio hasiera hiru urteko iraupena izango duen bigarren fase honi. Bertan eskolak, ekintzak, motibazio kanpainak... egingo dituzte Pasai Antxoko taldeekin.

Azken faserako balantzea utzi dute. «Taldea lana aმათთან, balorazioa egin behar dugu. Bertan ikusiko

dugu aukeratutako bide hau aproposa den ala ez. Emaizak nolakoak diren zehaztu ondoren, ikus liteke proiektua beste herrietara zabaltzeko egokia den. Baina egia esan, aurreko esperientziaren ondoren (beste bi talde agertu ziren euskaltegira kanpainarik egin gabe) ez dut uste gaizki aterako denik».

Sistema hobeagoa

NORMALEAN, orain arte behintzat, hizkuntzak bakarka ikasteko ohitura nagusitu bada ere, hemendik aurrera aldatu daitekelako uste du Pello Jauregik: «Nere ustez, koadrilan aritzeko modu hau askoz ere eraginkorragoa da; ez dago eskolan legez programa bat, askoz naturalagoa da. Obiko bidea jarraituz, euskaltegian gaitasun maila altua lortu arren, lagunekin obiturak aldatzen ez baldin badira, egoera berean gaude. Guk obiturak aldatzeko bidea proposatzen dugu, baina jakina, obiturak aldatzeko gutxieneko gaitasun maila lortzea beharrezkoa da».

Hau guztia lortu ahal izateko, koadrilako euskaldunek paper garrantzitsua betetzen dute, baina ez pentsa euskara ikasten ari direnen egin beharra atzera gelditzen denik; funtzioak osagarriak dira, «bala da, bien arteko kobesioa beharrezkoa da; euskaldunak euskara errazean hitz egiten saiatu behar dute eta ikasten ari diren horiek euskara entzuten ikasten joan behar dute egoera gaingidituz; bi funtzio osagarri hauek batera jarri behar dute mar-txan».

AITOR AZKONBIETA

IDURRE ESKISABEL

«Euskaldunon Egunkaria»ko kazetaria

Aurten lehendabiziko aldiz euskara ez dakitenei, lehenengo urratsean hasi behar dutenei, barnetegira joateko aukera emateko asmoz zenuten.

Baliagarria al da barnetegia ikasle hauentzat?

MARIAN ESPOSITO

Uda-barnetegietako didaktika taldekidea

Orain arte egin izan ditugunak hirugarren urratsetik gorakoentzat barnetegiak soilik izan dira. Aurten esperientzia bezala pentsatu dugu lehen urratsekoentzat egitea, baina jende gutxiagik izena eman duenez, ez da posible izan. Jende askok ez du aukerarik ikasturtean zehar euskaltegira joateko eta orduan oporretan eman behar zituzten beren lehen pausoak. Horregatik, datorren urterako kanpaina handiago egiteko asmoa dugu, ea jendeak gehiago izaten duen horren berri. Izan ere, aurten kanpaina txikitxo egin dugu, baina ez gara nahikoa jendearengana iritsi.

Orain arte Ipar Euskal Herriko Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundeak zuen lehen urratsean dauden ikasleentzat barnetegia, eta izena eman izan dutenak Urepeleko barnetegira bidali ditugu. Urepelen, noski, ez zeukaten erraz gaztelaraz mintzatzea eta halabeharrez

gaztelera erabili gabe komunikatu behar ziren, euskaraz hala frantsesez. Keinuz ere

konpondu behar izaten du jendeak. Barnetegiak Hegoaldean izanez gero, ordea, errazagoa dute gaztelarara pasatzea. Hori dela eta, herri konkretu batzuk aukeratu genituen barnetegirako, herri horien izaera gehiegi ez apurtzearen. Esaterako, herri oso euskaldunetan ez dituzte ondo hartzen erdaraz ari direnak, hausdura gehiegi da.

Hamabost eguneko barnetegiak genituen prestatuta, hirugarren urratsekoei orain eskaintzen diegunaren gauza bera. Izan ere, laugarren urratsetik aurrera bakarrik daude lau astekeko barnetegiak, gogorregia da besteentzat.

URREA

● Lasarte-Orian urtero gaztelaraz izaten den Santa Anako parodia Ttakun kultur elkartearen ekimenez egingo da aurten eta, lehenengoz, euskarak gaztelarak baino tarte handiagoa izango du.

GOROTZA

● Entzunezko mezuak ematen ditu Renfek tren barruan, geltokien berri emateko. Gaztelaraz lehenengo, euskaraz ondoren. Baina Tolosako «centro»ko geltokirik euskarazko hiztegian ez dugu aurkitu.

Ipar Euskal Herriko euskal kultur txoko gehienak Lapurdin biltzen dira

IPARRALDEKO EUSKAL GUNEEK BADUTE TXOKORIK

Senpereko euskaltzaleek Oxkitenea etxea erakutsi berri dute, herriko kultur etxea bihurtzeko asmoz. Albiste honek Lapurdiko euskal kultur txoko berri hau zein Iparraldeko bertze kultur etxeen egoera ezagutzeko parada eman digu.

Duela bederatzi urte erosi zuten Arbonan Arantzola etxea. (Argazkia: Alberto Elozegi).

OXKITENEA etxea Behas-
tegi familiarena zen. Duela 8
hilabete Senpereko talde
batek berau erostea erabaki
zuen, kultur etxe bat eraiki-
tzeko xedez. Etxeak 170 me-
tro karratuko bizitegia du eta
800 metroko lur eremua.
Auxtin Zamora poeta sen-

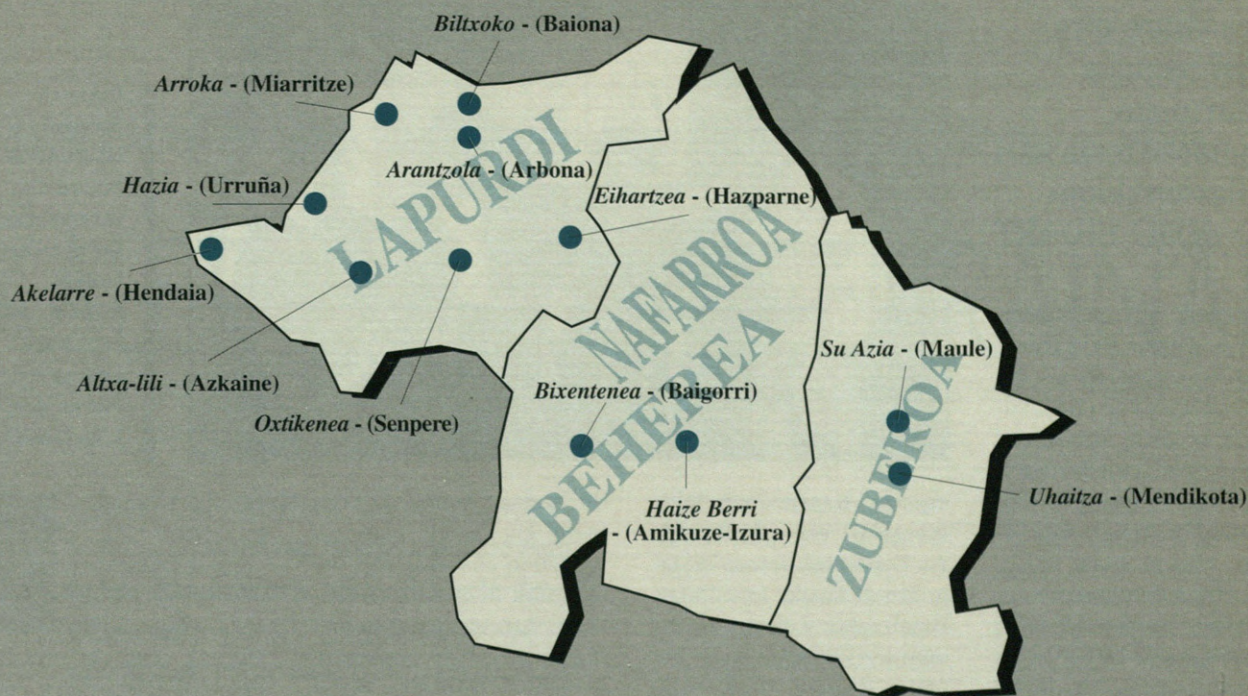
peretarrak eman dizkigu
proiektuaren xehetasun
zenbait: «Dirua bi moldeta-
ra bildu dugu. Kapitalaren
%50a, taldea osatzen du-
gun 96 biritarrek jarri du-
gu. Beste erdia, Kutxaren
mailegua da. Senperen AEK
eta Seaska Ikastola arrakas-

ta baundiz ari dira lanean
eta Oxtikenearekin Senpere
are dinamiko eta euskal-
dunago bihurtu nahi dugu,
baita kanpo harremanak
landu ere. Uda honetan
Arrasate eta Flandiako
gazteak, herriko gazteekin
bilduko dira, esaterako».

Ipar zein hegoaldeko kultur
etxe eta taldeen harremanak
lantzea dute xede orain.

LAPURDIKO Arbonak
1.300 bizilagun ditu eta oso
herri dinamikoa da. Duela
bederatzi bat urte, bertako
euskaltzaleek Arantzola
etxaldea erosi zuten. Herri-

IPARRALDEKO EUSKAL TXOKOAK

ko artzain bikote batek beren borda utzi zien egun kultur etxe gisara kudeatzen dutenei. Kultur etxe honek bi gela handi ditu, sukalde bat eta hiru gela txiki, baita trinkete txiki bat ere, beheko solairuan eta Frantziako gazteria eta Kirol Ministerioak homologatua da.

Erregina Dolosor bertako gau-eskolako idazkaria da; enplegatu bakarra: «Kultur etxea zortzi lagunek osaturiko batzordeak kudeatua da. Beste hogeitatu bat lagun oso engaiatuak dira bertako ekitaldi kulturaletan. Herri-tarrek parte zuzena dute kultur ekitaldietan». Finantzamendu moldeaz hitzegingitu, era berean: «Txapelketa herrikoiak antolatzen ditugu. Bestalde, uda partean bereziki, Arantzola etxea alokatzen diegu kanpotik datozen haur eta gazte udatiarrei».

Molde ezberdinean anto-

latua da, ordea, Hendaia-ko Akelarre txokoan aritzen den taldea. Duela 22 urte sortua, bere dantza taldea da ardatz nagusia. Patxi Adu-riagak honela diosku: «Akelar-*larreren finantziazioa el-kartea osatzen duten 80 familien esku dago. Hartara familia kide guztiek parte har dezakete dantza tal-dean. Herriko Etxeak eko-nomikoki ere laguntzen di-gu pixka bat. Diru hori ez da beti ziurtaturik, ordea. Saiatzen gara gure dinami-ka ez dadin izan institu-zioen laguntzaren menpe».*

Eihartzea, euskal txoko aitzindaria

NAFARROA Beherearen mugakide den Hazparnerai-no joan gara. Bertan Eihar-tzea kultur etxea dugu. 80ko hasieran sortua, kultur garai emankorrak ezagutu zituen. Duela bi urte bere goia jo zuen nonbait, eta harrez ge-

Hendaia-ko Akelarre elkartea 80 familiren esku dago. (Argazkia.: Alberto Elozegi).

«Basaizean 80 bat lagun biltzen gara. Gure diru iturri nagusia Nafarroako Egunaren festa kari erdiesten dugu»
JOJO BIDART

ro beste molde batez kudeatzen da. Pantxix Bidart dugu taldearen eragile egun —hiru lagunek osatzen dute batzorde eragilea, kontzientzi eragozpenari lotutako zerbitzua osatu bitartean—. Kultur etxe honen historiari behako azkarra bota diogu: «Eihartzea kantonamenduko kultur talde ezberdinen koordinazio eta sustenguaz arduratu zen luzaz. Garai berriak jinik, Hazparneko taldeak baino ez ditu biltzen orain; Hazparneko kultur ekitaldi gebienak bemen kudeatzen dira». 1992-az geroztik kultur talde eragilea ari da Hazparnen, Uza-lai. Honek ere Eihartzea du bilgune.

Baigorri eskualdean, Basaizea kultur taldea biltzen da Bixentenean, Baigorri herrian bertan. Dantza, txistu eta gaita erakusten da bertan. AEK eta Mendi-Taldeak ere Bixentenea dute

egoitza. Kantonamenduko margolari eta eskultoreek ere bertan eskaintzen dituzte beren lanak. Jojo Bidart Basaizeako kideak aipatu digunez, «Basaizean 80 bat lagun biltzen gara. Gure diru iturri nagusia Nafarroako Egunaren festa kari erdiesten dugu. Ostatu bat ere irekitzen dugu aste hon-darretan. Kultur Astea da, berriz, urteko gure ekitaldi nagusia. Herriko Abesbatza, gainera, disko bat pres-tatzen ari da orain».

Haize berria

NAFARROA Behereko euskal txokoen ibilbidean segituz, Haize Berri etxea aurkitu dugu Izura herriskari. Izen bereko kultur taldeak dihar-

du bertan. Amikuze, Ostibarre eta Iholdi kantonamenduko euskaltzaleak biltzen dira hemen. Zuzendaritzan hamaika pertsona ari dira, eta hiruk daramate kudeaketa nagusia. Beñat Oteiza dugu horietako bat: «Haize Berri erakusketa tokia da, musika eskola dago eta AEK-k ere bemen du bere egoitza. Finantziarioaren % 60 gure esku dago. Gelak alokatzen ditugu, baita festen antolaketaarako materialeak ere. Aurrekontuaren gainerakoa Euskal Kultur Erakundetik (EKE) eta Akitania-Euskadi-Nafarroako diru fondoetatik biltzen dugu».

Zuberoaraino hurbildu gara euskal txokoetan zehar

egindako txangoa amaitzeko. Haitza taldea dugu Zuberoako eraginkorrena. 1991 ezkerotik Mendikota herrian dute egoitza Herriko Udalak utzitako etxean. Frantxoa Hastarranek eman digu Haitzaren berri: «Zuberoako kultur ekitaldien koordinakuntza dugu lan nagusia. Zazpi pertsona ari gara lanean. Kulturaz bar-ratago joanik, lan proiektuak aztertzen ditugu eta administrazioaren dirulaguntzak bilatzen ditugu proiektuak burututzeko». Erregio eta Departamendu Kontseiluak, EKE eta Miarritze Kulturak lagunduta osatzen dute aurrekontua.

Baigorri
Basaize
elkarteko ak
biltzen dira
Bixentenean.
Ate gorridun
eraikin
honetan, baina,
bestelako
taldeak ere
biltzen dira. (A:
J. Igerabide).

MIKEL ASURMENDI

**EGUZKITARAKO
BETAURREKOAK**

**IKUSTEKO
BETAURREKOAK**

Betaurreko bakar batzuetan den-dena daukazu. Eguzkitarako diseinurik modernoak eta zure ikusmenak behar duen graduazioa. Eta 9.800 pta.n baino ez, montura barne.

MULTIOPTICASen dena dago zure alde, lehenean asma dezazun. Estatuko Optika Sarek handienaren garantia ere bai.

**9.800 PTA. TIK
AURRERA**

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a**

Hernani, 4 - DONOSTI

Udalek eskaleak kaletatik desagertarazteko araudiak garatzen dituzten bitartean

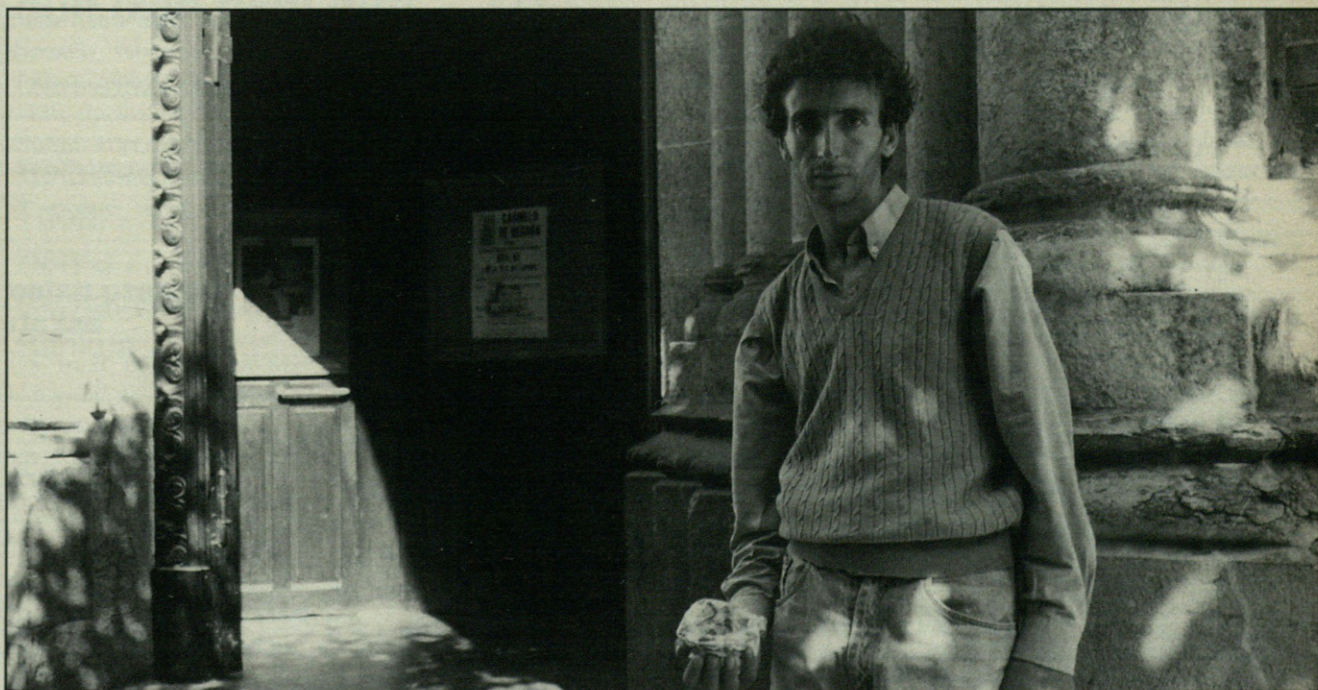
KALETAKO ESKALEEI IRAINAK

Izkinatan, eliz ataritan, kaleen itzalpeko aldetan... Jatorrizko herrietatik alde egin behar izan dutenak, alkoholak zein drogak eragindako kalteak gertutik ezagutzen dituztenak, edota bide zuloetatik ateratako pertsonak. Desberdintasun sozialak gero eta nabariagoak diren egunotan, zaila dute kalera atera eta elkartasunez, txanpon apur batzuk eskatzea. Ondo ezagutzen dute kaleko aurpegirik latzena.

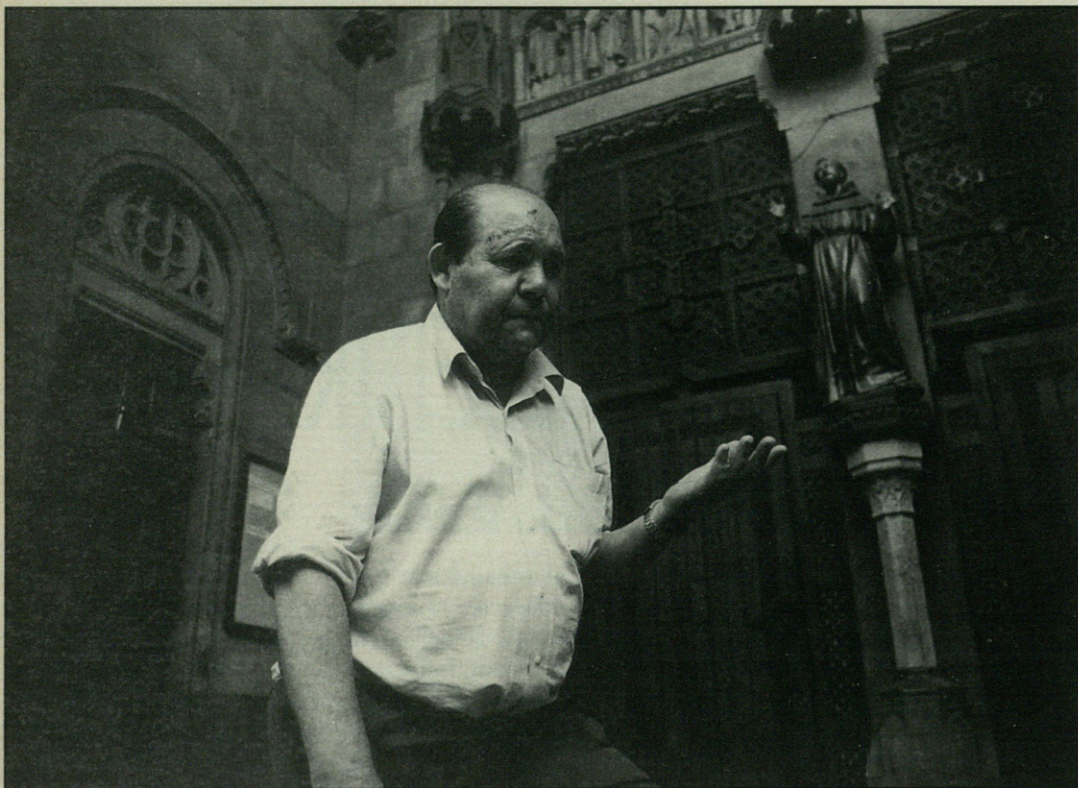
HOGETA hamabost urte ditu eta izandako istripu baten ondorioz, lanerako baja iraunkorra hartu behar izan du. Hala ere, noizean behin kamioiak deskargatzen ditu eta horrekin eta Bilboko eliz atarietan eskatzen duen diruarekin moldatzen da. Batzutan 700 pezeta, beste batzutan mila eta, gehienetan, egunean behin jateko besterik ez du izaten. «Gauza

asko kontako nizuke, baina zer ateratzen dut nik horretatik? Inork ez du ematen ezer ezeren truke. 40.000 pezeta jasotzen ditut Ongizate Siletik, baina horrek pisuaren alokairua ordaintzeko beste ematen dit azaltzen du.

Elkartasuna? «Igandetako elizkizunetatik badirudi denak erdi lo ateratzen direla, batzutan ez ditut ezta

Melillara itzultzeko eta pentsioan lo egiteko dirua da gazte honen lehentasuna. (A.: M. Ramirez).

Juliok eliza bateko
ateak ixten eta
zabaltzen egiten du
lan, goiz eta
arratsaldetan.
Emazteak eta bi
alabek alde
egin zuten
etxetik eta
orduz geroztik
bakarrik bizi da,
azkenaldion
Bilbon.
(Argazkia: Marisol
Ramirez).

100 pezeta ere ateratzen». Prentsak pentsioen murrizketak zein ongizate estatuaren sasi-desagerpenak iragartzen dituenean, udalek arauak asmatzen dituzte eskaleak kaleetatik botatzeko —PPren ekimenez—. Kanean bizi direnen pikardia aitzakia bilakatu da arlote zein eskaleek gutxiesteko, gainerakoan hipokresia soziala ahortzi gabe. «Eliz atarrietan bakean uzten gaituzte, baina askotan udaltzainek kaletatik bota eta dirua kendu izan digute», diote. Itsusia da eskalez betetako kaleak ikustea, are gehiago hauek gero eta gazteagoak direla jakinda.

Gizartea nolakoa den arabera, halako ondorioak ditu eta 90eko hamarkadako eskaleak ez ditugu gustoko. Hiru urte pasatxo daramatza kanean eta berak esaten digunez «kontatzeko asko dut, baina ez dut uste merezi duenik» azaltzen du. Denak

epaitzen ditugu neurri beraren arabera.

«Aurreko astean, adibidez, lagun bati dirua kendu eta jipoitu zuten uniforme-rik gabeko bi poliziak». Autobus geltoki batean egin du lo eta Bilboko udal aterpea ere ezagutzen du. Egun alokairuzko etxe batean bizi da. «Izorratzen gaituzu, heldu zarenetik ez baitugu dirurik jaso» esaten digu erdi hase-rra azkenean.

Ateak ixten

ZABALA kaleko pentsio batean bizi da Julio eta Bilboko eliz batean goizean ateak zabaltzen eta gauez ixten egiten du lan. Ongizate Sailetik dirulaguntza jasotzen badu ere, pentsioa ordaintzeko jabearekin hitz

egin eta zenbait atzerapen onartzen dizkio. Elizako apaiza du lagun, «berari esker atera naiz ni aurrera» esan digu elizako santuaren irudia atzean duela.

Ezkonduta egon zen baina emaztea eta alaba biak alde egin zutela kontatu digu eta orduz geroztik leku anitz ezagutu ditu, handik onako bidai gogorretan. Epaitegitan zein burdina artean egin du lo eta, azkenean, gaixotasuna ere ezagutu du: «erlojua ezin nuen jarri ere egin, besoak hain nituen bandituta».

Juliok igandetan agertzen diren eskaleak ez ditu gustuko. Elizaren atariko zaindaria denez, ez ditu kanpotarrak gustuko. «Igandean soilik datoz dirua eskatzera,

bakoitzak ate bana hartzen du, gainera, eta ez dute besterik egiten», kexatzen da.

Aurpegian antzematen zaizkio borrokaren aztar-nak, bekokia duen zauria seinale, adibidez. «Etixerako bidean ere jipoitu ninduten behineta poltsikoan nituen txanpon eskasak lapurtu nahi zizkidatenez, azkenean kolpeka bukatu genuen».

Lapurtu baino, eskatu

NORK ez ditu ikusi kale gorrian eskaleak besoen artean aurpegia izkutatuta? Belauniko espaloietan makurtuta? Emakumeak umeekin atetik atera diru eske? Hegoaldearen gosetik hanka egin nahi izan dutenek Bilbon ez dute egoera hobeagoa aurkitu. Melillara itzultzea nahi duen hirugarren mutilaren kasua dugu hau. 17.000 pezeta behar

■ Hipokresia soziala ahortzi gabe, kanean ari direnen pikardia aitzakia bilakatu dute eskaleak gutxiesteko

tan. Jendeak uste du drogarako dirua dela behar dudana eta txarto begiratzaren naute.

Basauriko kartzelan eman ditu bi urte eta, Bilbon sei urte daramatzala eta, etxera itzultzeko ordua heldu dela dio. «Jantoki sozialean jaten dut eta Caritasek ematen dit erroa, baina askotan lapurtzeko gogoia izaten dut, dirua hartu eta banka egiteko gogoia dut».

Eskaleak beti ere, kaleko elkartsuna dugu itxaropen izpi bakarra. Inor gutxi ezagutzen ditu euren bizitza eta egoerak hain irtenbide larriara heltzeko emateko arrazoiak eta ezagutu beharreko tokiak zein esperientziak. Eurek soilik baitakite zer den kalean eskatzea.

MYRIAM GARTZIA

Gero eta gazteagoak dira kalean diru eske ari direnak. (Argazkia: Marisol Ramirez).

ditu etxera itzultzeko eta berak argitu digunez, «lapurtzea baino nahiago dut kalean dirua eskatzea. Diru

horrekin pentsioa ordaindu eta etxera itzuli nahi dut». Mauria da, gaztea eta elizaren atarian aurkitu genuen

Corte Ingleseko poltsa bat eskuan hartuta diru eske. «Ez dut ondo jaten eta zigarrokinak erretzen ditut asko».

AIZU! ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa..... P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal Herria eta Estatua: 6.500 pta. Ipar Euskal Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Mafalda, ez bazatoz segituan etxean geratuko zara! Hondartzan ere irakurri ahal izango duzu AIZU! Goazen!

«Orain gastronomia herriaren ondare artistikoaren zatia da»

Michelín gidan hiru izarrez hornitua agertzen da Donostiako bere jatetxea. Mundu osoan ezaguna da Arzak, Frantzian ere oraintsu berriz saritu dute. Euskal Sukaldaritza Berriaren aita, sukaldaritza tradizionalaren garrantzia aldarrikatzen du, herriaren izateko era delako. Jatetxeen krisia, gastronomi kultura, goi mailako sukaldarien bestelako lan eta hauek inguruarekin dituzten harremanekin osatu dugu elkarriketaren saltsa, Txillidaren faisaia lagun.

Sukaldaritza ikasteko orduan, zein ezberdintasun dago zure belaunaldia eta zure alabaren belaunaldiaren artean?

Oraingo gazteen prestakuntza gurea baino askoz ere sakonagoa da. Kultur maila handiagoa dute, ikasiagoak dira... Sukaldariaren maila kultur mailarekin batera doa eta egun denek ikasten dute. Kultur maila hori garrantzitsua da denerarako.

Baina, horrez gain, sukaldaria ikasteko eta profesional mailan prestatzeko lehenengo aukerak eta oraingoak berak al dira?

Nik sukaldaritza egin nuen Espainia osoan eskola bakarra zegoen, Madrilén. Eta orduan jendea ez zen eskolara joaten sukaldari ikastera, lehenengotarikoa izan nintzen.

Eta orain Euskal Herrian dauden eskolek zein maila dute?

Hemen sukaldaritza eskolak daude batez ere, eta ez, egokiena litzatekeen bezala, ostalaritza eskolak. Hauetan dena ikas daiteke: bai sukaldaritza, baina baita jantokia, fakturazioa... Gero eskolatik atera ondoren sukaldaritzan nahi duzun berezitasunean sakonduko duzu, baina oinarri orokor hori behar da eta, oker ez bana-go, hori ikasteko aukerarik ez dago Euskal Herrian. Sukaldaritza eskola oso onak daude, hemengo sukaldaritza hala delako, baina horretara mugatzen dira. **Hainbat sukaldari frantziarren izenak zureari lotuak agertzen dira askotan: Bocusse, Dutournier, Troigros... Zer dauka Frantziak?**

Frantziarrek gastronomia beren herriaren kulturaren osagaitzat hartu izan dute eta hemen ez zen horrela gertatzen. Sukaldaria ez zen artistatzat hartzen eta sukaldaritza oinarritzko behar bat

sentsibiltate gehixeagoz asetzeko bidea besterik ez zen. Baina Frantzian bertako sukaldaritza betidanik babestu eta indartu egin dute instituzioek. Gu, berriz, ez gaude ez babestuak ezta aintzat hartuak ere. Ez dira konturatzen zein garrantzi duen herriaren gastronomi kulturak.

Badago nolabaiteko harreman egonkorrik sukaldarien eta instituzioen artean?

Gauzak egiten hasiak gara. Badugu lagun bat Gipuzkoako Foru Aldundian, Iñaki Txueka, eta horrek eskatzen diogun orotan laguntzen digu, nahiz eta bera nekazaritzako arduradun den. Dena den, oro har, ez gaituzte babesten. Dena gure kabuz egin behar izan dugu. Gauzak egiten laguntzeko bakarrik deitu eta hartzen gaituzte kontuan.

Eta zer zara zu Frantziarentzat?

«Gourmet» aldizkariak anto-

latzen zituen hitzalditako batean parte hartzen ezagutu genuen Subijana eta biok Bocusse 1975ean. Orduan hasi ginen sukaldaritzaren beste eredua ezagutzten: «kultur ondarea da», «sukaldariak pertsona ikasia behar du izan»...

Orduan sortu genuen Euskal Sukaldaritza Berria deitua. Garai hartan denek borrokatzen zuten zerbaitegatik eta nik Pedro Subijanari esan nion: «Guk ere Euskal Herriari gure kultura, gure sukaldaritza, eskaini behar diogu». Mundua eta sukaldaritza beste era batera ikusten hasi ginen. Ni hasi nintzen sukaldari frantziarrek harreman izaten eta erlazio asko ditudanez, ezagunena naiz Frantzian.

Euskal Sukaldaritza Berria deritzonaren buruek lagun koadrilaren irudia duzue. Lehiakortasun izpiriturik ba al da zuen artean?

Gure artean lehiakortasunik ez dago. Pedro Subijana, Hilario Arbelaiz, Martin Berasategi, Castillo..., guztiok elkarrekin hitz egiten dugu egunero telefonoz. Leku orotara elkarrekin joaten gara, bata bestea defendatzen du... Bakoitzak bere sukaldaritza egiten du, ezberdina. Eta egia da, lagun

«Frantziarrek gastronomia beren herriaren kulturaren osagaitzat hartu izan dute eta hemen ez zen horrela gertatzen». (Argazkia: Alberto Elozegi).

taldea gara. Elkarrekin oso ondo pasatzen dugu. Gainera, ona da sukaldari asko izatea, horrela jende gehiago etorriko delako Euskal Herrira.

Zer esango zenioke jateagatik bainbeste ordaintzea ulertzen ez

duen norbaiti?

Hona era guztietako jendea etortzen da, urtebetetzea ospatzeko aurrezten duen norbait, esaterako, ere bai. Ahalmen gehiago duena maizago etorriko da, baina edonor etor daiteke nahi badi. Urtean 20.000 pezeta

ordaintzeak ez du bikote bat, adibidez, txiroago eta aberatsago egiten.

Galdetu izan didate ea nor den jaten eman diodan pertsonarik inportanteena. Niretzat inportanteenak hona etortzeko esfortzu handia egin dutenak dira. Ahal du-

«Hemengo instituzioak ez dira konturatzen zein garrantzi duen gastronomi kulturak eta ez gaituzte babesten»

zun guztia egin behar duzu horiek pozik eta asebeteta joan daitezen, hona etortzeko sakrifikatu egin direlako. Hainbeste ilusio duenari ezin diozu huts egin.

Baina, maila ekonomikoak alde batera utzita, jateak bainbeste ordaintzea merezi ez duela uste duenik badago.

Horrekin bakoitzaren kultur maila gastronomikoa dago lotuta. Interes kontua da. Euskal Herrian, dena den, interes handia dago. Behin norbaitek esan zidan inoiz ez zuela horrelako luxuzko jatetxe batean hain jende arrunta eta gaztea ikusi. Asko poztu ninduen. Hemen go jendeak atsegin du jatea.

Dena den, Euskal Herrian kalitate eta prezioaren arteko harremana munduko onena da maila honetako jatetxeetan. Michelin gidan hiru izar dituzten munduko beste jatetxeak ni baino bi aldiz garestiagoak dira guxtienez.

Zergatik da bori?

Nire kasuan, etxeko alokairurik ez dut ordaindu behar, etxea nire aitona egin baitzuen duela ia mende bat (datorren urtean beteko ditu ehun urte). Horrelako besterik Donostian sortzea oso garestia litzateke, ezinezkoa litzateke.

Zuen jatetxetan egoteaz gain, baina, komunikatetan aritzen zarete goi

«Deitzen gaituzten lekuetara joaten jarraitzen dugu goi mailako sukaldariok, mugimendu herrikoiekin gaude orain ere»

mailako sukaldari asko. Eraginik izan al duzue eguneroko, etxetako sukaldaritzan?

Sukaldaritzak asko aldatu da orokorrean. Gure bizimodu ezberdina delako eta janari ezberdina behar dugulako. Bi sukaldaritzak mota daude: sukaldaritzak herrikoia, beharrak eragindako sukaldaritzak, herri baten izaeraren parte dena; bestea goi mailako sukaldaritzak da, landua. Eta jada leku askotan nabari da jendeak gauza bereziak egiteko ardura hartu duela.

Komunikabideetan parte hartzeari dagokionez, goi mailako sukaldariak horietan parte hartzen hasi badira norbere jatetxeaz iraunbizi-tzeko arazoak eraginda izan da. Karlos Argiñano, esaterako, horregatik hasi zen telebistan, nahiz eta gero izugarrizko arrakasta izan. Nik, aldiz, negozio hau familiarik jaso nuen ez dut horren beharrik izan, eta telebistan aritu beharrean denborarik kentzen ez duten komunikabideetan kolaboratzen dut: «El País»eko aldizkarian eta Ser irratiari. Hemendik, jatetxetik, egin ditzaket lan horiek. Hori bai, garbi dut erakutsi nahi dudana goi sukaldaritzan egiten duguna dela.

Aipatu duzun gastronomi kultura hori asko aldatu al da?

«Mila bazkari ARGIArengatik» ekimena oso polita izan zen».

Asko, harrigarria nola jaten den orain Euskal Herrian. Pintxotatik hasita, jatetxetarako. Hemengo arrainaren sukaldaritzak, adibidez, munduko onena da. Kanpotarrak harritu egiten dira. Ia herri guztietan dago su-

kaldaritzako jatetxeren bat.

Hemen, esaterako, frogak berezia egiten dugu plater berriak menuan sartzeko. Lehenengoz lagun adituren batek dastatzen du, baina jatetxera etorri den pertsona arruntak atsegin ez badu, ez

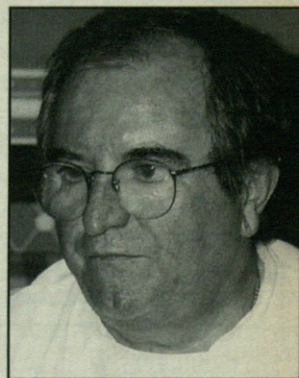
du balio. Horrek baietza ematen badio, menuan sartuko dugu.

Zein mailan zabalitzen da zuen sukaldaritzak etxetako sukaldetara?

NORTASUN AGIRIA

Donostian jaio zen 1942an, San Ignazio egunean egingo ditu 54 urte ● Ezkondua dago eta bi alaba ditu: Marta eta Elena, azkena berarekin sukaldean ari da ● Madrilan egin zituen ostalaritzak ikasketak, 1962tik 1965era, urtebete aparejadore ikasten aritu ondoren ● Dozenatik gora sari irabazi ditu, baina berarentzat garrantzitsuenak Euskal Gastronomi

Kofradiak 1980an emandakoa, 1993an Europako sukaldari onena izendatzea eta Donostiako Urrezko Domina dira, besteak beste ● Karlos Argiñanoren alabaren aita bitxia da ● Andres Nagel lagunak diseinatuko dio hurrengo karta ● Ogitar-teko asko jaten ditu ● Iñaki Txillidak egin zuen bere jatetxeko irudi adierazgarri den faisaia

«Amak erakutsi zizkidan gustua, sukaldeari maitasuna, gauzekiko sentimendua, sukaldaritza ondo egiteko gogoa...». (A.: A. Elozegi).

Idea batzuk zabaltzen dira. Gainera, gu leku guztietara joaten gara: auzo-jaietara, hitzalditara... Sukaldaritzak bartzilergoko gaia izan behar luke, prestakuntza hori beharrezkoa biata. Gipuzkoan lortzekotan gaude.

Haurrak elikadurarako ere hezi behar dira, eta ez errazenera jo eta «*kris-kris*» horietakoekin eta janari txarrarekin elikatu.

Sukaldaritza utzi eta aldatu egin behar izan dute beren negozioa jatetxe batzutako jabeek. Hain zaila da sukaldaritzaren bitartez bizirautea?

Badago sukaldaritzatik dirutza handia ateratzen dugunaren irudi okerra, orain lan asko egiten ari garelako. Baina bezero asko izateak ez du esan nahi asko irabaziko

duzunik. Ama negozioaren buru zenean une bat iritsi zen zeinetan janaldi anitz ematen genituen, baina ez genuen ezer irabazten. Orain, berriz, ezkontzak, jaunartzeak eta horrelakoak dira jatetxeentzat aurrera ateratzeko laguntza handiena. Berregituratu beharrean egongo dira jatetxe asko, krisia mundu mailakoa baita. Egiturak oso garestiak dira eta horregatik goi mailakoek oztupo gehiago ditugu aurrera ateratzeko. Nik, esaterako, 70 pertsonari jaten emateko 26 pertsona ditut nominan.

« Kritikoak konturatu egin behar du bere botereaz, bere erantzukizuna oso handia baita »

Zein oroitzapen duzu duela bogei urte inguru egin zen «Mila bazkari ARGIArengatik» ekimenaz?

Joxemi Zumalabek ideia aipatu zidanean esan nion, hainbeste abertzale egonda ez zela posible orduan ARGIAk 1.000 harpidetza soilik izatea. Oso polita izan zen hura. Orain horrelakorik egitea posible litzateke. Orduan jantzi nuen «ARGIA» idatzita zuen jaka horretan, ordea, ez nintzateke sartuko orain. Guk euskararengatik egin genuen hura, eta orain ere guztiak, Argiñano, Ro-

teta, Arbelaitz, Subijana... gauza bera egingo genuke. **Goi mailako sukaldariak ez al dira, ordea, berriarengandik urrundu?**

Hasieratik konturatu ginen Euskal Sukaldaritza Berriaren inguruan elite bat sorzitekeela eta ez genuen hori nahi. Eta deitzen gaituzten lekuetara joaten jarraitzen dugu. Mugimendu herrikoiek gaude orain ere.

Nik ere betiko bizitza egiten dut, nahiz eta batzuek uste duten aldatu egin naitzela goi mailako sukaldaritzan ari naizelako. Lagunekin ere gertatu izan zait.

Izar sistemarik ba al dago sukaldaritzan?

Sukaldaritza Berriarekin hasi ginenean ni nintzen ezagunena eta denek jotzen zuten nigana. Orain, berriz,

«Gastronomi elkarteak emakumea etxean nagusi zelako sortu ziren, gizonak kanpora jo zuen emakumeak etxean agintzen zuelako»

Argiñanorekin joaten banaiz inork ez nau begiratu ere egiten. Berdin-berdin zait, izkinean gelditzen naiz jendeak inguratzen duenean.

Platerak sortzearen prozesua nolakoa da?

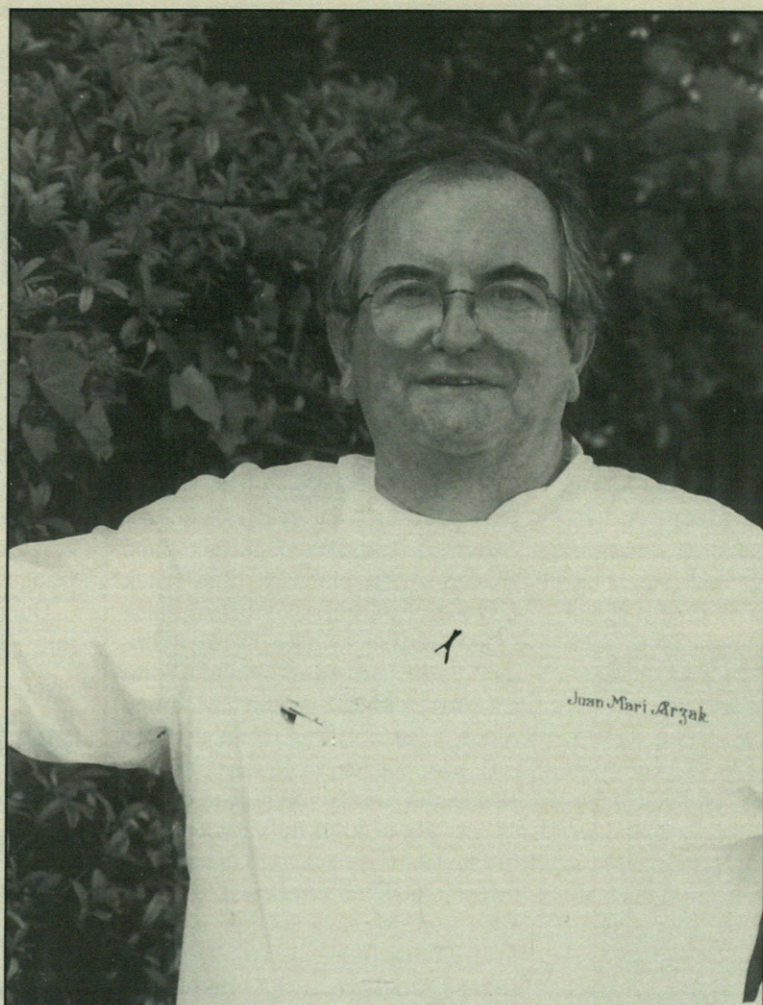
Momentu guztietan ari zara ideiak sortzen, jasotzen... Gainera, orain nire alaba horretan bakarrik ari da, goiz guztia platerak sortzeari eskaintzen dio. Niretzat oso garrantzitsua da, asko presatu da atzerrian eta bi urteotan nirekin ari da lanean. Berak ematen dizkidan ideia batzuk niri inoiz ez litzaizkidake bururatuko.

Beti aldarrikatu duzu Sukaldaritzza Berriaren oinarria sukaldaritzza tradizionala dela.

Euskal sukaldaritzza famatu egin dugu munduan, baina Euskal Sukaldaritzza Berriaren ekarpen garrantzitsuena sukaldaritzza kultur mailara igotzea izan da. Egun gastronomia herriaren ondare artistikoaren zatia da. Sukaldaritzza tradizionala garrantzitsuena da herriaren iza-teko era delako.

Zer gelditzen da amak, Francisca Arratibelek, erakutsi zizunaz?

Nire amak erakutsi zizkidan benetan gustua, sukaldeari diodan maitasuna, gauzekiko sentimendua, sukaldaritzza ondo egiteko gogo... Oinarri guzti horiek amak eman dizkit.

«Hirugarren izarra jarri nahi zidatenean ezezkoa eman nien, nahiago nuen ez igo gero ez jaisteko. Baina gidan onartu behar nituela esan zidaten». (Arg.: A. Elozegi).

Zergatik bain emakume sukaldari ospetsu gutxi?

Euskal Herrian ez da horrela izan. Nire ama sukaldari handia zen, Patxi Kintanaren ama eta Nicolasa ere bai... Sukaldari garrantzitsuak emakumezkoak ziren. Gertatzen dena da familiako negozioak zirela eta gizonen zela kanpora lanera; horrek ekartzen du ospea. Orain, gainera, emakume sukaldarien belaunaldi oso ona dator.

Gastronomi elkarten sorrera bera ere emakumeen nagusitasun horretatik dator. Etxean emakumeak agintzen zuenez, gizonak kanpora jotzen zuen eta elkarteak sortu.

Zer gertatuko litzateke

Michelin gidako birugarren izarra galduko bazenu?

Hori ere iritsiko da, zer egingo diogu! Baina guk presio horiek alde batera utzi behar ditugu. Guretzat, gure bezeroentzat lan egin behar dugu.

Hirugarren izarra jarri nahi zidatenean, duela zortzi urte, ezezkoa eman nien, nahiago nuen ez igo gero ez jaisteko. Baina gidan sartzeko beren hiru izarrak onartu behar nituela esan zidaten, baldintzak horiek zirela. Eta orduz geroztik ez dut arazorik izan, ez dit inork ezer gehiago exijitu.

Eta zein da sukaldari eta gastronomi kritikoen arteko barremana?

Nik inoiz ez dut arazorik izan, baina nahiago dut gastronomi idazlea eta ez gastronomi kritikoa. Idatzi dezala atsegin duenaz, eta ez duena atsegin ez dezala aipatu. Ez ditut atsegin puntuazioak. Normalean denak saiatzen gara kritikoak gonbidatzen, baina beraiek ordaindu egin ohi dute.

Baina kritikoak konturatu egin behar du beren botereaz. Hauen erantzukizuna oso handia baita. Jatetxe bati porrota eragin baitiezaioke. Eta garbi eduki behar du inoiz ez duela sukaldariak baino gehiago jakingo sukaldaritzaz.

ARRITXU ZELAIA
ARANTXA ERASUN

Karral-karral etengabea pantaila handian

EDERRA da zinemara joan, aulkian eseri eta, ezer egin gabe, inoren munduan barneratzea. Baina jakinekoea da edertasun horren atzean oso munduan korapilatsu eta zaila ezkututzen dela, zinemazale xume gehienoi ezezagun eta ulergaitz zaiguna. Modu simple batean esateko, kontua da zinema egitea oso lan garesti eta konplikatua dela, eta, jakina, oso nekeza bakea diru asko mugitzen den tokian.

Logikoa, ohikoa eta topikoa da bere egitasmoak gauzatzeko behar duen dirua ukatzen diolako politikari pragmatikoa ezjakin kirtentzat jotzen duen artista ederzale utopikoaren kasua. Baina oraingo honetan artista ederzale utopikoak ezezki politikari pragmatikoak ere haserrarazi ditu Miguel Angel Cortes Espainiako Kultura idazkariak PPko Gobernuak zinemagintzaren arloari begira abian jarri nahi dituen

neurrien berri ematean: filmeei aldezturik eman ohi zitzaizkien dirulaguntzak (2.000 milioi pezeta guztira, 80 milioi libera gutxi gora-behera) ia-ia ezerezean utzi eta pantaila kuotak —areto bakoitzak emandako filme guztien artean ehuneko jakin batek Europan ekoiztua izan behar duela dioen araua— kentzea. Amaia Rodríguez Eusko Jaurlaritzako Kultura Sortu eta Zabaltzeko zuzendaria eta Carmen Alborch Espainiako Kultura ministro ohia harri eta zur geratu dira Cortesek azaldutako asmoen berri jakin eta gero, eta gogor kritikatu dituzte haren hitzak. Jakina, politikari pragmatikoen roler lotutakoen erreakzioa hori izan bada, atera kontuak nolako izan daitekeen artista ederzale utopikoen haserre PPko Gobernuak Cortesek udako ikastaro batean iragarritako asmo horiek gauzatzeari ekiten badio.

Karral-karral ari da ia-ia etengabe pantaila handia, erdara petoan. Ez du aspaldian euskarazko zinemagintzak arnasots handirik atera. Garbi dago Espainiako eskuinaren asmoak ez zaizkiola zuzpertzeko lagungarri izango.

Gure munduko hainbat aktore eza-gun —Elena Irureta, Mikel Garmendia,

Ez al litzateke ederra euskal aktore, gidoilari, zuzendari eta abarrak beste era batzuetako erreibindikazioen inguruan ere batuta ikustea?

«Sabin Arana Goiri» pastoralak hiru mila eta bostehun lagun bildu zituen Garindañen, Maule ondoko herrixkan. Bero ikaragarriaren pean Pier Pol Etxebarneren oholza gaineko heriotzak beltzez tindatu zuen aste bukaera. Ehun eta lau arizalek burututako ikuskizuna, ordea, ez zuten bertan behera utzi eta ezusteko gogorraren ondorioz, mina barnean gordeta jarraitu zuten pastoralarekin. Argazkian, ikuskizunaren mustirak. (Argazkia: Alberto Elosegí).

Eneko Olasagasti, Jose Ramon Soroiz, Joseba Aierbe, Juan Kruz Gurrutxaga, Teresa Calo, Iñake Irastortza, Patxi Barco...—jabego intelektualaren legeak dioena aldarrikatu dute, telebista katerik gehienek (Kataluniako Telebista omen da salbuespen ohoregarria) legerari kasurik egiten ez diotela-eta. Bidezkoa dute, noski, erreibindikazioa, eta bejondeiela! Baina, ametsa zilegi balitzait, ez al litzateke ederra izango euskal aktore, gidoilari, zuzendari eta abarrak beste era batzutako erreibindikazioen inguruan ere batuta ikustea, euskarazko zinemagintzaren aldekoan esate baterako? Jai ederra baitugu bestela, antza denez!

PASTORALAREN emanaldia dolu beltzez jantzi da aurten, Garindaiñeko herria «Sabino Arana Goiri» pastoralara ematen ari zela jokalaria bat hil baita, Pier Pol Etxebarne, oholtoa gainean zelarik bihotzekoak jo eta gero. Herriarraren heriotzak eragindako samina barruan gorderik, aurrera jarraitu zuten hala ere garindaindarrek, eta osorik eman Allande Agergarai-Bordaxar muskildiarak abertzaletasunaren aitapontekoari buruz idatziriko testuaren antzezpena. Lehendik ere bagenekien arren askotan ahaztu egiten dugun aerakutsi eta gogorarazi digute garindaindarrek metritu handiko beren emanaldiarekin: herriak bizi-bizirik sentitzen duen antzerki emanaldi parerik gabekoa dela pastoralara.

JAZZA zuzenean entzuteko aukera ezin hobea da, dudarik gabe, Euskal Herriko uda. Harritzeko moduko izen handiak izan ditugu gure artean Baionan eta Gasteizen: Ray Charles, Herbie Hancock, Pat Metheny, Brandford Marsalis, Phil Collins... eta Donostia-koaren txanda da egunotan. Beti esan izan da Euskal Herrian dagoen zaleztasunari handiegi ez ote zaion gertatzen jazzaldien kopurua eta maila, baina, tira, daukaguna estimatzen jakitea ere ez da txarra. Eta bestelako estilo musikaletan ere ez zaio zaletuari zerekin gozaturik falta.

JUAN LUIS ZABALA

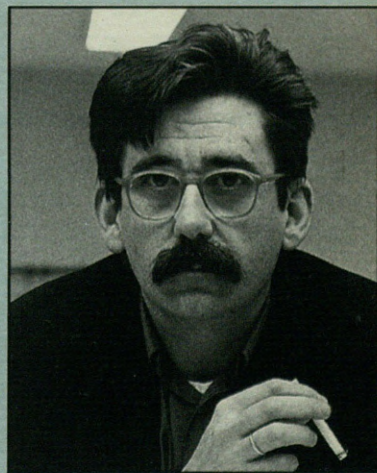
S O R T A R A

Hitza, aukera, ahotsa

DONOSTIAKO udaleko zenbait zinegotzik erabaki, nere ustez, garrantzizkoa hartu berri dugu. Korporazioaren ia erdia euskaraz dakigunok izanik ez ote zen gutxitxo korporazio horretan erabiltzen zen euskara pentsatu genuen, eta nola ez, guk geuk ez erabiltzekotan nork egin behar zuen euskarak behar duen erabilera ugariago hori. Ardura denona izanik geurea zela nagusia erabaki genuen.

Horretarako bakoitzaren kolore eta joera politikoen gainetik, euskararen inguruan bildu eta batzen gaituen gutxieneko atxekimenduari zukua ateratzeko zerbait burutu dugu, zerbait xume eta ximplea, erabiltzeko konpromezua hartzea. Zergatik ez? esaten genuen, gizarte bezalaxe euskaldunon zatiak euskaraz egin, hartara geuk ikas dezagun askatasun eta libere osoa dugula eta berau erabiltzen, eta besteek ikas dezaten zor zaigun begirunea eta hizkuntza bul-tzatzeke duten beharra.

Zer esanik ez norbanako bakoitzak geure kabuz eta borondatez egin dugun aukera izan dela eta geure buruak, ez beste inorenak lotzen dituen. Aldi berean, herritarrek ere bakoitzak bere esparruan gauza beretsua egin dezaten eta komunikabideetan, komunikabide orotan, islada fidela izan dezan eskatu dugu publikoki sinatu eta «Hitzari ahotsa» izenburu eman diogun manifestu laburra. Esan beharra dago, nere harridurarako, oso ohiartzun eskasa izan duela euskarazko hedabideetan.

RAMON ETXEZARRETA

HITZEMATE horrek ez gaitu eramango azken helburua lortzeraino, ez eta gutxiagorik ere, baina koherente izatea lortzen badugu geure erruak geure egiten, eta ez besteren, ikasiko dugu, garrantzi handiko ikasgaia. Baliabide gutxiarekin dabilzan eta beste inori adinako begirunea, gutxienez, zor diogun euskarazko hedabideentzat bide errazte eta lan baldintzak hobetzea ekar lezake zeinu horrek erantzunik merezi duela kontsideratzen bada. Eta izaera administratibotik gutxi duen eta gizarte harremanen samurtze bat dakarren zeinua izan daiteke. Huskeria bat, baina udaletxean errotzea lortzen badugu emaitza oparo eta atseginak ekar ditzakeena.

FRANTZIAKO Tourra eta Iruñan pasatu denarekin alderatzeko gogoak jotzen dit. Ez dira berdinak euskaraz aritzen garenon borondatearekin eta gogoarekin jokatzeko, indartsu jokatzeko, azken muturreraino jokatzeko, edo gure adiskide armadunei deitzea, armaz eta indarrez behartzen saiatzea. Zeren gerta daitekeena da egunen batean euskara salbokondukto bat izatea, salbokonduktorako etsaminak egin behar izatea, etsaminetan porrot portzentaia ikaragarriak izatea, porrotaren ondoren gorrotoak eta amorrak izatea, amorraren ondoren euskara enbarazu bat izatea, izan izan behar duena hizkuntza gaitu, dotore eta bizi bat izatea dagokionean.

Aukera kontua.

TXUTXU - MUTXUKA

Igartza misterio eta abentura eleberri lehiaketa abian

Beasaingo Udalak antolatu eta CAF enpresa eta Elkar argitaletxeak babesturik, hirugarren urtez abian da misterio eta abentura eleberrien-tzako Igartza lehiaketa. Irailaren 13ra arte dago zabalik lanak aurkezteko epea. Saria bakarra izango da eta irabazleak, milio erdi pezeta (20.000 libera inguru), oroigarria eta lanaren argitalpena jasoko ditu. Egile eskubideak ere irabazlearen esku geldituko dira. Epaimahia, Pako Aristik, Joxemari Iturralde eta Koro Navarrok osatuko dute. Iazko edizioan epaimahaiak saria banatu gabe utzi zuen. Lehen edizioan aldiz, Jon Arretxeren «Tubabu» nagusitu zen.

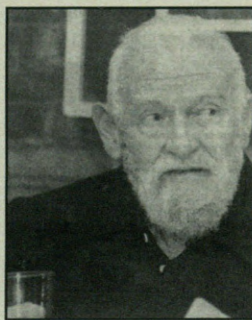
NOR - NORI - NOR K

JEAN LOUIS DAVANT

izan da Athanase de Belapeyre idazle mauletarraren omenaldian, haren bizitzaz eta lanaz mintzatu dena. Euskaltzaindiak Sohutako herrian eskaini zion omenaldia igandean. Zubereraz idatzi zuen lehen idazlea izan zen Athanase de Belapeyre, eta besteen artean, «Catechima laburra» eta «Jesus Christ Goure Gincio jaunaren ezagutcia salvatu» lanak argitaratu zituen ●

ALFONSO IRIGOIEN

omenaldia eskaini diote Derioko Udako Ikastaroetan. Omenaldian, bilbotarraren ezagutza ugariak berreskuratu dituzte. 1929an Bilbon jaio zen Irigoien. Filosofia eta Letra ikasketak eta Filosofia Klasikoa egin zituen Salamancan. Federico Krutwigekin batera Euskaltzaindia berpizteko lanetan jardun zuen gerra ostean eta liburuzaian eta idazkari gisa aritu da urtetan ●

JORGE OTEIZAK

bere eskultura bat eman dio Elizondoko herriari. 1958an egindako «Huts» saileko «Santiagori otoitza» da oriotarrak Baztanen jarriko duen lana. Uztailaren 25ean, Santiago egunez, Elizondoko jaietako egun handian inauguratuko dute eskultura. Oteizaren gurasoen jatorria Baztan aldekoa da eta atxekimendu handia dio oriotarrak herri horri. Ikasketak ere Baztango Lekarotz herrian egin zituen ●

TEILAK

**NAZIOARTEKO
FOLKLORE
JAIALDIA
PORTUGALETEN**

Uztailaren 21etik 27ra Portugaleten egingo den XXII. Folklore Jaialdian lehen aldiz izango dira bost kontinenteetako partaideak.

Antolatzaileen apustua, «*exotismoa eta berezitasunaren aldekoa izan da*». Horretarako, hainbat ekitaldi prestatu dituzte Bizkaiko herrian.

Uztailaren 21ean hasiera emango zaio jaialdiari musika audizio batekin. Baina inaugurazioa hiru egun beranduago egingo da Zubi Alde Polikiroldegian. Bertan parte hartuko dute Baskiriako Safar; Egiptoko Reda; Eskoziako Corryvreckan; Tongako Iles Tonga; Mongoliako Khuur Magnai; Paraguaiako Paraguay Ne'e; Errumaniako Doina Bucurestului; Taiwaneko Danzas Aborigenes eta Portugaleta-ko Elai Alai taldeak.

Talde hauetariko askok, Portugaletterako bidaia aprobetxatuz, Euskal Herriko hainbat herritan eskainiko dituzte euren folkloreak erakusgarri nagusienak. Bizkaiko 13 herrik, Gipuzkoako bederatzik, Arabako bik eta Nafarroako batera gerturatuko dira dantzariak.

Antolakuntza Portugaletterako Elai Alai taldekoen esku dagoen arren, 30 milioi pezetako aurrekontuari aurre egiteko Udaltxearen, Eusko Jaurlaritzaren, Bizkaiko Foru Aldundiaren eta hainbat enpresa pribaturen dirulaguntzak lortu dituzte. Era-kunde publikoek, aurrekontu osoaren erdia jartzen dute gutxi gora behera.

Helduen literaturan 30 lan atera dira uda arte eta beste hainbeste prest ikasturte berrirako

Liburu bidaia agentzia itxita

Liburuarekin bidaiatzeko beta bila urteko hamar hilabete igaro, eta uda iritsita itxita dago Liburu bidaia agentzia.

Komunikabideetan ohiartzunik ez dutela eta, irailera arte gelditu euskal argitaletxeak. Uda arte kaleratu dutena jaso dugu, salduenak ere nabarmendu, jende ezagunaren gau-mahaia miatu eta ikasturte berriko eskaintza aztertu.

BIDAIA preziatua da oso liburua. Treneko lehiatiletik paisai antzua ikusten dela, hondartzan errainuetatik babestu behar... Ingurutik ateratzeko aukerarik izan ezean, Liburu bidaia agentzia duzu, merke. Irudimenak noranahi zaramatza. Bidaia agentzia honek, ordea, udan du eskaintza urriena.

Ohartu gara, bai irati eta baita egunkariak, arreta gutxi jartzen diotela sasoi honetan literatur orriari. Jai agenda bihurtu da kultura atala. Pabilioi honetan bertan ikusi dugu zeinen argal iristen diren argitalpen orriak. Ikusmira hiru baitutuzte argitaletxeak: Durangoko azoka, apirilaren 23ko

UDA BITARTE HELDUEN LITERATURAN ARGITARATURIKOA

	E G I L E A	L A N A	J E N E R O A
ALBERDANIA	Karlos Linazasoro Joxean Sagastizabal Anjel Lertxundi Inazio Mujika Iraola	«Altzeta» «Zorotarik Euskal Hiztegia» «Azkenaz beste» «Agirre. Arpoi baten eran»	Narratiba Hiztegia Narratiba Narratiba
ELKAR	Martin Ugalde J.M. Velez de Mendizabal Luis Fernandez... Javi Cillero (Robert Bloch) Luis Berrizbeitia (Roald Dahl)	«Pedrotxo» «Moskuko gerezak» «Tene lehiaketa 96» «Psikosi» «Ixtorio hautatuak»	Narratiba Narratiba Narratiba Itzulpengintza Itzulpengintza
EREIN	Patxi Ezkiaga Sabin Irizar Joxemari Iturralde (Rax Rinnekangas) Prosper Merimeé	«Zure haragi bereko» «Txirike-Paru» «Ilargia ihesi» «Colomba»	Narratiba Narratiba Itzulpengintza Itzulpengintza
EREIN-MILABIDAI	Scott Fitzgerald Felipe Juaristi Lizardi Luis Mari Mujika Juan Garzia Flaubert	«Babiloniara itzultzea» «Bordelera» «Gerbault Bakartia» «Abuztuaren hamabosteko tren» «Pernixio» «Bihotz simplea»	
PAMIELA	Tere Irastortza Joseba Sarrionandia (J.T. Colaridge) Xamar Louis Lucien Bonaparte	«Gabeziaren khantoreak» «Marinel zaharren balada» «Orhipeon» «Euskararen mapa 1862»	Poesia Itzulpengintza Narratiba Mapa
SUSA	Harkaitz Cano Itxaro Borda Imanol Murua/Humberto Unzueta	«Beluna jazz» «Bizi nizan munduan» «Suetena Belfasten»	Narratiba Narratiba Kronika
TXALAPARTA	Patxi Zabaleta Edorta Jimenez Idaia Gillenea (Jhon Irving) Koldo Izagirre (Jacques Prevert)	«Badena dena da» «Laudanoa eta sutautsa» «Besteen ametsak» «Ume txintxoak ez diren umeendako ipuinak»	Narratiba Narratiba Itzulpengintza Itzulpengintza

Gau-mahai bakoitzak istorio berezia

MAIXA LIZARRIBAR

Ez dut udan irakurtzeko astirik izaten eta denbora libre izatean ohera joateko gogo izaten dugu. Hori bai irakurtzekotan ohean. Pepe Reiren «El Jesuita» eta Bernardo Atxagaren «Gizona bere bakardadean» irakurritut hasiak, bukatzeko gogoarekin bai baina noiz ez dakit... Gainontzean, eleberri poliziakoak gustatzen zaizkit gehien; intriga sortzen dutenak. Bukaeran zer gertatuko den horrekin makina bat buruhauste izaten dut. Hala ere, Agatha Christie ez dut atsegin.

BITTOR AIERDI

Literatura gutxi irakurtzen dut; gehiago txostenak, aldizkariak... Literatura irakurtzen dudanean ere, helburu batekin egiten dut. Adibidez, frantsesa ikasteko «Asterix» eta gisakoak irakurtzen ditut. Frantsesez eta ingelesez komiki asko irakurtzen dut, hizkuntza ikasteko modu ona delako.

Orain, «Le monde de Sophie» irakurtzen ari naiz eta baita Murua eta Unzuetaren «Suetena Belfasten» ere. Liburu arina da, eta batez ere gaia interesgarri zaidalako.

ELENA IRURETA

Ismail Kadare idazle albaniarren «El viaje nupcial» irakurtzen ari naiz orain. Denbora asko etxetik kanpo igarotako emakume baten itzulera kontatzen du. Emakumeak amari kontatzen dio anaiak ekarri duela bera etxera baina amak senide guztiak hilik di-tuela azaldu dio. Misterio horren harian dabil istorioa. Leienda eta kondairaren itxurako oso liburu gomendagarria da.

Udan zer irakurriko dudana ez dut erabaki, idazten ari-tuko bainaiz buru-belarri.

JON ANDUEZA

Noah Gordonen trilogiaren azken lana irakurri berri dut, «La doctora Cole». «El Médico» oso liburu polita iruditut zitzaidan, «Chaman» erdipurdikoa, eta azken hau arrunta. Bokowskiren «La senda del perdedor» amaitu dut orain-txe. Liburu gomendagarria da guztiz. Orain, «La sandalia del pescador» irakurtzen ari naiz, Morris Westonena.

Ondorengo asteetan zer irakurriko dudana ez dut plan-egina; lagunek gomendatzen didatena araberak izango da.

Nazioarteko Liburu Eguna eta iraila.

Liburu bidaia agentziara alferrik zoaz oporretan, beraz, berrikuntza bila. Aukera, uztaila arte kaleratutakoa gainbegiratzeara. Hasi Alberdaniatik, Erein, Elkar, Pamiela, Susa eta Txalapartaraino helduen literaturako 30 liburu utzi dizkigute; eleberrigintza gehienetan. Erreportaiko kuadroan jaso ditugunak.

Honezko iraileko bustialdiari begira dira argitaletxeak; poesia uretan zenbait, itzulpengintzaren olatuekin besteak eta ohiko eleberri enbata gehienak.

Poesian, egile ezagunen lanak dakartzigute argitaletxeek. Pamielak, Koldo

Izagirre eta Jose Luis Otamendiren poema bilduma bana ditu prest. Marulanda sailean, Tere Irastortzaren edizioan «Basa-Akaziak» eta Joseba Sarrionandiak itzultako Manuel Bandeiraren antologia izango ditugu, «Alkoholaren poemak» liburuaren berrargitalpenarekin batera. Irastortzaren «Gabeziaren khantoreak» ere berriz ikusiko du argia.

Susa argitaletxeak ere poesiaren aldeko enbidoa prest du irailerako: Juanjo Olasagarrenaren izenarekin li-

buru bat eta Soto del Realgo espetxean dagoen Mikel Ibargurenaren «Hemen gauak lau ertzekin beste bat.

Itzulpengintzari helduko dio gogor, bestalde, Alberdaniak ikasturte berrian: Josef Skvoreckyren «Mundu mingotsa» ezagutzeko aukera. Carlos Cidenak eginitako itzulpenean, Pragako juduen istorioak ageri dira.

Uda osteko eleberrien azaletan izen ezagunak irakurriko ditugu. Ramon Sainzarbitoria, Ereinen eskutik. Argitaletxe berak, Jabier

Muguruzaren narrazio liburu, eta Victor Hugoren «Notre Dame-ren itzulpena. Txalapartarekin, berriaz, Joseba Sarrionandiaren «Hau, hori eta bestea» eta Patxi Zabalearen «Ukoreka» hiru-koaren «Arian ari» azken zatia ekarriko dizkigu. Aita Larzabalek hil aurretik idatzirik «Anai artean» ere Txalapartarena.

Elkarrek eleberrigile hauek jarriko dizkigu aukera: Aingeru Epalza, Joan Mari Irigoien, Patxi Iturregi eta Jon Arretxe. «Tigre ehi-zan» idatzi du Epalzak. 1944ko abuztuko egun batean, aita baten eta semearen eguna alderatuz. Aita Venezuelan da eta semea Larresoron bizi den zortzi

■ Poesian, K. Izagirre, J.L. Otamendi, T. Irastortza, J. Sarrionandia eta J. Olasagarre datoz iraileko zerrendan

AMAIA ZUBIRIA

Saizarbitoriaren «Hamaika pauso» bukatu berri dut eta liburu mordoa dut eskuartean: «Homeopatia espagiri- ca», horrelako liburuak interesatzen zaizkidalako. Poesian, Tere Irastorzaren «Gabeziaren Khantoreak» eta haur literatura ere oso gustuku dut. Gau-mahaian beti dut, bestalde, eleberri beltzeko libururen bat, John Le Carre edo antzeko norbaitena. Euskaraz irakurtzen dut gehien. Aurrera begira, Homero bezalako klasikoak irakurri nahi ditut.

urteko haurra da. Liburuan erabilitako hizkuntza oso berezia da. Euskara batua erabiltzen den arren, narra- tzaileak bizkaiera kutsuko batua darabil eta semeak, berriz, lapurtera kutsukoa. Ugutz eta Izane Robles

Podiumera iritsi diren liburuak

Nafarroako Erribera eta Mendialdera garamatzen «Badena dena da» Patxi Zabaletaren eleberria izan da Txalapartaren salduena. 5.000 ale saldu ditu Durangoko Azokan atera zenetik, eta hirugarren edizioaren bidean da. Argitaletxe berak 2.500 ale saldu ditu Edorta Jimenez- en «Laudanoa eta sutautsa-rekin».

Ereinen, Patxi Ezkiaga- ren «Zure haragi bereko» liburuak 2000 ale inguru saldu ditu. Berarekin, Rax Rinnekangasek idatzi eta Joxemari Iturralde- k itzuli duen «Ilargia ihesi» izan da arrakastatsuenak: orain arte 1.000 aletik gora.

Susak 1996ean kaleratu dituen hiru liburuen artean «Suetena Belfasten» izan da preziatuena. Murrutia eta Unzueta kazetari- ek idatzirik kronika, orain hilabete pasatxo argitaratu zen eta baditu salduak mila ale baino gehiago. Bigarren edizioa buruan dute.

Ekarrek, Xabier Mendi- guren Elizegiren «Irakasle alu bat» gazte literaturako liburua saldu du gehien. Otsailean argitaratu zen lehen aldiz eta maiatzean bigarren edizioa atera be- har izan zuten. Helduen literaturan, bestalde, Mar- tin Ugalderen «Pedrotxo» eta Josemari Velez De

Mendizabalen «Moskuko gereziak» jaso dute harrera onena. Bakoitzetik 700 bat ale saldu dira.

Alberdaniak ez du ez eleberri eta ez poesiarik salduena; baizik eta hiz- tegi bat: «Zorotariko eus- kal hiztegia». Joxean Sa- gastizabalek idatzirik hitz jokoekin mila aleko muga gainditzea lortu du argitaletxeak. Horren os- tean, salduena, Anjel Ler- txundiren «Azkenaz beste» eleberria izan da.

Pamielak, azkenik, kla- sikoak saileko eta Joseba Sarriionandiak itzulitako «Marinel zaharraren bala- da» liburuekin saldu du gehien.

Arangizek bi lantxo idatzi dituzte sarreran, euren fa- miliak ere antzeko egoera bizi izan baitzuen.

Jon Arretzek Brasilgo ohianean, Amazonatik Mato Grossora bizikletaz eginiko bidaia- ren lekuko egin nahi- ko gaitu. Greziako usaina ekarriko digu, aldiz, Pamie- lak Urrutia Kanporen «Ho- plita» liburuekin.

Gertuxeago, denbora atzera egin, eta 1980eko ha-

markadara iristean, Azkoitik hartzen zuen traza irakur- tzeko aukera, bestalde, Juan Luis Zabalak idatzi eta Susak argitaratuko duen liburuan; gaztetxeetako hasierako gi- roa berreskuratzuz.

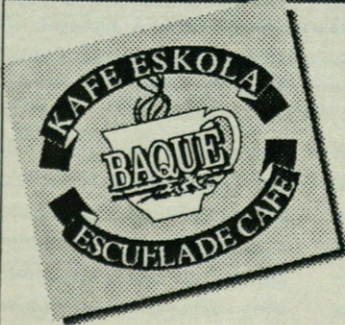
Ez eleberri eta ez poesia, kontuan hartzeko izenbu- ruak honakoak: Koldo Iza- girreren «Euskal zinemaren historia» eta oraindik izen- bururik ez baina Talde Au- tonomoen mugimendu poli-

tikoaren inguruan, Jesus Arrizabalagak idatzirikoa. Txalaparta argitaletxearen eskaintza dira aipaturiko li- buru biak. Saiakera sailean, berriz, Joseba Zulaikaren lan bat kaleratuko du Ereinek irailetik aurrera.

Ordurarte, «Itxita» dio Li- buru bidaia agentziko le- hiatilak.

MAITE ARTOLA
JON ABRIL

BAQUE KAFEAK ESKEINITAKO ARGIBIDE KAFEZALEAK

Afrika kontinentean Robusta Kafea hazten da bereziki, gorputz sendoa du eta zapore gogor eta mikatza. GINEA, SIERRA LEONA, BOLIKOSTA, GANA, TOGO, BENIN, NIGERIA, GABON, KONGO eta ERTAFRIKAR ERREPUBLIKAN hazten da.

Kafe hau, neurri txikian erabiliz gero, osagarri bikaina gerta daiteke Kafe SUABEen nahasketa on batean. BAQUE KAFEa suabe... suabea

Poz handia ematen digu kafeaz dakigun guztia zure esku jartzeak.

«La fabulosa historia de Diego Marín» filmearen protagonista dugu Martxelo Rubio

«Aktoreek orain dela hamabost urteko fruituak jasotzen ari gara»

Sorian filmatu berri den «La fabulosa historia de Diego Marín»eko protagonista dugu Martxelo Rubio. Istorioa, filmaketa, aktore lana, Goenkale... hizpide izan ditugu eguzki-galdatan. Freskotasuna darie haren erantzunei.

«Pertsona eta lekuak ezagutzea da aktore lanbidearen alde erakargarriena». (Arg.: A. Elozegi).

Zineman basi eta gero joan zinen telebista eta antzerkira. Aktoreen ibilbidea alderantzizkoa izan obi da...

«27 ordu» filmerako Montxo Armendarizek oso pertsonaia konkretua nahi zuen, eta ni aukeratzea ustekabe

handia izan zen. Kasualitate hutsez hasi nintzen zineman. Aktoreen ibilbidea alderantzizkoa izaten da baina horrek ate asko ireki zizkidan, nahiz eta gerora prestakuntza behar izan dudana. Aktore lanak heziketa sendoa eskatzen du, gerora es-

perientziarekin uztartu behar dena.

«La fabulosa historia de Diego Marín» filmatu berri duzue Sorian. Nor zen Diego Marín?

Antza denez, munduan berak asmatutako tramankulu batean hegan egin zuen le-

henengo gizona; XVIII. mendearen bukaerakoa. Hegaztien lumak erabiliz delta hegalaren modukoa osatu eta hegan egitea lortu zuen. Azkenean, ordea, zerbait huts egin eta istripua izan zuen. Garai hartan ez ziren begi onez ikusten ho-

«**Kasualitatez
hasi nintzen
zineman; Montxo
Armendarizek
pertsonaia oso
zehatza behar eta
ni aukeratzea
ezustekoa izan zen**»

nelako balentriak eta beraz, Diego Marinen nahia oztopoz beteriko bidea izan zen. Azkenean erre egin zioten berak asmatutako traman-kulua.

Balentria horretan oinarritua dago filmea beraz.

Bai, bere helburua lortu zuen baina ez zioten tramankulua osatzen utzi, eta horrela hil zen. Tragedia da azken batean, baina abentura kutsu nabaria du, era guztietako oztopoak gainditu beharko baititu hegan egiteko.

Honen aurretik «27 ordu», «Anonimoa» eta «Alma gitana»n ikusi zaitugu. Laugarren bonen esperientzia zer moduzkoa izan da?

Filmatzen hasi aurreko prestaketa oso azkarra izan den arren, oso gustura gelditu naiz. Pantailaratzean ikusi beharko! Beti sorpresa izaten da eta. Aitor Mazo, Joseba Apaolaza, Pako Sagarzazu, Irene Bau edota Alicia Borrachero aktoreekin lan egitea oso esperientzia aberatsa izan da.

Diru eta bitarteko gutxi-ekin egindako filmea da...

Hogeitamabost miloi pezetako dirulaguntza zuen eta guztira berrogei miloiekin egin da. Filme bat egiteko oso aurrekontu txikia da baina gustura gelditu gara emaitzarekin. Lantalde

Rubiorekin batera, A. Mazo, J. Apaolaza, P. Sagarzazu, I. Bau eta A. Borrachok hartu dute parte filmean. (Arg.: A. Elozegi).

osoaren -tekniko zein artistikoa- partaide bakoitzaren soldata erdia filmean erabili dugu. Hortaz, inoiz filmeak dirua emango balu etekina jasoko genuke! Baina momentuz soldata erdiarekin konformatu beharko dugu.

Diru eta bitarteko gehiagorekin hobeto egingo genukeen, baina kontatzen den istorioak ikuslea harripa dezala da garrantzitsuen. Ea Donostiako Zinemaldirako aurkez dezaketen eta jendeak harrera ona egiten dion.

Goenkale utzi berritan, nola ikusten duzu bere arrakastaren olatua?

Telenobelaren jeneroak beti du, berez, halako arrakastarik. Goenkaleren esperientzia gurean berria izan

da, eta pertsonaia batzuekin bete-betea asmatu dute, Herriaren izatean oso txertatuta baitaude, baserri eta herri giroan batez ere. Joxe Mari eta Maria Luisa asko ditugu gure artean, eta horretan hizkuntzak zerikusi handia dauka.

Goenkalek zuri zer eman dizu?

Kamera aurreko lanerako lasaitasun ikaragarria ematen du; denbora laburrean egin eta berehala jasotzen da emaitza. Kontran, Goenkale ez dago lantzeko eta sormenerako asti gehiegirik. Eta aktore izateko beharrezkoa da gauzak lantzeko tarte izatea. Zinema eta antzerkiak erritmoen oso bestelako da, pertsonaia sarkonkiago landu daiteke.

«**40 milioi
pezetako
aurrekontua txikia
da filme batentzat
baina istorioak
ikuslea
harrapatzea da
garrantzitsuen**»

Datorren ikasturtean ez zaitugu Goenkale ikusiko. Nola sentitu zara Jon Kepa homosexualaren paperean?

Oso gustura. Batetik, niregandik urruti dagoen pertsonaia delako eta hori beti da interesgarria, eta bestetik, pertsonaia oso tratamendu egokia izan duelako. Normaltasunez eta begirunez jorratutako pertsonaia izan da Jon Keparena.

Euskal Herriko aktoreen mailari zer irizten diozu?

Hobetuz doa, nabarmen gainera. Oso jende ona ateratzen ari da. Espainiako Estatuan, madrildar eta katalanen atzean baina euskaldunak maila polita hartzen ari dira. Orain dela hamabost urteko fruituak jasotzen ari gara.

Aurrerantzean nolako lanekin amesten duzu?

Amesten jarrita, lanera oso toki desberdinetara bidaiatzea gustatuko litzaidake. Esate baterako, Amazonia aldera, bizitzak ematen dituen kontrastez gozatu ahal izateko. Baina nire benetako ametsak oso apalak dira: jendea ezagutu eta lan egitearekin konformatzen naiz. Horixe da lanbide honen alderik erakargarriena, pertsona eta leku oso desberdinak ezagutzeko aukera izatea.

PATXI SARRIEGI

Sefardi folklorea ezagutarazteko kantaldiak eskaintzen ari da Julia Leon Euskal Herrian

«Kantariok gero eta gehiago imitatzaile izatera zigortuak gaude»

Lau urte dira Zarautzen bizi dela Madrilen jaiotako Julia Leon kantaria. Orain 25 urte «Cancion del Pueblo» mugimenduan ibilia, Gaztelar erromantzeroa landu du bereziki. «El Legado Sefardi» bere azken diskoko kantuekin dabil Euskal Herriko txokoetan, judutar kulturak utzitakoa erakutsiz.

Ez Dok Amairu eta Nova Canço mugimenduen garaikidea zaitugu. Nola bizi izan zenuen garai bura, eta orduz geroztikoa?

Mugimendu haien garaian, Gaztelan Canción del Pueblo zeritzana zegoen; hamalau bat kantari ginen, Gillermina Motta eta Raimon tartean. Kultur eta musika mugimendu haiek berebiziko eragina izan zuten: garai bateko aurpegiak ziren, egoera zehatz bati erantzunez. Egin zen musika ere halakoxea.

Geroago, herrialde hauen bilakabidearekin batera, mugimendu haien baitan zeuden kantariak, bestelako gizarte eta arazoak sortu zi-

renean, norbere modura aritu izan dira. Aldi berean, musikak orduan hartzen zuena baino alor askos ere zabalagoa har dezakeenez, artista bakoitzak bere ildoari segitu dio, nork bere gustu eta ahalmenen arieran.

Zein izan da zure ibilbidea ordutik?

Lehen diskoa grabatu nuen, Estatu Batuetan. Hamar bat ditut: hauetako bizpahiru Katalunian eta haurrentzako bat horien artean. Munduan barrena ibili naiz eta hainbat herrialdetako kulturak ezagutzeko parada izan dut. Galizian izan ezik, Penintsulako eskualde guztietan bizi izan naiz.

Musika ere konposatu dut. Gehienbat, ordea, fol-

Pascal Gaigne eta Luis Caminerorekin oso gustura ari dela eta hauekin diskoa atera asmo du Julia Leonek. (Arg.: A. Elosegí).

klorea ikertu eta hura nire moldean kantatu dut; bereziki Gaztelar erromantzeroa

landuz. Poeta ugari musikatu dut: Machado, Alberti, Leon Felipe, Goitisoló eta

Kultura Sefardiak Euskal Herrian ere arrastoa utzia

Hainbat folklore ikertu eta abestu ondoren, eskaintza oparoa ekarri digu Juliak Euskal Herrira, «El Legado Sefardi» izenekoan. Hona segidan kultura judutarra aukeratzearen zergatia: «Kulturen uztartzea oso erakargarri egiten zait. Arabiar musikatik burbil ibilia naiz, eta bere bidez, musika judutarra aurkitu nuen. Sefardiak Iberiar Penintsulatik ateratzean, arabiar herrialdeetan kokatu ziren gebienak. Turkia edota Marokon bizitzen geratu zirenek, bere kultura gorde eta bertakoekin nabasi zuten. Joritasun horren xerka ibili naiz aspaldidanik. Bai kultura arabiarra, bai hebraiera biziki interesatzen zaizkit.

Bere kantaldi hasieran, Julia Leonek Sefarad zer

den azaltzeko mintzaldia eskaini ohi die entzuleei. Honelatsu dio: «Judutarrek Iberiar Penintsulari, Portugal barne, Sefarad deitzen zioten. Judutarrek, berekin zeramatzen kultura eta folklorea beste herrialde batzuetara aldatzen zirenean, kultura eta folklore berriekin elikatu eta emari berriak utzi zizkiguten».

Judutarrak Iberiar Penintsulatik kanporatuak izan aurretik utzitako kantuak jaso ditu «El Legado Sefardi»-n. Maroko, Grezia, Turkia eta beste herrialdeetan arrasto pargabea utzi zuten.

«Iberian egon ziren bitartean, hebraiera bertako hizkuntzekin nabasi eta aberastu zuten: euskara, galizie-

ra, kataluniera eta nagusiki gaztelaniarekin. Gauza bera egin zuten Mediterraneo inguruko herrialdeetan. Sefardar musika Iberiar Penintsulan sortu zuten, eta gero, beste kulturekin batera garatuz joan da».

Judutarrak Euskal Herri-
ra etorri ziren. Iparraldean bereziki komunitate indartsua osatu bide zuten: «Tarragonatik Oiartzunera datorren Bide Inperialetik sartu ziren, I eta IV. mende bitartean. Lehenik, Nafarroako Erriberan eta Gasteizen gelditu ziren, eta gero Gipuzkora iritsi. Bizkaian ez ziren asko beldatu, baztertu egin baizituzten». Iparraldean, or-

dea, nabarmen hedatu ziren. Baiona izan zen Europako komunitate aitzindarietako bat, egun oraindik ere mantendu egiten dena. Bastida herrian arrasto nabarmena dago. Juliak ezagunak ditu judutar barrendegiak: Tuter, Olite, Oñati, Iruñea eta Gasteizko alhamak (auzoak) bisitatuak ditu.

Errege Katolikoekin, judutar gehienek ihes egin behar izan zuten edo bestela kristau bihurtu. Euskal Herrian bizitako gehienak bertan gelditu ziren. Bataiatutako herriaren izena hartzen zuten. Litekeena da, Oñati eta Loiola deiturak daramatzaten askok jatorri judutarra izatea.

Lorca, besteak beste. Orain Lorcaren poemak eta musika judutarra uztartzen ari naiz eta Jerusalem grabatuko dut diskoa aurki.

Zarautzen bizi zara azken urteotan. Bertako musikariekin ari zara. Zer moduz?

Oso gustura nago Euskal Herrian. Ekainetik kantaldi sorta bat eskaintzen ari naiz herri herri Kutzaren eskutik; horrela irailera arte. Oso esperientzia polita eta berria da. Judutar musika eta gaia ez da ezagunegia hemen, baina entzuleek gustuko dutela konturatu naiz. Kantaldira jendetza handia etorri ez bada ere, gerturatutakoa liluratuta sumatu dut. Horren itxaropenik ere banuen, Euskal Herria, judutarraren

moduan hagitzen malenkoniatsua eta sentibera baita.

Pascal Gaigne eta Luis Caminore musikariekin ari naiz. Sekula lortu ez dudana konplizitate izan dut berriekin, liluratu egin naute. Uler-tzen dute zer nahi dudana, zer gustatzen zaidan. Horregatik, bertako disketxe batekin beste disko bat aterako dut judutar kulturaren inguruan bi musikari hauekin.

Zer osasun ikusten diozu berri musikari eta bonen barruan folkari. Azken bonek ba al du izaterik?

Gaur dugun musika gizartearen isla da. Azken 20 urteotan musika mekanizatuaren eragin izugarria izan dugu, multinazionalak eta hedabideek baldintzatuta.

Musika teknologizatu-
gehiagiz izan da, sormena alde batera utzi da, ekoiztu eta saltzea izan da bereziki balio izan duena.

Egungo folklorea, kan-

Sefarad Iberiar Penintsula da; judutarrek Iberiar Penintsulari, Portugal barne, Sefarad deitzen zioten. (Arg.: Alberto Elozegi).

«Kultur menderatzaile baten partaide izan ezean, oso zaila da zure kultur eskaintza zabaltzea». (Arg.: Alberto Elosegí).

tautoreena baino ez da. Ikaragarria da bizi dugun egoera. Folk kantariak eta kantauroek zailtasun handiak ditugu sortzeko. Ez bazara kultur menderatzaile baten partaide, oso zaila da zure kultur eskaintza zabaltzea.

Aldi berean, sortzaile izatea guztiz zaila da. Oso errotua izan behar duzu lantzen ari zaren kulturaren, biziki barneratua. Sarritan geurea mespretxatua izan ohi da, edota ez dute laguntza nahikorik erakunde ofizialengandik.

Bestalde kantariok geroz eta gehiago imitatzaileri izatearen kondena gara. Artistak norberak ez badu bere kultura oso garbi, ez badu ongi ulertzen, imitatzera beharturik dago.

Zure ibilbide musikala oso da joria. Zein kultura da zurea?

Ez naiz aditu baina uste dut Mendebaldeko kulturak bi lekutan hartzen du funtsa: Ekialde Hurbilean eta Ibe-

rian. Mediterraneoan kokatu, Europa osora zabaltzea eta Ameriketara jauzi egiten zuena. Euskal Herria ez da Mediterraneoeko kulturatik at. Lehenengo iberiarrak euskaldunak izan bide ziren. Hor sentitu eta kokatzen dut nire kultura eta nire musika emaria.

Euskal sena ez zait arrotz egiten. Trikitixa edo nafar jota entzun, eta ez zaizkit arrotzak. Gaztelako «seguidilla»-ekin lotzen dut, baita Sevillakoarekin ere. Beste gauza bat da hizkuntza, jakina. Eta horrek markatzen ditu desberdintasunak.

Euskal eritmoak Mendebaldean hedatuak daude. Musikalki barneratua dut euskal musika. Denborarekin hizkuntza ere bildu nahi nuke. Agian, egunen batean, nire musika emaitza euskal kulturarekin ere osatuko dut.

MIKEL ASURMENDI

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
D O N O S T I A

L I B U R U A K

EUSKARAREN ERABILERAREN
NORMALKUNTZA PROZESUAREN
EBALUAZIOA EUSKAL HERRI
ADMINISTRAZIOETAN

«EUSKARAREN
ERABILERAREN
NORMALKUNTZA
PROZESUAREN
EBALUAZIOA EUSKAL

HERRI ADMINISTRAZIOETAN» EUSKO JAURLARITZA

Hizkuntza Politikarako
Idazkaritza Nagusiaren
ebaluazio-txostena euskal
herri administrazioen hiz-
kuntz normalkuntzarako
prozesuan azterketa eta ja-
rraipena egiteko bidea da.

1990tik 1995 urte arteko
lehenengo plangintzaldia-
ren diagnosia, planaren ga-
rapenari buruzko gorabe-
herak, plangintzaldian ate-
ratako ondorioak eta herri
administrazio eta erakunde
ofizialen berri zehatza jasot-
zen duen eranskina ere
aurki ditzakezu. ●

19
95

HIRU EGUN LARBURUN
Luis M. Mujika Urdangarain

TXOMIN AGIRRE SARIA
ELEBERRIA

«HIRU EGUN LARBURUN»

LUIS MARI MUJIKAK
EUSKALTZAINDIA-BBK
FUNDAZIOA, 179 or.

1995 urteko Txomin Agirre

Saria jaso zuen, berriki atera
eta eskuartean dugun ele-
berriak. Seminarista eta gero
apaiz eginiko baten biogra-
fia eskaini digu Mujikak.
Larburuko familia nabarra-
ren zertzelada, arazo, gataz-
ka eta beste irtenbide kora-
pilotsuetan bilbatua dator.
Gerra osteko seminario her-
tsi baten estanpak hurbiletik
ezagutzeko modua ekarri
digu egileak.

Luis Mari Mujika Lizartzan
jaio zen Espainiako guda
amaitu zeneko urtean. Ira-
kasle da Euskal Herriko
Unibertsitatean eta 1965az
geroztik hainbat literatur lan
kaleratu ditu ●

XABIER MENDIGUREN ELIZEGIREN BEGIETAN

Leiendekin jolasean

Edorta Jimenez idazle ona dena, esan
beharrak ere ez dago. Ezta ere, bera
dugula azken aldian narrazio-liburu
polit eta indartsuenetakoak eskaintzen
ari zaiguna. Berria da ordea Jimenez
gazteentzako lan batean ikustea. Nola
moldatuko ote da?, galde diezaioke ba-
ten batek bere buruari.

Enkarguzko lan bat egin du Edortak,
sorterri eta bizileku duen Urdaibai itsa-
sadarreko kondairekin bilduma bat
egiteko eskatu baitzioten. Enkargua
izan arren, egileak ez du galdu bere
kontaketei beti itsatsi ohi dien paio eta
maitasunaren izpirik ere. Guztiz esker-
tzekoa. Begien aurretik pasatzen ikusi-
ko ditu irakurleak Sugaar eta Jaun Zu-
ria, Mediterraneoaren kontrola lortzeko
XVI. mendean borrokan ibili ziren Bi-
zargorri anaiak eta Portuondo aita-se-
meak, erlijio-gerretan Izarori eraso zio-
ten higanotak, Karibeko kortsarioak,

Matxitxakon Canarias gerraontzi faxis-
tak eta lau bou euskaldunek izan zuten
gudaldia...

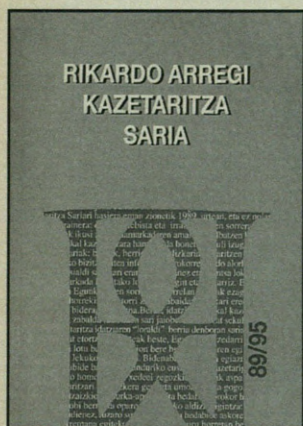
Jimenezek itsas kontuetarako dau-
kan beezko zaletasun horri halako as-
mo pedagogiko bat erantsi dio, gazteei
ezezik gutako askori ere ondo datorki-
guna. Bestalde, helburuak behartuta
langa jarri behar izan dio bere ohizko
hitz-jario oparo gehienetan miragarri
tarteka hordigarriari, baina ez du haatik
galdu hitzekiko bere betiko gustu eta
sentiberatasuna.

Horrez gain, pentsa zitekeen gertaera
historiko eta mitikoak oinarritzat har-
turik leku gutxi geratuko zela irudime-
narentzat; alabaina, gai ezagunei kon-
trapuntu berriak asmatzen jakin du,
leienda zaharren errekreazio fresko be-
zain erakargarri batean.

Urdaibaiko ipuin
eta kondairak
Edorta Jimenez

«URDAIBAICO IPUIN
ETA KONDAIRAK»
EDORTA JIMENEZ
ZUBIA.

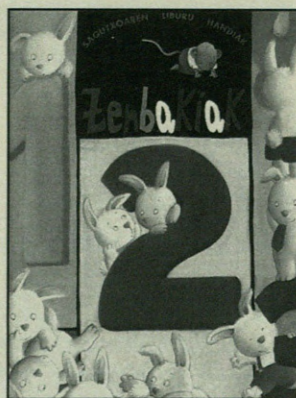
**«RIKARDO ARREGI
KAZETARITZA SARIA
89/95»**

ANDOAINGO UDALA, 265
or.

Kazetaritza iharduna egun-
go gizartea mugiarazten
duen ur-gurpiletarikoa de-
naren jakinean, Andoaingo
Udalak Rikardo Arregi Saria
antolatatu ohi du.

Euskarazko kazetaritzak
egindako bidea luzea ez
izan arren, oso trinkoa izan
da, eta horren adibiderik
garbiena azken bi hamar-
kada hauetako ekimena da.
1989tik 1995era bitarteko
euskal kazetari sarituen la-
nak dakartzkigu eskuartean
dugun liburuak: errepor-
taiak zenbaitetan, egunkari-
ko atalen bat besteetan, ba-
loraziozko kazetaritza ize-
neko sailean hainbat egile-
ren iritzi artikulua...

Arregi euskal idazle, ka-
zetari eta kultur eragilea An-
doainean jaio zen 1942an eta
Mendaron hil zen 1969an.
Euskal prosa kazetaritzaren
molde berrietan barrena
abiarazi zuen. Berak landu-
riko kazetaritza eredua ain-
tzakotzat izanik eman zion
bere izena Andoainek
1989az geroztiko Sariari ●

«ZENBAKIAK»

SABIN BARRUETABEÑA
IBAIZABAL, 45 or.

Ibaizabalek «Sagutxoaren Li-
buru Handiak» sailaren ba-
rruan dakarkigu eskuartean
duguna. Egokia, zenbakiak
ezagutzen hasteko. Untxiak
dira irakasle eta haurrek ba-
tetik hamarrerakoak ikaste-
ko modu entretenigarri
zenbait eskaintzen dituzte:

kantuekin dela, jokoekin,
ipuinak kontatuz...

Kolore biziz hornituriko
marrazkiak dira, Christel
Desmoinaux-enak. Gehie-
netan untxiak protagonista,
tarteka beste hainbat ani-
maliaz lagunduta baldin
badatoz ere: hontza, ardia,
saguak, dortokak... Guztien
artean joko entretenigarriak
dakartzate, haurrek zenba-
kiak arretaz begira ditzaten.

Testua, berriz, jatorriz
Anaël Denak idatzia da bai-
na Sabin Barruetabeñak
euskara batuera moldatu du.
Liburu honetan gutxiago da
testua marrazkia baino: is-
torio arinak, erraz ulertze-
koak. Izan ere, «Sagutxoaren
liburu handiak» sailarekin,
lehen ikasketak jolas bihur-
tu nahi ditu Ibaizabalek.
«Zenbakiak-en ostean, «Ko-
loreak» kaleratuko du ●

JOKIN ZAITEGI

X. ITZULPEN LABURREN SARIKETA

AEDK ANTOLATUTA

**Gipuzkoa Donostia Kutzaren
eta Arrasateko Udala eta
Gipuzkoako Foru
Aldundiaren laguntzarekin**

Arrasate 96

GAIA: Librea

EPEA: 1996ko urriaren 30a baino lehen

**SARIA: Lehenengo saria: 250.000 pta.
Finalistak: 50.000 pta. bana**

**INFORMAZIOA: AED Elkarte
Pablo Uranga, 4 behe
Tel. 77 12 28, Faxe: 79 74 01
20500 Arrasate (Gipuzkoa)**

**X.
URTEMUGA**

ARTIUS
Jose Felix Azkona Garzia

FELIPE ARRESE BEITIA SARIA
OLERKIA

«ARTIUS»

J. FELIX AZKONA GARZIA
EUSKALTZAINDIA-BBK
FUNDAZIOA, 120 or.

Euskaltzaindiaren «Felipe Arrese Beitia» 1995eko olerki saria jaso zuen lan honek. Azkona Iruñean jaio zen 1953an. Ekonomia ikasketak egin zituen Sarrikoko Unibertsitatean. «Deusetan ez-aditu ona naiz, baita poesian ere», dio ●

«EGUNEROKO BIZITZAREN GIZARTE BALDINTZAK- DETERMINANTES SOCIALES DE LA VIDA COTIDIANA»

EUSTAT, 33 or.

Eustatek, denboraren erabilera aztertu du eta gai zeha-

Kezkatzeko arrazoirik ez...

Hamabi kantuk osatzen dute «Jonen kezka» izeneko diskoa, taldearen aurreko lanetan erabilitako folk bidea utziz eta pop-arena hartuz. Egia esanda, ezin dugu esan taldearen folk eta pop estiloa banatzen duen muga argi dagoenik, baina Sorotan Bele taldea entzun duen edonork antzemango du beste doinu bat, beste konponketa batzuk, bateria eta gitarrak beste lan batzuk hartu dituztela... aldaketa, azken finean, gure ustez oso beharrezkoa zena. Aurreko bere lanarekin apuratu du Sorotan Bele taldeak, beste bideak hartuz. Talde orok beharko luke noizbait horrelako ariketa egin, hau utzi eta hura hartu, bide berriak jorratu.

Ohiko zazpi kidek, zuzenean sei, egin dute «Jonen kezka», eta zenbait kantutan

Luis Camino perkusio jolearen laguntza izan dute. Produzio lanetan Mixel Ducaren laguntza izan dute, eta dudarik gabe bere zigilua utzi du. Diskoa taldearen auto-produkzioa izan da. Gero eta gehiago dira grabatzeko bide hau hartzen duten taldeak. Zergatik ote?

Zer aldatuko nuke nik? Kantuak banan-banan pasa ditut, nire gustuku bateriaren soinuaren bila, eta «Zorabio» kantuan aurkitu dut, bibolina ez al da ahulegia? Aurkitu nahi dudana soinua... baina ni ez naiz inor ezer aldatzea disko honetan, azken finean Sorotan Belekoei «haurra» baita... Nork ezagutzen du disko perfekturik?

Hitzetan sumatu dut itsasoa hurbil dutela, olatuen erritmoan doazela eta itsas lanbroa bezain triste edo itsas

«JONEN KEZKA» SOROTAN BELE- HIRUSTA

bizia bezain alaiak direla. «Eta kaioak nire konfidenteak (...) eta itsasoa nire bidea», itsasoari buruzko erreferentziak ugariak dira.

Zuen «perla» aurkitzeko bidean zaudete, koadrila... segi foro honen argia eta... kezkatzeko arrazoirik ez izan.

tzen inguruan aplikatuta ateratzen diren ondorioak kaleratu ditu. Denboraren erabilera izenburu hauei loturik ageri da: gizarte parte hartzeko ihardueretan, generoen artean dauden aldeei buruzko azterketa, lana denboraren erabileraren

faktore bereizlea EAEn eta eskuartearen dugun hau: eguneroko bizitzaren gizarte baldintzak.

Gai bakoitzarekin liburuxka bana ateratu du. Eskuartearen dugun azterketa Victoriano Garcia De la Red-ek egina da ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Beste hainbat telebistek badute dagoeneko teletestoa. (Arg:Alberto Elozegi).

Urrian telebista irakurgai

Urriaren 1a jarri dute Euskal Telebistakoek teletestuaren lehen emanaldirako eguna. Euskaraz eta erdaraz bietara izango den teletestua jaso ahal izateko, hainbat aldaketa tekniko egin behar izan dira Euskal Telebistan. Baina, Euskal Telebistakoez gain, etxeetan ere aldaketa batzuk beharko dira, teletestua jasotzeko telebista aparailuak dekodifikagailua behar baitu.

URTEAK dira hainbat telebista kateek teletestuaren zerbitzua martxan jarri zutela. Orain arteko beste bat gehituko zaie urrian: Euskal Telebistako teletestua.

Teletestuaren hastapena gorrentzako zerbitzuan topatu behar da. Baina, egun gorrentzako izateaz gain, teletestua telebistako ikusle ororentzako zerbitzua ere bilakatu da. Ohiko teletestuan ikusleak hainbat atalen

berri jaso dezake orrialde bakoitzean: burtsa, loteria, albistegiak... Hainbatetan prentsa eta telebistaren ezaugarriak ditu, eta irratia- ren azkartasuna duela aipatu izan da.

Euskal Telebistak urriaren 1ean martxan jarri eta urtarilean sendotuko duen teletestuan gorrentzako atal berezia ere izango da, jardunaldi, bilera eta bestelakoen berri emango duena. Euskal

Telebistako teletestua eduki informatiboek beteko dute batik bat.

Euskaraz eta erdaraz, bietara eskainiko dute informazioa. Bata bestearen osagarri izango da, ez da eduki bera aurkeztuko bi hizkuntzatan, albistegien atalean izan ezik. ETBkoek adierazi dutenez *«euskarazko teletestuaren estiloa sortzea da dugun erronka. Testu laburrak eta publi-*

koarentzat ulerterrazak izan behar dira».

Alderdi komertziala ez da alboratuko, babesledun orriak ere izango baititu teletestuak. Euskal Telebistakoen arabera proiektu hau partzialki finantzatua izatea da asmoa.

Tresneria egokia beharrean

EUSKAL Telebistako teletestuaren proiektua aurrera doa, oraindik oinarrizkoena bideratzen ari dira. Teletestua telebistako seinalearekin batera doazen lerro ezku- tuak dekodifikatu ondoren jasotzen da etxeetan. Horretarako dekodifikagailu egokia behar du telebistako aparailuak.

Teletestuaren seinalea jaso ahal izateko tresneria teknikoa egokitu behar izan dute Euskal Telebistan. Baina hala ere muga tekniko gaindiezinak badira, informazioa eskaintzeko lekua nahiko txikia baita (22 karakteretako 40 lerro) eta grafikoak sartzea nekeza da, erdi-grafikoak liratzek. 300 orri baino gehiago izanez gero, teletestua motelegia izan daiteke.

Eguneroko informazioa lantzea eta egituratzea noren esku izango den ez da argitu. Lan honen ardura izango duen enpresa lehia- keta bidez aukeratuko da.

Proiektuaren zifrak ez dira kaleratu baina diotenez aurtan izan diren beste berrikuntzen aldean, Palplus, satelitea eta digitalizazioa- ren aldean merkeagoa izango dela diote. Sortzea baino garestiago izango ei da gero bi zerbitzu hauek egunerokotasunari lotua mantentzea.

ARRITXU ZELAIA

Maite Ibarbengoetxea: «Arropetan azken hitza ETBko zuzendaritzak du»

H

iru urte t'erdi daramatza Euskal Telebistan bertako aurkezleak jazen. Maite Ibarbengoetxeak lehiaketa publikoan proiektu bat aurkeztu zuen eta aukeratua izan zen. Gaur egun 12 denda kolaboratzaile dituzte eta horietatik aukeraketa bat egiten dute aurkezleak lagundurik.

Zein irizpide erabiltzen dituzue jantziak aukeratzekoan?

Platoaren itxura kontuan hartzen dugu, pertsona bakoitzaren estiloa, eta denaren gainetik ETBko zuzendaritzak eman nahi duen irudia dago. Hiru ezaugarri hauekin oreka lortzen saiatzen gara. Aurkezten duen pertsona eroso egotea da garrantzitsuena. Argiak se-

kulako garrantzia du gure lanbidean eta adibidez gaueko programetan aukera gehiagorekin jokatzeko aukera daukagu. Adibidez «Toma y Dac» saioan kolore gehiago erabil dezakegu.

Nola sartu zinen jaskien munduan?

Nik moda arloko enpresa bat daukat Algortan. Lehiaketa batetara aurkeztutako proiektuaren ondorioz lortu

nuen ETBko lanpostua. Lan hau egiten hiru pertsona gaude, bat Miramonen eta beste biak Iurretan.

Hainbat bitxikeria gertatuko dira zuen lanbidean.

Behin kazetari bati jaka jakin bat jatzeko esan genion, baina zoritxarrez bi neurri txikiagoko jaka jarri genion.

Zein da aurkezleek erabiltzen duten arroparen jatorria?

12 denda kolaboratzaile daude gaur egun. Gu Euskal Telebistaren bitartekariak gara eta denda aproposak bilatzen ditugu, kolorea aukeratzeko dugu eta arropa mota ere bai. Hau normalean publizitatearen truke egiten da. Aurkezleak ni eta nire taldearekin arropen aukeraketa egiten dute. Aurkezleei esaten zaie gutxi gora-behera zer jantzi mota geratzen zaien ondoen.

Erabilitako arropa horrekin zer egiten duzue?

Orokorrean urtaro amaieran dendak arropak uzten dizkigute eta orduan ongi daukenak guk almazenera eramaten ditugu. Arropa zahartzen denean zahar egoitza batetara bidaltzen dugu. Kontutan izan behar da arropa asko batzen dela, aurkezleek gain kazetari asko baitaude ETBn.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Telenobelen tarteko iragarkiak dira gogoratuenak

Telebistetan botatzen dituzten hainbat iragarkietatik hobetoen gogoratzen direnak telenobela eta informatibo saioen artean botatakoak dira.

Central Mediak Espainia mailan egindako ikerketa batetan emaitza hau kaleratu du; telenobela saioen artean agertutako iragarkiak dira gogoan izaten direnak. Informatiboetako iragarkiek lortzen dute hurrengo audientzia kopuru haundiena.

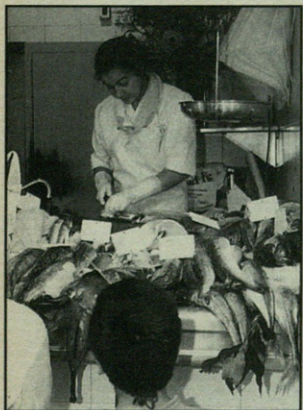
Gutxien gogoratzen diren iragarkiak mahainguru eta *reality show*en tartetakoak dira. Ikerketa honen arabera, emakumezkoek hobeto gogoratzen dituzte iragarkiak gizonezkoek baino. Adinari dagokionez, 24 urte bitarteko gazteak dira gehien gogoratzen dituztenak, gutxien gogoratzen dutenak berriz, 35 urtetik 44urte bitarteko pertsonak dira. Adin horretatik aurrera gogoratzeko ahalmena goruntz joaten da, baina inoiz ez gazte batek adina.

Ikusleek iragarkiak onartzen dituztela dio inkesta honek baina gehiegekeriak ez dituzte gustuko.

Azken hiru urteetako jantziak Maitek aukeratu ditu. (A. A. E.).

NAGORE GOIBURU

■ «Amama sukaldari»-n «Orioko bixigua» atala

Sukaldaritzako saio honetan Gipuzkoako kostaldeko Orioko bixigua nola prestatzen den erakutsiko dute. Tamaina haundiko begidun arrain hau Orion prestatzen duten modua, famatua gure artean. Euskal itsasbazterrekoeko sukaldaritzan oso preziatua da bestela ere bixigua. Uztailaren 27an

eguerdiko 13:35ean eskainiko da saioa.

■ Ordiziako txirrindulari proba ETBtik zuzenean

73.en edizioa izango du aurtien txirrindulari proba honek. Bertan Tourrean egon diren hainbat txirrindularik hartuko dute parte. Txapelketa hau uztailaren 25ean izango da eguerdiko 15:30ean. Bestalde, Getxoko Saria ere hilabete honen amaieran ETBk eskainiko du. Proba hau eguerdiko 12:00etan hasiko da.

■ Musikari atzerritar ezagunen kantaldiak

Musikaz gozatzeko aukera izango da, izan ere Alice in Chains taldearen kantaldi bat eskainiko du ETBk, hau uztailaren 24ean izango da ikusgai arratsaldeko 17:40ean. Bestetik, The Cramberries talde irlandarrak Dolores Orriordan abeslariaren eskutik talde

honen abesti ederrenak entzuteko parada izango dute ikusleek. Saio berean, Tricky eta Live taldeen musika izango da entzungai. Uztailaren 29an eskainiko duten atalean, arratsaldeko 17:45etan. Hurrengo egunean, hilaren 30ean David Bowie ingelesaren abesti famatuaren txanda izango da.

■ Musika lasaiagoa igandean

Musika ez hain martxosoa entzuteko eta ikusteko aukera izango da. Orkestra Sinfonikoak musikari famatuak piezak eskainiko ditu. Musika lasai honetaz gozatzeko gaueko 23:10ean piztu beharko telebista.

■ Erremonte finala telebistako lehenengo katean

«ETB Kantxa»-saioaren barnean erremonte txapelketa-ko finala ikusteko aukera izango dute kirol honen

zaletuek. Joko polita ikusi ahal izango da, uztailaren 28, igandean 18:05ean.

■ «Haran eta gailur» abenturaz gozatzeko aukera

Jon Andueza aretxabaletarrak aurkezturiko saio honetan hainbat leku ezezagunetako jende eta kulturak ikusteko parada izango da. Bazter ezkutuak, antzinako ohiturak, etab. Osteguna 24, arratsaldeko 16:25ean.

Z A P P I N G

Euskal Herriko Unibertsitateko Udako Ikastaroak Ikas Telebistako seinalean egunero

ANDOAINGO Zine eta Bideo Eskola eta Euskal Herriko Unibertsitatearen elkarlanaren ondorioz, duela hiru urtetik hona Ikas Telebista deritzon telebista kateak Euskal Herriko Unibertsitateak antolatzen dituen Udako Ikastaroen berri ematen du. Hitzarturikoaren ondorioz, alde batetik Zine eta Bideo Eskolako teknikari eta kamerak eta bestetik EHUn ikasten ari diren kazetariak dira Ikas Telebistatik Udako Ikastaroen berri ematen duten langileak.

Aurtengo XV. Udako Ikastaroen inguruan lanean, uztailaren 4ean hasi ziren eta irailera bitartean iraungo dute Ikas Telebistaren emanaldiek.

Egunero hiru hitzaldi jasotzen dituzte. Uztailaren 24an eskainiko dituztenak ekonomia eta zuzenbidea atalekoak izango dira.

Lehenengo hitzaldia ekonomia ataleko «Turismoa: hedatzen ari den sektorea» izenburua duen ikastaroaren barne dena izango da. Marsans bidai agentziako zuzendari orokorra den Jose Mari Lucas «Turismo produktua berriak: paketeak, nork egiten ditu, nola egin eta saltzen diren» gaiari buruz arituko da.

Bigarren hitzaldia ekonomia ataleko ikastaro berekoa, hau da, turismoa izango da, bertan Zestoa Hiri Termalako ordezkari den Felix Zu-

laikak «Komertzializatzeko bide egonkorrak» gaiaren ingurukoak arituko ditu.

Eguneko azken hitzaldia zuzenbide arlokoa izango da, «Hirugarren milurtekoan haur legehausleak kriminologia eta biktomologiaren ikuspegitik» izenburuean burutzen den ikastaroan, Bartzelonako Ramon Llull unibertsitateko Esther Gimenez-Salinasek eskainiko du hitzaldia.

EHULP XV. Udako Ikastaroetako hitzaldi hauek guztiak arratsaldeko 18:00az geroztik eskainiko dituzte Donostia osorako. Ikas Telebistako seinalea jaso ahal izateko telebistako antena Belkoain aldera begira egon behar da. Seinalearen anplifikagailua behar da, eta Igeldon UHFko 39an eta Ulian UHFko 56an jasotzen da seinalea.

Sakanako irratiazen lurra goldatzen

Sakana aldean irratia libre baten proiektua abian da. Garraxi Irratia izango denaren sortzaileek kontrainformazioa dute oi-narri. Irratia aurrera ateratzeko hainbat kontzertu eta kultur ekitaldi antolatu dituzte. Irratian arituko direnentzako ikas-taroak ere egin dituzte.

JOAN zen urteko azaroan sortu zen Garraxi Irrati librea egiteko ideia. «*Guaixe al-dizkariatz gain ez dago beste komunikabide alternatiborik Sakana aldean, eta irratia bat sortzeko beharra ikusi genuen*», dio irratiazen bul-tzatzailetakoa den Maider Jakak.

Kontraintformazio pro-gramazioari garrantzia eman nahi diote Maiderrek dioenez, «*komunikabideak no-lakoak diren ikusita beha-rezkoa dela iruditzen zai-*

gu. Ustelkeria dago eta horri aurka egiteko nahi dugu irratia librea».

Mezuak bidali nahiaren ondorio da beraien izena ere, Garraxi. «*20 pertsonako asanblada dago, baina hor-rez gain Altsasuko 50 Talde kultural eta politikoei bidali dizkiegu eskutitza. Saka-nako Gazte Asanbladei ere bidali zaizkie eskutitzak*» dio Maiderrek.

Orain dena pixka bat gel-ditua dago, ez baitute lortu, beharrezko duten dirua. Di-

Altsasuko Gaztetxetik zabalduko dute Garraxi Irratiaren seinalea. (Argazkia: Alberto Eloseggi).

raguntzarik ez dute eskatu «*Ez dugu dirulaguntzarik eskatu nahi, maiatzaren 25ean kontzertu erraldoi bat egin genuen dirua biltzeko. Azkenean ez zen uste bezain beste jende elkartu kontzertuan. Hobeto atera izan balitz dagoeneko gure helburuak hobeto joango lirateke*».

Hurrengo proiektua Gaz-tetxean kontzertu bat egitea izango da, eta xake txapel-keta baten bidez ere dirua atera nahi dute. Irratiaz gain beste hainbat ekimenetan ere ari dira: bideo alternati-boak egin eta liburutegia sortzekotan dabilta.

NAGORE GOIBURU

B A G A K

Daniel Landart Irule-giko Irratian

«Gau Izar» saioan, Daniel Landart izango dute aste ho-netako gonbidatu.

Publikoan grabatzen du-ten emanaldi honetan astero izan ohi dute gonbidatu be-reziren bat. Aste honetakoak ere bere gonbidatuak au-keratu ditu. Daniel Landar-tek berarekin egon daitezen aukeratu dituenak, Txomin Hegi, Helene Eztehandi, Ugutz Robles, Koldo Amez-toi eta trikitilariak dira.

Uztailaren 31an, asteaz-kena, arratsaldeko 20:00etan eskainiko dute «Gau Izar» saioa eta abuztua-ren 4an, igande eguerdian errepikapena eskainiko du-te.

Hondartza eta jaiak Gernika Irratian

Egunero 8:00etan hasten di-ra goiza esnatzen Gernika Irratiko informatiboak. 9:00etan elkarriketen or-dua izaten da. Ondoren 10:00etatik 12:00ak arte, zorion agurren tarte, hon-dartzen informazioa, agen-da eta inguruko jaien aipa-mena izan ohi da.

12:00etan uda giroari apropos lotzen zaion saltsa musikaren tarte izango da. 13:00etan albistegia eta ki-rolak ohi dira. 14:00etatik hurrengo goiza iritsi arte musika izan ohi da Gernika Irratiko protagonista.

Abuztuan ere programa-zio berdina izango da, ez baitute oporrik hartuko.

A U R P E G I A

Jakes Agergarai (Xiberoko Botza)

Duela hamar urte hasi zen Xiberoko Botzan la-nean, «*deus formaziorik gabe*», besteek nola egi-ten zuten entzun eta ho-rra ikasi omen zuen.

Mikrofono baten aitz-i-nean jartzea ez dela erra-

za aitortzen du. Baina egun, «*anitz ikasi dut, alde batetik hitzen ba-lioaz jabetu naiz eta bestetik jendeak, nola hamar urteren buruan mintzatze moldea alda-tzen duen ikusi dut*» dio.

Betidanik albisteen ar-loan aritu da, kultura, ki-rola eta laborantza sailak landu ditu batik bat. Xi-beroko Botza ttipia de-nez, denetarik egin be-harra egokitu zaio Jakes Agergarai.

Albistegietan gustura ari da baina laborantza gaiak gustuko dituenek, denbora izanez gero, horren inguruko irra-tsaioa egin nahiko luke.

Usainen balio sendagarria

AZKEN urte hauetan aromaterapia izan da Europan garapenik handi eta nagusienetakoa eduki duen medikuntza ez-konbentzionalaren adar edo alortetako bat. Aspaldiko errezetak eta tratamenduak, garai batean oso modan egon zirenak eta gaur egun berriro ere pil-pilean jarri zaizkigunak, baina lehen zuten kutsu magiko eta superstizio zororik gabe.

«Farmazia usaintsua. Aromaterapiaren sekretuak» izeneko liburuan, Iwona

Konopack eta Waldyslaw Brud mediku poloniarrek olio aromatiko naturalekin egindako tratamenduek dakartzaten mesedeak agertzen dituzte. Medikuek poloniar hauen ustetan, izpiliku edo labandatik ateratako olioak baino gauza hoberik ez dago depresio-egoerei, nekeari eta burukominei aurre egin ahal izateko.

Are erabilera gehiago dauzka erro-merro-olioak: buruaren nekea ezerezean uzten du, bihotzeko gaixotasunen

tratamenduan eraginkorra da, min-erreumatikoak izugarri arintzen ditu eta hostasun sexuala ezabatzen (omen) du, afrodisiako bortitza delako. Gripearren kontra, osterak, kanela-olioa, limoia eta tearen zuhaixka erabil daitezke. Horren arrazoia zein den? Bakterizida egoki eta bikainak direla.

Olio aromatikoak arnasbideetatik iristen dira gaixoaren gorputzera, sudur edo ahotik arnasa hartuz, edota inhalazioen bidez. Larruazalean zehar ere erraz xurgatzen direnez, masaje, bainu eta konpresetan ere erabil daitezke. Eta balio sendagarria edukitzeaz gain, olio aromatikoek eltxo gogaikarriak uxatzeko ere balio dezakete. Autoreek, hala ere, zera diote: olio aromatikoak, oso baliagarriak izanda ere, ez direla nahikoak beraiek bakarrik gaitzak sendatzeko, sendaketa-prozesuan osagarri egokia, eroso eta promozionatzeko modukoa izan arren ■

JABIER AGIRRE

Olio aromatikoak arnasbideetatik iristen dira gaixoaren gorputzera. Larruazalaren bitartez ere erraz xurgatzen direnez, masaje, bainu eta konpresetan ere erabil daitezke

L A N D A R E A K

Berdetan inausi

LANDAREAK inausketa kulturak izugarritzko gorabeherak bizitu izan ditu. Gaur egun ere, landareetatik irakurri edo ikasi nahien dabilena, milaka inausketa proposamen ezberdinen arteko itsas handian ito beharrean aurkituko da.

Beste hizkuntza eta kulturetatik liburuak barra-barra itzuli dira, ia inoiz hemengo klima, lurra, espezieak eta abar kontuan hartu gabe. Zerbait ikasi nahi eta petralduta bukatzeko atarremendua. Hala ere badugu zer ikasia.

Inausketa dela eta, euskaldunok negu partean inaustera ohituta gaude. Ez da garai txarra, baldin eta negu amaiera aldera bada. Baina badira inausketak gauzatzeko beste garaiak.

Hauetako bat uda da. Uda puripurian, bai. Harrigarria badirudi ere, landarea berdetan, sasoi onenean dagoe-nean inausketa egoki eta eraginkorrak egin daitezke.

Abantaila nabarmenak baditu berdetako inausketak. Landarean izerdia gora eta behera dabil eta guk egindako ebakiak itxi eta orbaintzeko aukera ezin hobea du. Udazkenean burutzen duen urteko bigarren hazkuntzan, hurrengo urtean garatuko lukeen egitura aurreratzen du.

Inausketa teknika hau, landatu berriak edo gazteak diren zuhaitz eta zuhaisketan erabiltzen da, batik bat. Gaztetan osatu nahi izaten baita gerora egokia izango den landarearen egitu-

ra. Uda berdetako inausketarekin bi urteko forma, urtebete lor daiteke.

Teknika hau, urriago bada ere, lo-realdia indartu edo ahuldu nahi direnean, landare helduekin ere erabiltzen da ■

JAKOBA ERREKONDO

Delika herrixkako zirkoa, Nerbioi ibaiaren sehaska kulunkatuz

Salbada eta Gibijo mendizerrak uztartzen diren inguruan du iturburua Nerbioi ibai ospetsuak. Mendizerra bortizki mozten da leku zoragarri honetan, haitzebaki eta zirko eder bat osatuz. Delika herrixkatik, ibilaldi luze eta zirrargarri honen bitartez, harrizko pareta eskergak gaindituko ditugu eta zirkoa bere osotasunean zeharkatuko dugu.

DELIKA herrixkatik, burdinbidea zubitik pasa eta gero, Urduñako mendate-rako norabidea duen pista bat hartuko dugu, Zamarro herria beherago utziz.

Mendatetik behera datorren erreka jarraituz, bidezidorretatik erripari ekingo diogu. Altuera irabazi ahala, ikuspegi ederra zabalduko zaigu begibistan.

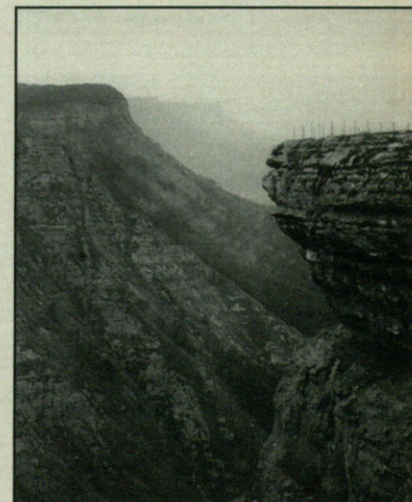
Dagoeneko Urduñako mendatean gaude. Araba eta Burgosen arteko muga osatzen du tontor honek.

Muga bera ekialderantz jarraituz, Salbada mendizerraren goialalekuetatik barrena, Esquina Ruben behatokira iritsiko gara. Hemendik, Urduñako bailara osoa izango dugu parez pare.

Muga jarraituko dugu haitzarteko labarratik, Nerbioi ibaiaren iturburua menperatzen duen beste behatokiraino.

Urte garai hauetan nahikoa zaila izango da egun euritsuetan sortzen den urjauzi ikaragarria ikustea; ur-emia zinez urria baita, ez bada erabat agor.

Ugari izango dira, aldiz, honaino autoz hurbildutako turistak —turistek asko bisitatzen duten tokia baita—, Urduñako mendatetik datorren pista

hartu dutenak. Egun eguzkitsuetan turista hauek sortutako zarata eta samalda benetan gogaikarriak dira mendizaleentzat.

Guztiak atzean utziko ditugu, labarra iparralderantz jarraituz, Delikako erreka gure oinetan dugula. Opor garaietan eta jai egunetan, erreka eder hau ere jendez josita agertuko zaigu. Izan ere, kanpatzeko egokitu dituzten leku dotoreak baitaude bertan.

Berrakarangor haran txikira jausten den pista hartuko dugu ondoren, eta Bagateko haitza inguratzen duen bidean barrena, Delika aldera jaisten hasiko gara. Behealderanzko bidean, lehendik zeharkatu dugun zirkoa bere osotasunean ederresteko tenore bikaina izango dugu ■

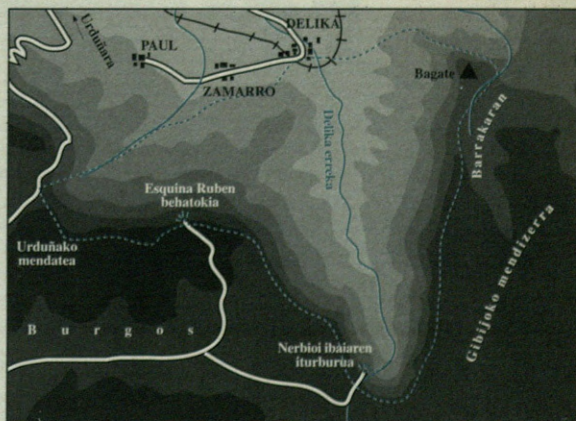
IÑIGO TXINTXURRETA

Bi argazkietan Delikako zirkoa ikus dezakegu,

Urduñako bailara menperatzen duela.

Castilla-Leongo muga zirko honen labarran kokaturik dago. Hau da, jausten den haitzartea

Araba da eta goiko ordeka eremua, oster, Burgos.

A N T Z E R K I A

26

Ostirala

• Elizondoko enparantzan, 18:00etan hasita, **Bihar Txotxongilo Taldeak** «Fantasia puzzlea» lana aurkeztuko du gaur. Bihar, ostera, «Adarbakar urdina» aurkeztuko du **Gorlizko plazan** arratsaldeko 19:30ean. Hirugarren antzezlan bat ere taularatuko du aste honetan, abuztuaren 1ean hain zuzen. Oraingo honetan, «Bizi alai» ikuskizunaz gozatzeko tenorea izango dugu **Zarauzko Musika plazan**, arratsko 19:30etik aurrera.

D A N T Z A

31

Asteazkena

• Azpeitian, San Inazio jaiak direla eta, gaueko 23:30etik aurrera dantza emanaldia ikusteko aukera izango dugu. Olazko Amaren Plazan, **Zaireko Sham-Shama Ballet** eta **Errumania-ko Dolna Bucuresttutul** dantza taldeek euren lanak aurkeztuko dituzte.

E R A K U S K E T A K

28

Igandea

• Durangoko Etxezarreta Jauregian, **Jesus Mari Arruabarrenaren «Antzinako ogibideak galbi-dean»** izeneko argazki erakusketa ikusteko modua izan dugu azken aste hauetan. Gaurkoa du, ordea, azken eguna zabalik.

Uztailaren 25tik abuztuaren 4ra bitartean, kanpatzea antolatu du Anoetan AHTren Aurkako

Ikasle gazteei zuzenduriko Antzerkirako Testu Lehiaketa antolatu du Nafarroako Antzerki Eskolak.

Euskaraz eta gaztelaraz aurkez daitezke lanak, eta hizkuntza bakoitzerako sari bana emango da, 250.000 pezetakoa (10.000 libera). Egile bakoitzak hiru testu aurkez ditzake gehienez. Lanek, argitaratu eta aurretik inongo saritan aurkeztu gabekoak izan behar dute. Espazio bikoitzez eta makinaz idatzirik aurkeztu behar dira lanak, eta lan bakoitzeko hiru kopia. Ezizen batez bidaliko dira Nafarroako Antzerki Eskolara, San Agustin kalea 5 zenbakira. Ondoan, kartazal itxi batean,

egilearen kurikulum laburra, izen-deiturak, helbidea eta telefono zenbakia ipiniko dira. Lanak, abuztuaren 1a baino lehen aurkeztu behar dira.

31

Asteazkena

• Donostiako Gipuzkoako Argazkilarien Elkarteak **Jordi Bastarten** argazki erakusketa ikusi ahal izan dugu asteotan: **Saharako errefuxiatuen kanpamenduko argazkiak**, alegia. Erakusketa gaur itxiko dute.

I K A S T A R O A K

26

Ostirala

• Abuztuaren 1etik 29ra bitarte, **sei eta hamalau urte bitarteko haurrentzako zeramika ikastaroa** antolatu dute **Irunen**. Matrikulak 7.000 pe-zeta (280 libera) balio du. Argibide gehiagorako, jo ezazue Zeramika Tailerrera edota Irungo Udaleko Heziketa, Kultura, Kirola eta Gazteria Sailera.

Asanbladak. Kanpatzeak dirauen artean, mendi ibilaldiak, tailer ugari, hitzaldi-etzabaidak, protesta ekintzak, kontzertuak, antzerkia, zinema-emanaldiak, erakusketak... burutuko dira. Egitaraua zabalik dago ekarpenak egin nahi dituen edozein lagun edo talderentzat. Besteak beste honako kontzertuak izango ditugu entzungai: uztailaren 26an, Txitxarraka, Puta Kaska eta Las Pulgas; hilaren 29an Akauzate taldea; 30ean Ipurtargia taldea; eta azkenik, abuztuaren 3an Deabruak Teilatueta, Kashbad eta Amen taldeen doinuak izango ditu entzungai Anoetara gerturatzen denak.

I K U S K I Z U N A K

26

Ostirala

• Irulegi Irratiak egin ohin duen «**Gau Izar**» emankizunaren grabaketa egingo da Lekuinen. Gaur gaueko izarra **Daniel Landart** izango da, eta gonbidatuak ondoko hauek: Txomin Hagi, Jaddi Oihenart, Koldo Amestoy, Ugutz Robles-Arangiz, Mizel Berrokoirigoin, Maialen eta Antton trikitilariak eta Lekuineko antzerki taldea. Emanaldiaz gain, afaria ere izango da tartean.

27

Larunbata

• Donapaleuko Pilota enparantzan, ilunabarreko 21:30etik aurrera, «**Elkaren semeak**» ikuskariak gozatzeko aukera izango dugu.

28

Igandea

• Bi ikuskizun eder izango ditugu ikusgai gaur **Baigorri**: bata kirolarekin loturikoa, bestea kulturarekin. Batetik, goizeko 09:30ean hasita, **artzainen lasterketa** burutuko da. Artzain-korrikalariak Baigorriko plazatik Oilandoi mendirako bidea egin beharko dute, eta ondoren enparantzara itzuli. Bigarrenik, «**Baigorri 1900. urtean**» ekimenaz gozatzeko modua izango dugu egun osoan. Garai hartan Baigorri nagusi ziren lanbideen, izan ziren gertakarien eta bestelako en-erakusketak eta horien inguruko ekitaldiak izango dira nagusi.

LEHIAKETAK

30

Asteartea

● **Zumaiaiko Baleike II. Komiki Lehiaketa** antolatu dute «Baleike» herri aldizkariaren bigarren urteurrena dela eta. 14 urtetik gorako komikigile orok har dezake parte. Gaia librea da, eta gutxienez bi orrialdekoa izan behar du lanak, eta gehienez laukoa. **Marrakiazki zuri-beltzean egin behar dira**, lumaz, errotuladorez, pintzelez edota boligrafoz. Komikiak Forondako kultur etxean aurkeztu behar dira, eta gaurkoa da horretarako azken eguna.

MUSIKA

26

Ostirala

● Lasarte-Oriako Zulo taboran, **Los Cronicos** eta **Ritual de lo Habitual** taldeek kontzertua eskainiko dute 23:00etan. Hilaren 31n, aldiz, ordu berean, **Siniestro Total** izango dugu.

● Mauleko Pitxu Batzokian, 21:30ean, **Xabaltx** talde lapurtarra, **United Sweets** alemaniarak eta **Hezur Meta** zuberotarrak izango ditugu.

● **Bihotz Alai** taldeak kantaldia eskainiko du Donazaharren 21:00etan hasita. Taldeak **bere 30. urtemuga ospatzeko** emango du kontzertua.

27

Larunbata

● **Su Ta Gar** taldeak, azken asteotako martxari jarraiki, aste honetan ere emango du

Nafarroako Gobernuak Hezkuntza, Kultura, Kirola eta Gazteria Sailak Nafarroako Bideo Lehiaketarako deialdia egin berri du. Aurkeztuko diren lan guztiek 1994. urteko urtarilaren 1etik aurrera egindakoak behar dute izan. Partehartzaile bakoitzak gehienez bi lan aurkeztu ditzake. Bideo-lanaren edukari dagokionez, bideo bidezko sorkuntza, sormenezko dokumentala eta ordenagailu bidezko animazioa har daitezke oinarritzat. Lanak hona igorri behar dira: Nafarroako Lehiaketa, Kultura Zuzendaritza Nagusia-Bianako Printzea Erakundea, Santo Domingo 8 helbidera.

Argibide gehiagorako, leku honetara bertara jo ezazue. Lanak aurkezteko epea irailaren 6an amaituko da.

kontzerturik. Eibartarrek Lapurdirantz joko dute gaur, gaueko 23:00etatik aurrera **Arbonako plazan** izango baititugu.

● **Donazaharreko** festak direla eta, gaur **Mikel Markezek kontzertua** emango du 22:00etatik aurrera. Ondoren, **Sustraiak** taldearen emanaldia izango dugu. Ez ahaztu, baina, lapurtarrak aste honetan beste zenbait herritan ere izango ditugula. Hala nola, uztailaren 30ean **Ezpeletako plazan** 22:00etatik aurrera, eta biharamunean, **Baionako plazan** 22:00etan.

● **Azpeitian** San Inazioak direla eta, Plaza Nagusian rocka izango dugu nagusi **Exkixu** eta **Flitter** taldeen eskutik. Kontzertua 23:00etan hasiko da.

● Gotañeko festen egitarauaren barruan, **Bost Gehio** eta **Urtz taldeen kontzertua** entzuteko parada izango dugu gaur gaueko 22:30etik aurrera. Ondoren, Aistrika taldearen eskutik dantzaldia. Bihar, aldiz, Jojo eta Ramuntxoren kantaldiaz gozatzeko tenorea izango dugu 17:00etan. Jarraian, herriko dantzarien emanaldia.

28

Igandea

● **Donazaharren musika herrikoien jaialdia** antolatu dute herriko festak direla eta. Arratsaldeko

16:30etik aurrera, gaitaren, txistuaren, xirularen, albokaren, txalapartaren eta abarren doinuak nagusituko dira Donazaharreko karriketan. Ondoren, Adartza taldearekin dantzaldia.

● **Gozategi** taldeak emanaldia eskainiko du gaur Azpeitiko Enparantza Nagusian, 22:00etatik aurrera. Dantzan egin nahi duenak badaki nora jo.

● Bilboko Kafe Antzokian, **Combostudió 72** Holandako pop-folk taldeak kontzertua eskainiko du gaueko 21:00etan hasita.

31

Asteazkena

● Iruñeko Armen Gelan, **Carlos Nuñezek kontzertua** emango du gaur iluntzean, «Munduko musika

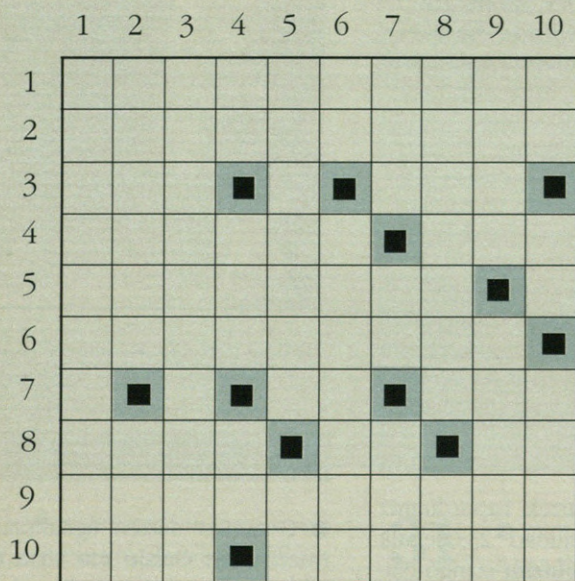
eta musikariak» izenburupean. Honetaz gain, **txalaparta eta perkusio taierak** ere irekiko dira.

Ordiziako Barrena Kultur Etxean, pasa den uztailaren 19az geroztik, Juan Antonio Luna margolari lazkaotarraren pintura-lanen erakusketa dugu ikusgai. Beste sari batzuen artean, Erakusketa Ibiltarietarako Friaseko (Burgos) Nazio Mailako Lehiaketan 1993an, 94an eta 95ean aukeratua, makina bat erakusketa egin ditu Lunak, banaka zein taldeka. Marrakia eta pintura ikasketak burutu zituen Felix Vaquerizarekin, eta grabatuena Josean Lopez de Parizarekin. Uztailaren 27ra bitarte izango dugu zabalik erakusketa, eta ohiko ordutegian bisitatu ahal da.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Sotiltasuna, xumetasuna. 2.- Erredura batek eragiten duen oinaze-sentsazioa. 3.- Errepikatuz, ozentasun txikiko hots jarraitua. Tona. H_2O . 4.- Iaioak. Zango atal. 5.- Zaramak. Oxigenoa. 6.- Bitartekoa. 7.- Bat. Röntgen. Eistenioa. Ihardun. 8.- Zein pertsonari, Interjekzioa. Ornoaren erdian. 9.- Irtenaldiak. 10.- Suari dariona. Gizon izena.

GOITIK BEHERA: 1.- Lemariak. 2.- Arabako biztanle. Duda partikula. 3.- Barre xumea. 4.- Neoia. Lortu aditzaren infinitiboa. Iridioa. 5.- Hodei arteko argiune. Zilarra. 6.- Istu. Gesala. 7.- Arrantza tresna. Nor, pluralean. Zezen zikiratua. 8.- Mediterraneo aldeko haize beroa. Itsasoa adierazteko aurrizkia. 9.- Gizon izena. Ez emeak. 10.- Sodioa. Har ezan! Peruko biztanlea.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Errekina
Estatuak
Jezarria
Tantaiak

7 letra

Sagunto
Senidea
Txirula
Ugazaba

4 letra

Ajea
Akta
Alai
Albo
Alta
Antz
Area
Arin
Arku
Arto
Auzi
Eako

Egia
Erle
Eroa
Gose
Igel
Iyxi
Meza
Otar
Otso
Sara
Ukoa
Usoa

2 letra

Aa
An
An
Nl
Ok
Os
Rs
Si

3 letra

Dut
Era
Gai
Gor

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Gipuzkoako herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Lo egiteko gela			Entzun			Eguneko atala			Gorotza		
Pl. laborariaren lanabesa			Sukaldeko gakoa			Euri izoztua					
Goraipamena			Landa			Tresna					
Pl. musika emanaldiak			Zein lekutara			Hiritarrak			5		
									2		
Hitz grekoa			Hilik jaiotako ume						Bokala		
Orobat			Jarraitu beharrekoa			6			Bitsa		
						1			Ez arrak		
Soldata			Janari ongailu						8		
Ald. 3.1416			Gizon izena								
			Hitzak			Amerizioa					
			Röntgen			Edari alkoholdun					
Erdara adierazteko hitza						Kolare ilun					
Zintzo			3			Artsenikoa			4		
			Ukapena			Infin. oratu					
			9			Uranioa					
Gabarra											
			Diruzko zigorrak			7					

—Hieroglifikoa—

Pintorea etorri eta dena ... utzi du

Aurreko asteko soluzioak

BIDARTE									
●	Z	●	H	●	P	●			
	B	A	D	A	K	I	T		
●	A	●	K	●	T	I	R	A	N
U	R	D	U	R	I	T	A	S	U
●	T	I	R	O	K	A	T	U	●
E	Z	●	L	●	E	R	E	●	T
●	A	R	O	Z	T	E	G	I	A
N	I	R	I	●	A	●	I	R	R
●	N	●	A	S	●	H	A	U	T
B	A	I	●	U	K	●	D	E	●
●	K	A	L	A	K	A	R	I	A

Gurutzegrama

EZKERESKUTN: 1. Ospakizuna. 2. Maitasun.
3. Esa. Rona. 1. 4. Nima. Gres. 5. Alkoño. Z. 6.
Esa. Auziak. 7. Da. G. Tar. U. 8. 1. Laburak. 9.
Arau. Aritu. 10. Karrika. Ea.
GOTTIKBEHERA: 1. Omenaldiak. 2. Sasikoa.
Ra. 3. Piarra. Lar. 4. As. H. Gaur. 5. Kurata. B.
1. 6. Itz. Tutuak. 7. Zangozara. 8. Usar. Irri. 9.
Nu. Eza. Ate. 10. Anis. Kukuia.

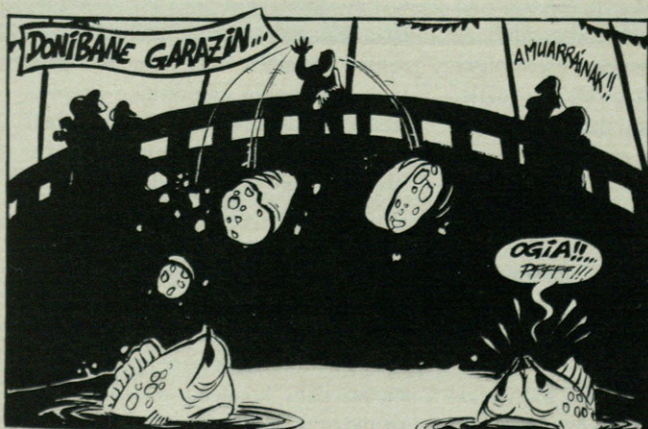
Kate hitzak

Hieroglifikoa:
IMANOL

●	E	Z	●	N	●	E	B	●	A	●
E	P	●	E	R	●	Z	●	B	I	R
B	E	N	E	T	●	A	N	●	L	E
A	A	●	M	U	T	I	K	●	O	A
N	●	G	U	T	I	●	A	R	●	U
●	B	A	T	U	●	A	R	I	●	N
B	●	R	A	●	A	R	R	●	I	●
A	T	A	R	I	K	O	A	●	O	L
L	A	B	●	M	I	A	T	U	●	T
U	T	I	K	●	O	●	U	S	A	R
●	I	A	I	●	O	N	A	U	●	N

ERROBIKO PIRANAKO

Komikia

Unibertsitateaz mintzo

KURTSO honetako balantzea egite-rakoan, urteroko arazoezin topo egin dugu aurten ere:

—Unibertsitateko *euskalduntzearen* garapena ez da nahikoa, ez ikasleentzat ezta gizartearen premientzat ere. Euskararen marginazioak, irakaslego euskaldunaren kontratazio murrizak, hezkuntz eskaintzaren ezak, zerbitzuen erabilera eskasak... eta hau guztia gaitzeko bitarteko gabeziak zera dakarkigute: unibertsitatearen espagnolizazioa, kurtsoak pasa ahala gero eta agerikoagoa.

—*Autoritarismoaren* areagotze ikaragarria, eta militarizazioak jo duen maila: Protecsa gorputz parapolizialaren presentzia eta jarrera prepotentea; *zipaioak* gero eta maizago eta inpunitate osoz kanpusetan sartzea; espedienteen areagotzea; mehatxuak, edozein arazoren aurrean elkarrizketari muzin egitea, ikaslegoari ezartzen zaion kontrol ideologiko-ekonomikoa eta abar. Errealitate ez-normalizatua; normalizazioa errepresioaren eskutik baitator.

—*Ikasle presoenganako axolagabekeria*, bai beren ikasketa bai bizi baldintzei dagokionez. Unibertsitatea Madrildik zuzendutako matxake politikaren konplize zuzena bihurtua da alor honetan ere. Ezin ahanzi, bestalde, zenbait fakultatetan *Alternatiba Demokratikoa* aurkezteko izan diren arazoak, adierazpen askatasunak unibertsitatean jasaten duen eraso bortitzaren adierazgarri garbiak. Egunerokoa baita eskubide honen bortxa klaseetan, kartelak eta pankartak ipintzerakoan, kontzentrazio edo manifik egiten saiatzerakoan... Hauek guztiak sakoneko zera baten ondorioak dira: estatuak hezkuntza eta bereziki unibertsitatean bai baitauka bere boterearen zutabe nagusietako bat. 'UPV' eta 'UPNA' Madrildik legeen arabera aritzen dira, eta honenbestez, unibertsitate hauen egituraketa ez dago inolaz ere Euskal He-

OLATZ DUÑABEITIA

JARRAIko kidea eta EHUKo ikaslea

rriaren beharrianak asetzeko bideratua.

HORIXE da, hain juxtu, auziaren mamia. Egitura hauek egungo *status quo-a* (eredu neoliberal) berrestera bideratuta daude, eta balore indibidualista, kontsumista, sexista, espagnolista eta militaristetan islatzen da hau guztia. Hots, Euskal Herrian dauden bi unibertsitate publikoak estatuarekiko dependentzia organikoan daude eta estatuen superbibentzia bermatzea dute helburu. Horrek, inplizitoki, gure hizkuntza, kultura, lurralde batasuna eta abar suntsitzea dakar.

Errealitateari atxekiz honek zera adierazten digu:

—Egungo unibertsitateko barne egituren erreforma eredu kapitalistaren

helburu estrategikoetara egokitu asmoz eman izan dela. Titulazio hazkunderak eta ikasketa plan berriek berresten dute hau guztia. Egiturak, bere defizita asetzeko, ikasketa planak luzatzen ditu (masterrak, titulazio bereziak, kurtsoak atzerian...), hitz batean, lan merkatura sartzeko garaia atzeratu. Eta elite berria sortu. Gero eta premia handiagoa baitute ikasleek masterrak eta antzekoak egiteko. Eta horiek ordaintzeko gaitasuna dutenek soilik eskuratu ohi dituzte.

EGITUREN demokrazia gabeziari dagokionez, hona hemen adibide aipagarrienak:

—barne botere forma tradizional eta oso pertsonalizatuak (klostroa, 'Junta de gobierno'...).

—legitimitate eza, partehartze txikia organuen osaketarako deialdietan.

—unibertsitatearen autonomia mugatua: UPVa EAEn, UPNA Nafarroan eta Iparraldean, ezer ez. Honek euskal gizartearen desartikulazio nazional prozesuari laguntzen dio. Hau guztia gutxi balitz, UPV eta UPNaren gabezia eta arazo guztiak sasibakezaletasun eta normaltasunaren diskurtso ofizialaren pean ezkututzen saiatzen dira; unibertsitatea aldarrikapen konkretu batzuen bozeramaile bezala erabiltzen dute. Gehitu diezaiogun honi kazetaritza eta soziologia zientzien erabilpen interesatuari. Ikasleek nola demontre garatuko dute beren iritziz kritiko propioa, hasiera hasieratik pentsamolde zehatz eta interesatu batzuk inposatzen bazaizkie? Non da unibertsitateak izan behar lukeen eztabaidagune izateko gaitasuna? Herri batek horrelako gunerik behar du, baina horren ordez porrakadak, mehatxuak eta abar aurkitzen ditu. Egoera jasanezina, pasibotasuna bultzatzen dutenek bere horretan irautarazi nahi luketena. Guztion erantzunkizuna da horri buelta ematea.

Basakabi
Betiroko

Laja eta Landakanda
Gure oraitgari

Andoni Egñia
Tximeletak sabelean

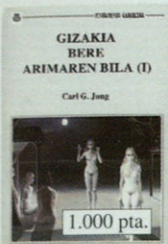
Txakun & Lau Behi
Merke & Ona

Su Ta Gar
Jaiotze Basatia

Txotxongilo
25 Urte

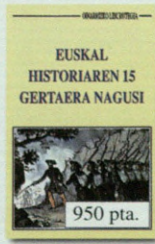
Carl G. Jung
Gizakia bere arimaren bila (I)

Isaac Asimov
Oinarritzko ehun galdera zientziari buruz

Elikadura eta Osasuna
Gaiak

Euskal Historiaren 15 Gertaera Nagusi
Gaiak

Gazteak eta Sexualitatea
Gaiak

Sarda Taldea
Piriniatoko sumendiak, hartzak, mendigidiak eta beste hamaka istorio

Martxel Aizpurua
Erleen bizitza ezkutua

Harkaitz Cano
Beluna Jazz

Koldo Izagirre
Ez duk erraza, konpail!

Itxaro Borda
Bizi nizan munduan

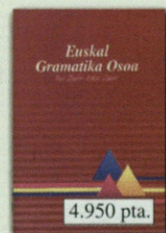

Jon Alonso
Katebegi Galdua

B E R R I A K

Zenbaki bizidunak
Didaktiker

Euskal Gramatika Osua
Didaktiker

Imanol Murua eta Humberto Unzueta
Suetena Belfasten

Zigor Gazkez

Egan
Meta Eginez

Drindots
Made in Plaza

✓ **Kalean baino askoz merkeago**
✓ **Bidalketa gasturik gabe**

* Hauetaz gain, GAIK eta SUSA argitaletxeen, IZ disketearen eta DIDAKTIKER-en katalogoetako titulu ugari ditugu. Eskaiguzu zerrrenda eta berehala eskuratuko duzue.

ESKARI ORRIA

Izenburua	Prezioa	Aleak	Guztira

Kobratu beharreko kopurua

☐ **Transferentzia:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN - DEITURAK

KALEA

ZBKIA.

SOLAIRUA

ESKUA

TFNOA

HERRIA

POSTA KODEA

HERRIALDEA

HARPIDETZA ZBKIA.

☐ **KONTUTIK**

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

SINADURA

HARPIDETZA ZBKIA.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTAL HELBIDEA

KONTU KORRONTA/LIBRETA

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

SINADURA

Euskal Kulturaren Agenda

ZURE ORDENADORERAKO PREST

DISKETE BAKAR BATEAN

Euskal Kulturaren Agenda
Agenda de la Culture Basque

Agenda de la Cultura Vasca
Resource Guide to Basque Culture